

**SES EĞİTİMİNDE TÜRKÜ SÖYLEMEYE YÖNELİK
ÖĞRETİM MODELİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ELAZIĞ YÖRESİ ÖRNEĞİ)**

SERKAN ÖZTÜRK

**DOKTORA TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Serkan

Soyadı: ÖZTÜRK

Bölümü: Müzik Öğretmenliği

İmza:

Teslim tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Ses Eğitiminde Türkü Söylemeye Yönelik Öğretim Modeli ve Değerlendirilmesi (Elazığ Yöresi Örneği)

İngilizce Adı : A Teaching Model Intended for Singing Turkish Folk Song in Vocal Training and Its' Evaluation (Elazığ Region Sample)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Serkan ÖZTÜRK

İmza:

Jüri onay sayfası

Serkan ÖZTÜRK tarafından hazırlanan “Ses Eğitiminde Türkü Söylemeye Yönelik Öğretim Modeli ve Değerlendirilmesi (Elazığ Yöresi Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Sadık ÖZÇELİK

Başkan : Prof. İsmet DOĞAN

Üye : Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

Üye : Doç Dr. Özlem ÖMÜR

Üye : Yrd. Doç Dr. Leyla ERCAN

Tez Savunma Tarihi: 31 / 12 / 2014

Bu tezin Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Aileme

TEŞEKKÜR

Hazırlamış olduğum bu tezin tüm aşamalarında, desteği her daim yanımda olan kıymetli hocam, tez danışmanım Prof. Sadık ÖZÇELİK'e, aynı şekilde değerli fikirleriyle katkı sağlayan tez komisyon üyeleri hocalarım Prof. Dr. Aytekin ALBUZ ve Yrd. Doç. Dr. Leyla ERCAN'a, şükranlarımı sunarım.

Doktora eğitimine başladığım sırada Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı tarafından Genel Doktora Yurt İçi Burs Programı'na kabul edildim. Bu program dahilinde doktora eğitimimi maddi olarak destekleyen Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'na teşekkür ederim.

Uygulama aşamasında değerli vakitlerini ayırarak, katılımcı olarak katkıda bulunan Bilge ÖZEL, Betül YAZAR ve Ozan DAŞ'a, fikir paylaşımlarında bulunduğumuz ve bu yolla desteklerini aldığım kıymetli mesai arkadaşlarım Arş. Gör. Abdullah ÖNLÜ ve Arş. Gör. Emrah LEHİMLER'e, teşekkür ederim.

Hayatımın her safhasında olduğu gibi, eğitim hayatımı da her boyutta destekleyen başta fedakâr annem ve babam olmak üzere eşime, oğluma, kardeşlerime ve tüm aileme şükranlarımı sunarım.

**SES EĞİTİMİNDE TÜRKÜ SÖYLEMEYE YÖNELİK ÖĞRETİM
MODELİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ELAZIĞ YÖRESİ ÖRNEĞİ)**

(Doktora Tezi)

Serkan ÖZTÜRK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık, 2014

ÖZ

Bu bir ar-ge (araştırma-geliştirme) araştırmasıdır. Araştırmanın uygulama bölümünde, tek gruplu ön test-son test modeli uygulanmıştır. Örneklem olarak iki adet Elazığ yöresi türküsü seçilmiştir. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda ses eğitimi alanında yapılan uygulamalarda, türkülerin de kullanıldığı, ancak tampere ses sisteminde ve opera söyleme biçimiyle ele alındığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle araştırmada; müzik öğretmenliği anabilim dalları ses eğitimi uygulamalarında, türkülerin, yöresel tavırlarına en yakın biçimde seslendirilmesine yönelik bir öğretim modeli geliştirmek ve uygulamadaki etkinlik düzeyini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için ilk olarak çalışma grubu oluşturulmuş ve uygulama öncesi türkü söyleme düzeyleri, uzman değerlendirmeleri ile ortaya konulmuştur. Bu değerlendirmeler neticesinde türküler, aldıkları eğitimin bir sonucu olarak tampere ses sisteminde ve opera stiline seslendirmeye çalıştıkları görülmüştür. İkinci aşamada,

örnekleme yer alan türküleri yöresel tavırlarına uygun olarak söylemeye yönelik bir öğretim modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen bu model, çalışma grubuna uygulanmış ve uygulama sonrasında türkü söyleme düzeyleri tekrar uzman değerlendirmesine sunulmuştur. Sonuç olarak, çalışma grubunun geliştirilen model çerçevesinde uygulama öncesi ve sonrası türkü söyleme düzeyleri karşılaştırıldığında, anlamlı bir gelişme sağladıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler : Müzik eğitimi, Ses eğitimi, Türkü, Öğretim modeli

Sayfa Adedi : 119

Danışman : Prof. Sadık ÖZÇELİK

**A TEACHING MODEL INTENDED FOR SINGING
TURKISH FOLK SONG IN VOCAL TRAINING
AND ITS' EVALUATION
(ELAZIG REGION SAMPLE)**

(Ph. D Thesis)

Serkan ÖZTÜRK

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

DECEMBER, 2014

ABSTRACT

This study is a R&D (research and development) research. Single group pretest-posttest model has been used on the application part of the study. Two folk songs of Elazığ region have been selected as sample. It has been determined that Turkish Folk Songs (Türkü) are used in the field of vocal training but in tempered sound system and with opera singing style at the Music Education Department of Fine Arts Department of Gazi University Gazi Education Faculty. The purpose of this research is to produce a teaching model intended for singing Turkish Folk Songs according to their local style and to show its' effectiveness. To realize this purpose, at first, levels of working group on singing Turkish Folk Songs have been found out by assessments of experts and it has been seen that they were trying to sing Turkish Folk Songs in tempered sound system and with opera singing style as a result of their

previous vocal trainings. After that, a teaching model has been developed intended for singing selected Turkish Folk Songs according to their local style. This model has been practised on working group and after training their level on singing Turkish Folk Song have been scored by experts. As a result, it has been seen after application that level of working group on Turkish Folk Songs are higher than before application.

Key Words : Music Education, Vocal Training, Turkish Folk Song, Teaching Model,

Number of Pages : 119

Advisor : Prof. Sadık ÖZÇELİK

İÇİNDEKİLER

ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
I. BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	3
İlgili Araştırmalar	4
Araştırmanın Amacı	7
Araştırmanın Önemi.....	8
Sayıtlar.....	8
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	9
II. BÖLÜM.....	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
Müzik Eğitimi.....	11
Müzik Öğretimi.....	12
Öğretim Strateji ve Metotları	12
Müzik Öğretim Yöntemleri	13
Genel Müzik Öğretim Yöntemleri	14
Ses.....	14
Sesin Fiziksel Özellikleri	15
Ses Eğitimi	16
Ses Eğitiminin Öğeleri.....	17

Dil, Kültür, Müzik ve Seslendirme İlişkisi	19
Türkü	19
Türk Müziğinde Makam Kavramı.....	21
Türk Halk Müziğinde Ayak Kavramı	23
Hüseyinî Makamı	24
Muhayyer Makamı	25
Türk Halk Müziğinde Usûl Kavramı	25
Türk Halk Müziğinde Tavrı Kavramı	26
Ağız.....	27
Harput (Elazığ) Ağızı	27
Harput Ağız'nda Vokaller (Sesli Harfler)	28
Harput Ağız'nda Konsonlar (Sessiz Harfler)	28
III. BÖLÜM	31
YÖNTEM.....	31
Araştırmanın Modeli	31
Araştırmanın İşlem Basamakları	32
Alanyazın Tarama	34
Araştırma Geliştirme	34
Evren ve Örneklem Seçimi	34
Uygulama	35
Değerlendirme	36
Raporlaştırma	36
Ölçme Araçları.....	36
Ölçüm Güvenirliği	37
Ölçüm Yorumlarının ve Kullanımlarının Geçerliği	41
Geçerlik	41
Kullanışlık	42
Verilerin Toplanması.....	42
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	43
IV. BÖLÜM	45
BULGULAR VE YORUMLAR.....	45
Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ses Eğitimi Uygulamalarında Türkülerin Eğitim Materyali Olarak Kullanım Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	45

Çalışma Grubunun Türkü Söylemedeki Uygulama Öncesi Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
Öğrenci 1'in Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
Öğrenci 2'nin Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
Öğrenci 3'ün Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
Hazırlanan Türkü Öğretim Modelinin Öğrenme İçeriğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	66
Türkü Öğretimi Ders Plânı I	67
Türkü Öğretimi Ders Plânı II	77
Çalışma Grubunun Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	85
Öğrenci 1'in Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	86
Öğrenci 2'nin Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	92
Öğrenci 3'ün Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	98
V. BÖLÜM	105
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
Sonuçlar	105
Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ses Eğitimi Uygulamalarında Türkülerin Eğitim Materyali Olarak Kullanım Durumuna İlişkin Sonuçlar	105
Çalışma Grubunun Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar.....	106
Türkü Söylemeye Yönelik Hazırlanan Ses Eğitimi Modeli ve Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar	109
Çalışma Grubunun Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar.....	109
Öneriler	112

KAYNAKLAR.....	115
EKLER.....	121
EK 1. Araştırmada Kullanılan Performans Değerlendirme Formu	122
EK 2. Araştırmada Kullanılan Öğrenci Görüşme Formu.....	123
EK 3. Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi 2014 Lisans Programı.....	124
EK 4. Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi 2012-2014 Ders İntibakları	134

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. T.S.M. ve T.H.M.'nde Kullanılan Ses Değiştirici İşaretler.....	22
Tablo 2.Elazığ Yöresi Türkülerinin (91 adet) usûl yönünden dağılımı.....	26
Tablo 3.Tevekte Üzüm Kara Türküsü İçin Öğrenci 1 Ön Test Puanları.....	38
Tablo 4.Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü İçin Öğrenci 1 Ön Test Puanları.....	38
Tablo 5.Tevekte Üzüm Kara Türküsü İçin Öğrenci 2 Ön Test Puanları.....	39
Tablo 6.Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü İçin Öğrenci 2 Ön Test Puanları.....	39
Tablo 7.Tevekte Üzüm Kara Türküsü İçin Öğrenci 3 Ön Test Puanları.....	40
Tablo 8.Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü İçin Öğrenci 3 Ön Test Puanları.....	40
Tablo 9. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Değerlendirme Formu 1.....	48
Tablo 10.Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Değerlendirme Formu 2.....	49
Tablo 11. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Değerlendirme Formu 3.....	50
Tablo 12.Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1.....	51
Tablo 13.Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2.....	52
Tablo 14. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3.....	53
Tablo 15. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1.....	54
Tablo 16. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2.....	55

Tablo 17.Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3.....	56
Tablo 18. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1.....	57
Tablo 19. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2.....	58
Tablo 20. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3.....	59
Tablo 21.Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1.....	60
Tablo 22.Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2.....	61
Tablo 23. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3.....	62
Tablo 24. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Değerlendirme Ön Formu 1.....	63
Tablo 25. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2.....	64
Tablo 26. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3.....	65
Tablo 27. Bilişsel Öğrenme Alanlarına İlişkin Sorular ve Öğrencilerin Aldıkları Puanlar	69
Tablo 28. Uygulama Alanları ve Uygulama Sonrası Öğrencilerin Aldıkları Puanlar I.....	76
Tablo 29. Bilişsel Öğrenme Alanlarına İlişkin Sorular ve Öğrencilerin Aldıkları Puanlar II.....	79
Tablo 30. Uygulama Alanları ve Uygulama Sonrası Öğrencilerin Aldıkları Puanlar II....	84
Tablo 31. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1.....	86
Tablo 32. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 2.....	87
Tablo 33. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3.....	88
Tablo 34. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1.....	89
Tablo 35. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2.....	90

Tablo 36. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3	91
Tablo 37. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1	92
Tablo 38. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1	93
Tablo 39. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3	94
Tablo 40. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1	95
Tablo 41. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2	96
Tablo 42. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3	97
Tablo 43. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1	98
Tablo 44. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 2	99
Tablo 45. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3	100
Tablo 46. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1	101
Tablo 47. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2	102
Tablo 48. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sesin varlığından söz edebilmek için birlikte bulunması gereken öğeler.....	15
Şekil 2. T.S.M. ve T.H.M.'nde bir tam ses aralığındaki koma değerleri	21
Şekil 3. Hüseyinî makamı dizisi.....	25
Şekil 4. Araştırmanın genel deseni.....	33
Şekil 5. Tevekte Üzüm Kara türküsünün dizisi.....	68
Şekil 6. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 1. alıştırma.....	72
Şekil 7. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 2. alıştırma.....	72
Şekil 8. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 3. alıştırma.....	72
Şekil 9. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 4. alıştırma.....	73
Şekil 10. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 5. alıştırma.....	73
Şekil 11. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 6. alıştırma.....	73
Şekil 12. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 7. alıştırma.....	74
Şekil 13. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 8. alıştırma.....	74
Şekil 14. Tevekte Üzüm Kara türküsünün notası ve sözleri.....	75
Şekil 15. Hüseyinî makam dizisi.....	78
Şekil 16. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün dizisi.....	78
Şekil 17. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsüne yönelik 1. alıştırma.....	82
Şekil 18. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsüne yönelik 2. alıştırma.....	82
Şekil 19. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsüne yönelik 3. alıştırma.....	82
Şekil 20. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün notası ve sözleri.....	83
Şekil 21. Tevekte Üzüm Kara türküsü için öntest puan ortalamaları.....	107
Şekil 22. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öntest puan ortalamaları.....	108
Şekil 23. Tevekte Üzüm Kara türküsü için çalışma grubu öntest-sontest karşılaştırması.....	110
Şekil 24. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için çalışma grubu öntest-sontest karşılaştırması.....	111

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Toplumların, içinde bulundukları döneme göre yaşam şekilleri biçimlenmiş ve bunlara bağlı olarak değerler sistemi ortaya çıkmıştır. Bu değerler sistemi, geçmişten geleceğe devam ettirilmek suretiyle toplumların kendi içinde yaşam biçimini oluşturan bir ortak kültür meydana getirmiştir. Kültür; “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2013). Diğer bir tanımla, “doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun ortaya koyduğu maddi, manevi (örf, adet, gelenek ve göreneklerle, yemek yeme alışkanlığı, giyinme vb.) herşeydir” (Demirel, 2004, s.7). Bu tanımlardan yola çıkarak bahsedilen araçların arasında güzel sanatların ve bunun önemli dallarından biri olan müziğin olduğunu söylemek mümkündür.

Dünyanın her bölgesinde, yöre halklarının kültürüne dayalı müzikler ve halk şarkıları vardır. “Dünya üzerinde yaşayan bütün halkların, kendi duygu ve düşüncesi, sosyal yaşamı, tarihî ve coğrafi konumu ile şekillenen müzik türüne o ulusun halk müziği denir” (Hakalmaz, 2014, s.995). Uluslar kendi müziklerini kendi dillerinde isimlendirmişlerdir. Türklerin kendi halk müziğine verdiği isim Türkü’ dür.

Türküler ortaya çıktığı bölgelere göre çeşitlilik göstermektedir. “Bölgelerle konulara ilişkin özel hallerde ya da ezginin ve sözlerin çeşitlenmesine göre, türkü kelimesi yerine şarkı, deyiş, deme, hava, ninni ve ağıt adları da verilir” (Cangal, 2008, s.63). Seslendirilme durumu; türkü çıkırmak (çağırmak), türkü tutturmak, türkü söylemek, türkü yakmak gibi deyimlerle ifade edilmektedir. Ortaya çıktığı bölgenin coğrafi, tarihî, kültürel ve dil özellikleriyle bağlantılı olarak kendine özgü ritimleri, usûlleri, ezgi yapıları ve içinde bulunduğu lehçeye bağlı olarak yöresel ağızları vardır. Bir müziğin, belli bir türe ait olma

durumu da, bahsedilen ögelerle ilişkilidir. Türkülerin bu ögelerle birlikte sonraki nesillere iletilmesi de kültürün bir parçasıdır.

Türkülerin çoğu, sahibi belli olmakla beraber, zamanla nesilden nesile, bölgeden bölgeye halkın dilinde dolaşmak suretiyle asıl sahipleri unutulmuşlardır. Türkülerin ortaya çıktığı bölgeden yayılması, ilk önceleri halk şâirlerinin (âşıkların) seyahatleri, kervanlar, göçler, askerî hareketlilikler yoluyla ve musikî cemiyetlerinin faaliyetleri ile olmuştur. Radyo, televizyon ve son olarak internet gibi yayın organlarının yaygınlaşmasıyla beraber de toplumun geneline ulaşmıştır. Böylelikle yerel kimliğinin yanında milli bir kimlik de kazanmıştır. Belli bir bölgede ortaya çıkan kültür, diğer bölgelere de ulaşarak ortak bir kültür haline gelmiştir. Bu kültürlenme süreci bir süreklilik içindedir. “Özellikle 20. Yüzyılın son çeyreğinde yaşanan muazzam teknoloji devrimi, dünyanın iyice küçülmesine, siyasi ve ekonomik sınırların giderek ortadan kalkmasına sebep olmuştur” (Özçelik, 2002, s.147). Bu durum kültürel değerler için ve dolayısıyla müzik için de böyledir. Toplum yaşamının içinde kültürel bir unsur olarak yer alan müzik; sosyoloji, etnoloji, psikoloji ve halk edebiyatı gibi çeşitli disiplinlerle ilişkili olmakla beraber farklı boyutlarıyla eğitim alanında da yer almaktadır. Kendi başına da, bir eğitim alanıdır.

Müzik eğitimi; genel, meslekî ve özengen müzik eğitimi olmak üzere üçe ayrılır. Türkiye’de meslekî müzik eğitim veren kurumlar; güzel sanatlar liseleri, güzel sanatlar fakülteleri, konservatuvarlar ve eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarıdır. Bu kurumlarda teorik ve uygulamalı dersler verilmektedir. Ses eğitimi bu uygulamalı derslerden biridir. Müzik eğitimi anabilim dallarında ise ses eğitimi, anadal ve bireysel ses eğitimi ile koro derslerinde uygulanmaktadır. Türküler de, bu uygulamalarda eğitim materyali olarak kullanılmaktadır.

Buradan hareketle, yapılacak çalışmada; ilk olarak türkülerin, müzik eğitimi anabilim dallarında ses eğitimi uygulamalarındaki seslendirilme biçimi incelenmiş ve ait olduğu kültüre, yöreye ve tavra uygun olup olmadığı tespit edilmiştir. Ortaya konulan durum tespitinden sonra, seçilen türkülere yönelik oluşturulan alıştırma ve türkünün tavrına en yakın şekilde seslendirilmesine çalışılmıştır.

Problem Durumu

Türküler, müzikal öğeleri açısından incelendiğinde, bölgelere göre farklı özellikler göstermektedir. Farklı bölgesel üslûpları ve yöresel özellikleri ifade etmek için kullanılan kelime ‘‘tavır’’dır. Tavrı oluşturan öğeler; ‘‘türkülerin ritimleri, usulleri, ses genişlikleri, ezgi yapıları ve yörelere göre değişen ağız yapılarıdır’’ (T.C. Kültür Bakanlığı, 2000). Türkü icralarında, bu öğelerin büyük ölçüde değiştirilmesi, türküyü yapısal özelliklerinden uzaklaştıracak ve aynı sözler ile benzer bir müziğin yer aldığı yeni bir yapı haline getirecektir.

Türküler, eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarında, anadal ses eğitimi, bireysel ses eğitimi ve koro uygulamalarında kullanılmaktadır. Ancak bu seslendirmeler, türkünün yöresel özelliklerinden farklı bir şekilde, batı dilleri fonetiğine uydurularak, arya, lied gibi opera söyleme biçimiyle, diğer bir ifadeyle şan tekniğiyle ve koma seslerden arındırılmak suretiyle tampere ses sistemi içinde yapılmaktadır. Oysaki ses eğitimi; ‘‘şarkı söyleme boyutuyla müzik, konuşma boyutuyla da dil ile yakından ilişkilidir. Müzik ve dil ise kültürün bir parçasıdır. Farklı kültürlerde, farklı konuşma ve şarkı söyleme biçimleri vardır. Sesi kullanma biçimleri, toplum yapısı ve kültürüne göre değişiklik gösterir’’ (Töreyin, 2008, s.7). Bu bakımdan, kültürün önemli bir parçası olan dil ile seslendirme arasında bir ilişki olduğu görülmektedir.

‘‘Diller, morfolojik açıdan incelenerek yapılan sınıflamada, biçim özelliklerine göre; yalınlayan, bağlantılı (bitişken), kaynaştıran diller ve bükümlü diller olmak üzere çeşitli gruplara ayrılmıştır’’ (Aksan, 2007, s.104). Yapılan bu sınıflamaya göre Türkçe, bağlantılı (bitişken) diller grubunda yer almaktadır. Ortaya çıkan ezgiler ve söyleme biçimleri de, bölgelere göre dilin lehçeleri ve buna bağlı yöresel ağızlarla ilişkilidir. Bunun yanında liedlerin yazıldığı dil almanca ya da diğer bir deyişle germen dilleri ise, bükümlü diller grubunda yer almaktadır. Dolayısıyla lied söyleme biçimi de, alman dilinin özelliklerine uygun bir şekilde yapılanmıştır.

Buradan hareketle, bir türküyü tavrından farklı bir şekilde şan tekniğiyle seslendirmeye çalışmanın, hem türün dışına çıkmaya, hem de dilin özellikleriyle ilişkili olarak ortaya çıkan ezgilerin farklılaşmasına sebep olacağını söylemek mümkündür. Bu durum, bir opera aryasının, bir orta anadolu türküsü tavrı ile seslendirilmeye çalışılması ile örneklenebilir. Türk Musikîsi eğitimcisi, araştırmacı, tarihçi ve yazar olarak bilinen Mahmut Ragıp

Gazimihal, 1928 yılında yayımlanan Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbâlimiz adlı kitabında, musikî tekniği ve milliyet temelinde, uzak doğu tekniği, yakın şark tekniği ve garp tekniği şeklinde bir sınıflama yapmıştır. Bu sınıflamaya göre, garp tekniğinde, polifoni ihtiyaçları dolayısıyla ‘göğüs sesi’ ile şarkı söylemenin esas olduğunu, yakın şark musikî tekniğinde şarkı söylemede ‘baş sesi’nin kullanımının mecbur olduğunu belirtmiş ve bunun sebebini de, ‘baş sesi ile şarkı söyleyen bir hanende, şiddet farklarını idare zahmet ve mecburiyetlerinden kurtularak, bütün dikkatini ince perde farklarını sıhhatle çıkarmaya hasredebilir’ şeklinde ifade etmiştir (Gazimihal, 2006, s.27). Ses eğitimcisi A. Meral Töreyn de (2008, s.7), farklı kültürlerde, farklı konuşma ve şarkı söyleme biçimlerinin olduğunu, sesi kullanma biçimlerinin, toplum yapısı ve kültürüne göre değişiklik gösterdiğini belirtmiştir.

Ancak, müzik eğitimi anabilim dalları ses eğitimi derslerinde türküler, tavırlarına uzak bir şekilde opera söyleme biçimiyle seslendirilmektedir. Buna karşın, türkülerini tavırlarına uygun ya da yakın olarak seslendirmeye yönelik bir uygulama modeli de bulunmamaktadır. Buradan hareketle, yerel kimliğinin yanında, milli bir kimliğe de sahip olan türkülerin, ses eğitimi uygulamalarında, tavırlarına en yakın biçimde seslendirilmesine yönelik bir eğitim modelinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

İlgili Araştırmalar

Nilgün SAZAK, 2001 tarihli ‘‘Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekanizmasına ve Türkçe Fonetik Uyumluğunun İncelenmesi’’ adlı doktora tezinde; uzmanların, ses eğitimi ve artikülasyon kavramlarının tanımında ortak bir görüşte olmadığı, Türkçe söyleyiş uygun egzersiz uygulamadıkları ve kadın-erkek ses gruplarının artikülasyon özelliklerinde bir fark gözlemlemedikleri belirtilmiştir. Buna karşılık, öğrenci analizleri ile uzman eğitimcilerden elde edilen veriler karşılaştırıldığında birbirleriyle örtüşmediği görülmüştür. Vaka analizlerinde deney-kontrol grupları arasında; bayanlarda; a,o,ö,u,ü vokallerinde, erkeklerde ise a ve u vokallerinin seslendirilmesinde anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özge Altıntaş Özcan, 2010 tarihli ‘‘Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Uygulanan Ses Eğitimi Yöntemlerinin İncelenmesi’’ başlıklı yüksek lisans tezinde; devlet konservatuarlarının Geleneksel Türk Sanat Müziği eğitimi verilen bölümlerinde, uygulanmakta olan ses eğitimi yöntemlerini inceleyerek, yapılan çalışmaların

geliştirilmesini amaçlamıştır. Geleneksel Türk Sanat Müziği ses eğitimi derslerinde yapılan teknik çalışmaların hangi amaçlar doğrultusunda, ne şekilde yapıldığı, bilinçli teknik çalışmaların yapılıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada, devlet konservatuvarı Geleneksel T.S.M. ses eğitimi bölümlerinin, ses eğitimi derslerini birbirlerinden farklı yöntemlerle işledikleri, farklı uygulamalarla eğitim verdikleri ve teknik konularda farklı düşüncelere sahip oldukları ortaya konulmuş, ses eğitiminde Geleneksel Türk Müziği üslûp ve tavrını geliştirmeye yönelik bazı öneriler getirildiği ifade edilmiştir.

Deniz Yener Kekeç, 2006 tarihli “Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Türk Müziğine Dayalı Ezgilerin Kullanımına İlişkin Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde, şan eğitiminde Türk Müziği’nin kullanılma durumuyla ilgili uzman görüşlerini aktarmış, bireysel ses eğitimi derslerinde geleneksel müziklerimize ait öğelerin kullanılmasının olumlu neticeler vereceği sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda çalışmalar yapan müzik adamlarının desteklenmesi ve bu alanda öğretim yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiği hususlarında öneride bulunmuştur.

Mehmet Akif Korkmaz, 2006 tarihli “Türkü Türü ve Doğu Karadeniz Türkü Kültürü” adlı yüksek lisans tezinde; Türk sözlü kültüründe türkü konusunu Doğu Karadeniz Bölgesi’ni temel alarak incelemiştir. Dünyadaki ve Türkiye’deki türkü tanımları ve çalışmaları ışığında türkü türünü analiz etmeye çalışmıştır. Türküleri ele alırken, Doğu Karadeniz Bölgesi Türküleri’nin tür ve ezgi özellikleri, söylenme ve yakılma ortamları ile işlevleri, tüm türkü türü içinde gösterdikleri benzerlikleri ile farkları ortaya koymayı ve türkü tipleri ile bu türkülerin sınıflandırılmasında karşılaşılan problemlere çözüm aramayı amaçlamıştır.

Rüstem Semih Şenyayla, 2006 tarihli “Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Klasik Türk Müziği Bölümü Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı Ses Eğitimi Dersinde Uygulanan Ses Alıştırmaların İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Türk Sanat Müziği Bölümü Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı içerisindeki ses eğitimi dersinin program hedefleri doğrultusunda gerekli davranışların kazandırılmasında geleneksel Türk Müziğimizin form, makam, usul ve benzeri niteliklerinden yararlanılarak klasik icraya çok uygun bir şekilde ses eğitimi materyalinin oluşturulmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Araştırmada halen ses eğitimi dersinde uygulanan alıştırmaların ve buna yönelik icra edilen eserlerin bireysel ses eğitimi dersinde uygulanabilirliği ve klasik icra için ders

materyali olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir. Bahsedilen tezde T.S.M. üzerine çalışılmış, ancak bu araştırmada T.H.M. üzerine çalışılmıştır.

Fatma Münevver İtil, 2011 tarihli “Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında Okutulan Türk Sanat Müziği Ses Eğitime Yönelik Bir Öğretim Modeli Önerisi” adlı yüksek lisans tezinde; Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarındaki ses eğitimi bölümlerinin, ses eğitimi derslerinde uygulanan yöntemlerine değinilerek, sesin güzel ve etkili kullanılabilmesi için gerekli olan çalışmalara yer verilmiş ve öğrenilen bu bilgilerin doğru kullanılmasıyla beraber dersin uygulanma aşamasında farklı icra teknikleri kullanılarak yapılan bu çalışma sonrasında, ses eğitiminde Türk müziği üslûp ve tavrını geliştirme konusuna katkı sağlayacağı düşünülen bazı öneriler getirildiği ifade edilmiştir. Bu araştırmada; Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında okutulan Ses Eğitimi derslerinde, öğrencilerin ses eğitimi dersinin ilke ve amaçları ile beraber form bilgisi, usûl dersleri ve repertuar derslerinde öğrendikleri bilgilerini, aldıkları ses eğitimi ile bağdaştırarak daha etkili bir Türk Müziği üslûbu ve tavrı kazandırılmaya çalışılmıştır. Hazırlanan model önerisinde öğrencinin seviyesi göz önünde tutularak, eser örneğine yer verilmiş ve Türk Müziği formlarından biri olan şarkı formuna ait bir eserle öğretim modeli önerisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarındaki ses eğitimi derslerinin Türk Müziği üslûp ve tavrına olan katkılarını değerlendirmenin büyük faydalar sağlayacağı belirtilmiştir. Ancak bu tezde, Türk Müziği kavramı sadece T.S.M. için kullanılmış ve hazırlanan modelde de T.S.M. ele alınmıştır. Bu araştırmada ise T.H.M. üzerinde çalışılmıştır.

Betül Yazar, 2010 tarihli “Müzik Öğretmenliği Lisans Programındaki Bireysel Ses Eğitime Yönelik Performans Ölçeği Geliştirme” başlıklı yüksek lisans tezinde; Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Lisans Programındaki “Bireysel Ses Eğitimi” dersi ölçmelerinde kullanılacak bir “Performans Ölçeği” geliştirmiştir. Ölçeğin hazırlanmasında, ilgili lisans programındaki Bireysel Ses Eğitimi dersinin içerikleri analiz edilmiş, ses eğitimi dersini açıklayan diğer mesleki müzik eğitimi veren yüksek öğrenim kurumlarının ders içerikleri analiz edilmiş, dersin çıktılarına işaret eden hedeflerin davranışa çevrilmesiyle ölçek maddeleri oluşturulduğu ifade edilmiştir. Ölçme aracının geçerli, güvenilir ve uygulanabilir olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırmada hazırlanan ölçme aracı için çeşitli ölçme araçları incelenmiştir.

Tülay Ekici, 2008 tarihli “Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitime Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması” adlı doktora tezinde; müzik öğretmenliği lisans

programında yer alan Bireysel Ses Eğitimi dersi programının geliştirilmesine yönelik bir çalışma yapmıştır. İhtiyaç analizine dayalı olarak, Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik hedef ve hedef davranışları saptamış, ilgili eğitim durumlarını düzenlemiş ve değerlendirme ölçeği geliştirmiştir.

Emel Funda Türkmen, 2007 tarihli “Ulusalda Evrensel Ses Eğitiminde Kütahya Türküleri” adlı kitabında; on adet Kütahya Türküsünü şan tekniğiyle söylemeye yönelik tampere sistem üzerine alıştırmalar oluşturmuştur. Bu alıştırmalar her türkünün zorluk derecesine göre türküye özgü hazırlanmıştır. Sonuç olarak Kütahya Türkülerinin ses eğitiminde kullanılmaya uygun olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışma ile hazırlanacak olan tez arasındaki farklılıklar; birinin tampere diğerinin makamsal sistem üzerine kurulu olması, birinde alıştırmaların şan tekniğiyle diğerinde yöresel tavır özelliklerine uygun olarak oluşturulmasıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dalları ses eğitimi uygulamalarında, örnek olarak seçilen türkülerin, tavırlarına en yakın biçimde seslendirilmesine yönelik, içeriğinde hazırlanan ses alıştırmalarının da bulunduğu bir öğretim modeli geliştirmek ve uygulamadaki etkinlik düzeyini ortaya koymaktır. Belirtilen amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi; “Ses eğitiminde türkü söylemeye yönelik nasıl bir model geliştirilebilir ve uygulamadaki görünümü nasıldır” olarak belirlenmiştir. Elazığ yöresi örnek olarak seçilmiştir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki soruların yanıtları aranacaktır.

1. Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı ses eğitimi alanında yapılan uygulamalarda türkülerin eğitim materyali olarak kullanım durumu nasıldır?
2. Çalışma grubunun uygulama öncesi türkü söyleme düzeyleri nasıldır?
3. Türkü söylemeye yönelik hazırlanan öğretim modelinin işlevi ve değerlendirilmesi nasıldır?
4. Çalışma grubunun geliştirilen ve uygulanan öğretim modeli sonrası türkü söyleme düzeyleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Dünyadaki örneklerinde de görüldüğü üzere (örneğin; Avusturya ve İsviçre çevrelerinde ortaya çıkan yodeling türünü veya Klasik Hint Müziği şarkılarını söylemek veya öğretmek için opera eğitimi uygulanmamaktadır) ses eğitimi, seslendirilecek müzik türüne göre farklılık göstermektedir veya göstermelidir. Ancak Türkiye’de, eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında ses eğitimi, türe bakılmaksızın sadece, opera şarkıcılığı eğitimini de ifade eden şan eğitimi temelinde devam etmektedir. Burada, ses eğitiminde kullanılan türküler üslûbuna (tavrına) uygun söylemeye yönelik ses eğitimi yaklaşımlarının gerekliliği görülmektedir.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tez merkezi ile internet alanında ve alanyazında yapılan tarama sonucunda, tavrına uygun şekilde “ses eğitiminde türkü söylemeye yönelik öğretim modeli ve değerlendirilmesi” odaklı bir çalışma tespit edilememiştir. Bu çalışmanın, alanda yapılacak ilk çalışma olması ve alandaki bir boşluğu doldurması veya doldurulması gerektiğini göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir

Bunun yanında, millî değerlerimizin bir parçası olan gelenek ve göreneklerimizin nesilden nesile aktarılması, kültürün tanımında da yer aldığı üzere millî bir görevdir. Kültür eksenli bu çalışmanın, türkü söyleme kültürünün yaşatılması için türküler, biçimine en yakın şekilde ele alması ve aktarması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca bu çalışma, ses eğitimi alanında yapılması muhtemel ve bu araştırmada yer verilmemiş olan farklı bölge ve yöre türkülerini söylemeye yönelik çalışmalara da referans olması bakımından önemli görülmektedir.

Sayıtlar

1. Ulaşılan sözlü, yazılı, işitsel ve görsel verilerin gerçeği yansıttığı bu araştırmanın sayıtlıdır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Bu araştırma evren bakımından; mesleki müzik eğitimi veren güzel sanatlar liseleri, konservatuvarlar, eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalları ve amatör müzik eğitimi veren kuruluşlarla

2. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) arşivi ve diğer yazılı kaynaklarda yer alan türkülerle,
3. Örneklem bakımından; Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda okuyan 3 öğrenci ve Elazığ yöresi kaynaklı “Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül” ve “Tevekte Üzüm Kara” türkülerini ile,
4. Örnek olay, gösterip yaptırma ve problem çözme öğretim metotları ile,
5. Değerlendirme aşamalarında kullanılan f - % dağılımı ve korelasyon hesaplama yöntemleri ile,
6. Ulaşılabilen görsel, işitsel ve kuramsal kaynaklar ile,
7. Ayrılan zaman ve bütçeyle sınırlıdır.

Tanımlar

Ses Eğitimi: Bireylere, sesin oluşumu, kullanılması ve korunmasına ilişkin doğru davranış kazandırma sürecidir.

Türkü: Türkü, halk edebiyatında bir nazım biçimi ve Türkiye’de halk şarkılarına verilen genel bir isimdir.

Tavır: Türkülerin ritimleri, usulleri, ses genişlikleri, ezgi yapıları ile yörelere göre değişen ağız yapılarıdır.

Model: Tasarlanan ürünün tanıtım veya deneme amacıyla üretilen ilk örneği, prototip (10.05.2014 tarihinde www.tdk.gov.tr adresinden ulaşılmıştır).

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Müzik Eğitimi

Bireylerin yaşantısında, kasıtlı olarak ya da tesadüfî öğrenmeler yoluyla davranış değişiklikleri meydana gelmektedir. Belli bir amaç doğrultusunda kasıtlı ve plânlı olarak gerçekleştirilen davranış değişikliği sürecine eğitim denmektedir.

Ertürk (1991, s.12) 'e göre eğitim; “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.” Ertürk’ün yapmış olduğu tanımlamada görüldüğü üzere, değişim sürecinin eğitim olarak kabul edilmesi için, istendik ve kasıtlı olma gerekliliği söz konusudur.

Uçan (1997, s.28) ise, şu şekilde ifade etmiştir; “Eğitim; bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme ve geliştirmede en etkili süreçtir. Eğitimle bireylerin bedensel, devinişsel, duyuşsal, ve bilişsel yapılarıyla / yönleriyle dengeli birer bütünlük içerisinde en uygun ve ileri düzeyde yetiştirilmeleri amaçlanır.”

Yapılan tanımlardan hareketle, eğitimin; bireyin davranış değişikliğinde belirli bir amaç güdüldüğü, kendi yaşantısı yoluyla ve planlı, programlı bir süreç içinde gerçekleştiği görülmektedir.

İnsanların farklı alanlarda farklı davranışları uygulama arzusu ve gerekliliği, eğitim alanında da çeşitliliğin artması sonucunu doğurmuştur. Müzik eğitimi de bu eğitim alanlarından birisini oluşturmaktadır. “Müzik eğitimi, kısaca, müziksel davranış kazandırma, müziksel davranış değiştirme ya da müziksel davranış geliştirme sürecidir” (Uçan, 2005, s.14). “Müzik eğitimi, yönelik olduğu ana amaç ve kitle bakımından, kendi içinde üç ana türe ayrılır. Bunlar; genel-özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) müzik eğitimidir” (Uçan, 1994, s.25, 1997, s.30).

Araştırmanın konusu gereği burada mesleki müzik eğitimine yer verilecektir.

Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, s. 32).

Müzik Öğretimi

Eğitim kurumlarında veya kurumsal olmayan herhangi bir yerde verilen planlı müzik eğitimi sürecine müzik öğretimi denir. Say (2001, s.116) müzik öğretimini; “belli bir amaç doğrultusunda müziksel öğretmeyi planlama, başlatma, yönlendirme, kolaylaştırma, gerçekleştirme ve denetleme süreci” olarak tanımlamış ve genel, amatör ve mesleki müzik eğitim türlerinin hepsinde de ilkeli, düzenli, planlı ve yöntemli olmayı gerektirdiğini vurgulamıştır.

Mesleki müzik eğitimi alan bireylerin, uygulanan planlı eğitim-öğretim sonucunda müzik öğreticisi, müzik sanatçısı, müzik bilimcisi, çalgı yapımcısı vb. gibi çeşitli dallarda uzmanlaşması beklenmektedir. Müzik öğreticisi yetiştiren müzik öğretmenliği programları da mesleki müzik öğretimi verilen bir öğretim programıdır.

Öğretim Strateji ve Metotları

Eğitim-öğretim aşamasında kazandırılmak istenen davranış değişiklikleri belli stratejilerin izlenmesi ve belli metotların uygulanması sonucunda elde edilebilir. “Strateji, dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Bu anlamda strateji, ilgili konunun seçimini, konunun kendi içerisinde analizini ve sentezlenmesini ve konunun öğretiminde psikolojik temele göre hangi öğrenme modelinin uygulanacağını belirlenmesini kapsar” (Clark ve Star’dan aktaran Feyzi, 2014, s.39).

“Öğretim stratejileri temelde, buluş yoluyla öğretim stratejisi, sunuş yoluyla öğretim stratejisi ve araştırma yoluyla öğretim stratejisi olmak üzere üç ana grupta toplanmaktadır” (Demirel, 2004, s.70).

“Sunuş yoluyla öğretim stratejisinde; bilgi aktarımı, kavram, ilke ve genellemelerin açıklaması yapılır. Buluş yoluyla öğretim stratejisi; öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir öğretme yaklaşımıdır. Araştırma yoluyla öğretme stratejisi; öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmalarına ağırlık veren bir öğretim yaklaşımıdır” (Demirel, 2004, s.70-71).

Metot; bir amaca ulaşmak için tutulan düzenli yol anlamındadır. Büyükkaragöz ve Çivi (1994, s.70) 'ye göre; “öğretim metodu, her olay ve konuya, öğretim sonucunda öğrencilerde geliştirilmek istenen niteliğe yani hedefe, zaman ve fiziksel imkânlarla, seçilen araç-gereçlere, öğretmenin metoda yatkınlığına, grubun büyüklüğüne, öğrenci grubunun tutumuna, öğretmenin kişiliğine ve mesleki yaşantılarına vb. göre değişir.” Eğitim sürecinde kullanılan öğretim metodunun veya metotlarının o alana uygun olup olmadığının göstergesi, istenilen davranış değişikliklerinin gerçekleşme oranıdır.

Yaygın olarak kullanılan öğretim metotları aşağıdaki gibidir.

1. Anlatma
2. Tartışma
3. Örnek olay
4. Gösterip yaptırma
5. Problem çözme
6. Bireysel çalışma (Demirel, 2004, s.72)

Araştırmada, öğretim modelinin uygulanması aşamasında yukarıda adı geçen öğretim stratejileri içerisinde, sunuş ve buluş yoluyla öğretim stratejisi kullanılmıştır.

Öğretim metotları içerisinde ise; araştırmanın uygulama basamağında verilmek istenen davranış türüne göre anlatma metodu, örnek olay, gösterip yaptırma ve problem çözme metotları kullanılmıştır.

Müzik Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemleri uygulandığı alana göre farklılıklar göstermekle beraber uygulama temelleri ve sınıflamaları aynıdır. Bu nedenle müzik öğretim yöntemini/yöntemlerini ayrı olarak ele almak gerekmektedir. “Müzik öğretim yöntemi, müzik öğretimi sürecinde veya müziksel öğretme-öğrenme etkinliklerinde amaca ulaşmak ya da hedefe erişmek için bilinçli ve mantıklı olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur” (Uçan, 2001, s.31). Akkaş'a göre; “Müzik eğitiminde kullanılan müzik öğretim yöntemleri genel ve özel olmak üzere iki aşamada düşünülebilir” (Akkaş, 2005, s.62). Burada araştırmanın konusu gereği genel öğretim yöntemlerinden bahsedilecektir.

Genel Müzik Öğretim Yöntemleri

Feyzi (2013, s.70-71)' nin ifade ettiği üzere “müzik dersine ilişkin eğitim-öğretim aşamasında uygulanabilirliği olan genel yöntemler, esas itibariyle diğer eğitim alanlarında da kullanılan öğretim yöntemleridir. Fakat bu öğretim yöntemlerin Müzik eğitimi alanında kullanılmaları için belli uyarılama sürecinden geçmesi gerekmektedir”.

Genel müzik öğretim yöntemleri, öz ve biçim olarak eğitim alanlarının tümüne genel veya tümü için geçerli öğretim yöntemlerinin müzik eğitimine aktarılmış, uygulanmış, uyarlanmış biçimleridir. Ancak; bu yöntemler müzik eğitimine alınıp/aktarılıp müzikal bir amaç, kapsam ve içerikle uygulandıklarında ve uyarlandıklarında müzik öğretim yöntemi niteliği kazanırlar.

Genel müzik öğretim yöntemleri, daha çok, ilişkin oldukları genel eylem veya etkinlik türlerine göre adlandırılırlar.

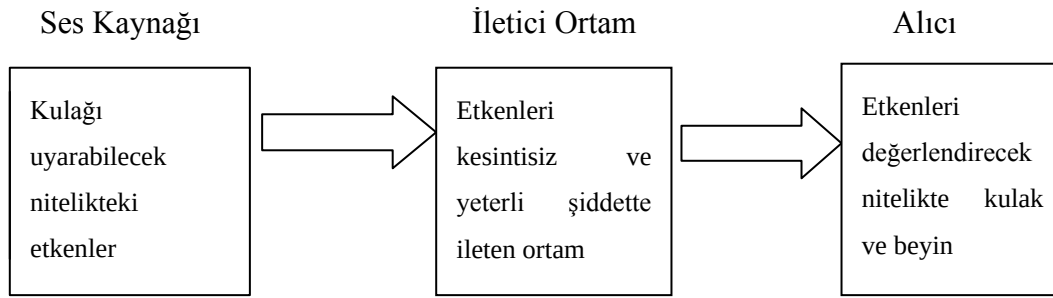
Müzik eğitiminde kullanılan başlıca genel müzik öğretim yöntemleri şunlardır:

- Anlatım yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Sorma-cevaplama yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Problem çözme yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Gösterme (demonstrasyon) yaptırma yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Gözlem gezisi yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Görüşme yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Rol oynama (drama) yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Örnek olaya incelemesi yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Tartışma yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Oyunlaştırma yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Benzetişim (simülasyon) yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Yapma / yaşama yoluyla müzik öğretim yöntemi (Akkaş, 2005, s.62).

Buradan hareketle; öğretimi yapılan türkülerin özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan ve uygulanan öğretim modelinde, yukarıda belirtilen öğretim yöntemlerinden; “anlatım yoluyla”, “örnek olay”, “gösterme (demonstrasyon) ve tekrar yaptırma yoluyla” müzik öğretim yöntemleri kullanılmıştır.

Ses

Ses, canlıların yaradılış özelliklerine göre işitme organları ile algıladıkları çeşitli frekans aralıklarındaki titreşimlerdir. Ses, kulak aracılığıyla beyni uyaran fiziksel bir olaydır. “Sesin var olabilmesi için, ses kaynağı, iletici ortam ve alıcı olarak adlandırabileceğimiz üç ögenin olması gerekir. Bunlardan birinin eksikliği sessizlik demektir” (Zeren'den aktaran Tonya, 2008, s.7).

Şekil 1. Sesin varlığından söz edebilmek için birlikte bulunması gereken öğeler

Sesin Fiziksel Özellikleri

Tonya (2008, s.7) sesin fiziksel özelliklerini aşağıdaki gibi dört grupta ele almıştır;

Sesin Şiddeti: Ses dalgasının, sesin yayılma doğrultusunda dik bir düzlem içerisinde, 1cm’lik yüzeye 1 saniyede verdiği ses enerjisidir. Ses şiddetine “ses volümü” ya da “ses gücü” de denir. Bir sesin şiddeti, ses titreşimlerinin genliğine bağlıdır. Bu genlik çok küçük olunca kulak sesi duymaz. Başka bir deyişle ses şiddeti, insan kulağının algılayabildiği periyodik titreşimlerdir.

Sesin Yüksekliği (Sesin Perdesimi) : Ses yüksekliği, fizyolojik bir büyüklüktür. Sesin yüksekliği dendiği zaman aklımıza bir sesin fizyolojik olarak kalın ya da ince olduğu gelir. İnsan kulağı ezgilerdeki değişik yükseklikleri ayırt edebilecek yetiye sahiptir.

Sesin Tınısı: Her sesin kendine özgü bir tınısı vardır. İnsan kulağı sesler arasındaki tını farklılıklarını anında duyar ve sesin ne sesi olduğunu anlar. Örneğin, aynı ses yüksekliğini çalan iki değişik çalgıdan keman sesiyle piyano sesi kolayca ayırtedilebilir.

Sesin Rengi: Bir tını içerisindeki üst kısmı tonların (armonik doğuşkanlar) sayısı ve şiddeti ile sesin oluştuğu fiziksel ortam, sesin rengini verir. Böylece aynı ses yüksekliğini söyleyen iki değişik insanın kimlikleri kolayca söylenebilir. İnsanlarda ses rengi, ses tellerinin yapılarına ve rezonatörlere göre değişiklik gösterir. Ses tellerinin anatomik yapısı, kısalığı-uzunluğu, farenksin ve nazal kavitenin yapısı, ağız boşluğunun yapısı, dişler ve yumuşak damağın yapısı ses renginin belirlenmesindeki en önemli unsurlardır.

Doğadaki her canlı ve cansız nesneden çeşitli etkileşimler sonucunda çeşitli renklerde ses ortaya çıkabilmektedir. Bitkiler haricindeki canlı nesneler, ses üretme işini istemli olarak yapabilmektedir. Bu yüzden işitilen tüm titreşimler “ses” kavramı ile ifade edilse de insan tarafından bir amaç için ve kontrollü olarak üretilen titreşimleri ayrı düşünmek ve sınıflandırmak gerekir. Bu seslerin, iletişim kurmada anlamlı bir hale gelebilmesi için “konuşmayı sağlayan hareketlerin tümü” olarak tanımlanan söyleyiş (artikülasyon) düzeyine gelmesi gerekir.

İnsanların konuşabilmesi ve sesini, yaşamında var olan iletişim ve sanat alanlarında farklı amaçlar için kontrollü bir şekilde kullanabilmesi ise, ses üretme ve kullanma boyutunda onları diğer canlılardan ayırmaktadır.

İnsan sesinin oluşumu yalnızca, sestellerinin farklı frekanstaki titreşimlerine bağlı olmayıp, nefes sistemi ile yutak ve bağlı bulunduğu boşlukların sağladığı tınıya da bağlıdır. Konuşmada üretilen sesler çıkış biçimleri bakımından ünlü ve ünsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Ünlüler, genel olarak ağız kanalının açık olduğu durumda çıkarılan seslerdir. Ünsüzlerin seslendirilmesinde ise ağız kanalında ya da diğer ses üretim organlarında bir kapanma söz konusudur. Ünlüler de, ağız kanalının açık olmasına rağmen, açık ve kapalı olmak üzere ikiye ayrılırlar. Açık ünlüler; a, e, o ve ö, kapalı ünlüler ise; ı, i, u ve ü sesleridir. Şarkı söylemede, özellikle ünlülerin seslendirilmesi boyutu daha önemli görülmektedir.

Şarkı söylemek, insana özgü ses temelli bir iletişim ve sanat aracıdır. Sanat alanında sesin kullanımı ise, genellikle çalgılar ve insan sesi ile gerçekleşmektedir. Müzik alanında insan sesinin kullanımı ‘‘şarkı söyleme’’ kavramıyla ifade edilir. Şarkı söyleyen kişiye, icra edilen müzik türüne göre değişiklik gösterebilmekle beraber (türkü söyleyene türkücü vb.) genel olarak şarkıcı denir. Farklı müzik türlerini seslendirmede yine farklı yöntemler uygulanmaktadır. Şarkı söyleme eğitimi formal ya da informal olarak gerçekleşebilmektedir. Bunu meslekî alan olarak seçenler belli bir eğitim sürecine dahil olurlar.

Ses Eğitimi

Kişi veya kişilerde, doğru nefes alma, anatomik yapıya uygun duruş sergileme ve etkili şarkı söyleme konularında olumlu yönde istendik davranış değiştirme ve geliştirme sürecidir. Bu süreçte, sahip olunan ve geliştirilen kabiliyetlerin ve kazanımların sanatsal boyutta da kullanımını sağlamak amaçlanmaktadır.

Bireysel ses eğitimi; ses eğitimi verilecek olan öğrencinin sesine ait bireysel özellikleri ve sesini kullanacağı alan dikkate alınarak, kazandırılmak istenen davranışlar doğrultusunda yapılan çalışmaları içeren bir süreçtir. Bu süreçte, soluk alma, solunumu denetleme, sesi üretme ve geliştirme, damak, dil, dişler ve dudakların etkin kullanımı sonucu açık, anlaşılır bir konuşma ve seslendirilmek istenen eserlere özgü müziksel duyarlılığı geliştirmeye yönelik davranışların kazandırılması hedeflenmektedir. Bu eğitimin amacı ise; bireyin, sesini kullanacağı alana uygun olarak, konuşma ve şarkı söylemede dinleyicilerde olumlu etkiler bırakan, beğeni toplayan, doğru, güzel ve etkili bir söyleyiş biçimi geliştirmesini sağlamaktır (Türkmen, 2007, s.1).

İnsan sesinin eğitimi, bireysel ve toplu ses eğitimi olarak sınıflandırılabilir. Çevik (2013, s.55) bireysel ses eğitimini de, temel ve ileri ses eğitimi diyerek ikiye ayırmıştır. Burada temel ses eğitiminin amacını; ‘‘bireyin fizyolojik ve anatomik yapı özelliklerine uygun olarak öncelikle eğitsel amaçlar doğrultusunda, sesini doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi

için gerekli temel davranışları kazandırmak’’ şeklinde belirtmiştir. İleri ses eğitiminin amacını ise; ‘’temel ses eğitiminde gerçekleştirilmesi beklenen hedeflere, fizyolojik yapı ve ses özelliklerine uygun olarak sesini ileri teknikle ve eğitsel-sanatsal amaçlar doğrultusunda doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırmak’’ şeklinde ifade etmiştir.

Ses Eğitiminin Öğeleri

Ses eğitimi sürecinde yer alan solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon öğeleri aşağıda açıklanmıştır.

Solunum: Töreyin (2008, s.93) ’e göre ‘‘soluk alma ve soluk verme işleminin ikisi birlikte solunum olarak adlandırılmaktadır’’. Vennard’a (1967, s.343) göre ‘‘solunum; fizyolojik bir olgu olup, temel işlevi, kişinin yaşamı için gerekli oksijeni sağlamaktır. Düzenli olarak yenilenen her solunum soluk alma, ve soluk verme evrelerinden meydana gelir’’ (Vennard’dan aktaran Çevik, 2013, s.23).

Kullanım amacına yönelik olarak solunum türleri; doğal solunum veya dinlenme durumundaki solunum, konuşma solunumu ve şarkı solunumu olmak üzere üçe ayrılmıştır. Dinlenme durumundaki solunumda soluk alma ile soluk verme süreleri oran olarak 1/15, konuşma solunumunda 1/8, şarkı solunumunda ise 1/20’dir (Belgin’den aktaran Çevik, 2013, s.23).

Solunumun bir işlevi de, ses üretimi için gerekli enerjiyi sağlamaktır. Doğru solunum (kişinin anatomik yapısını da dikkate alan uygun solunum), şarkı söylemede doğru ve güzel ses üretmek için üzerinde durulması gereken önemli bir ses eğitimi öğesidir. Şarkı söylemede, icra edilen eserdeki cümlelemeleri ve müzik türünün özelliklerini etkili bir şekilde dinleyiciye aktarabilmek amacıyla gerekli müzikal bütünlüğü ortaya koyabilmek için kazanılması gereken temel davranışlardan birisi de, doğru solunum alışkanlığıdır.

Solunum çalışmaları, öğrencinin düzeyine göre eğitimci tarafından belirlenir veya yeniden üretilebilir.

Fonasyon: ‘‘Sesin oluşumu anlamına gelmektedir. Soluk verme sırasında, soluk borusu yoluyla akciğerlerden dışarı atılan havanın ses tellerini titreştirmesiyle, ses üretilir. Buna fonasyon denir’’ (Çevik, 2013, s.39). Şarkı söylemede sesin doğru oluşturulması açısından fonasyon çalışmaları çok önemlidir. Sesin üretiminin (fonasyonun), ses organlarının doğal yapısına aykırı olmadan gerçekleştirilmesi, ses eğitimi süresince kazandırılması gereken önemli bir davranıştır.

Rezonans: “Türkçe sözlükte rezonans; düzgün itmelerin etkisiyle bir salınım genliğinin artışı ve titreşim olarak tanımlanmıştır. Ses eğitimi kapsamında ise; sesin rezonatör bölgelerde yankılanarak tını zenginliği kazanması durumunu ifade etmektedir” (Töreyin, 2008, s.98).

Fiziksel anlamda rezonans, ilk titreşimin kendisiyle uyumlu ikinci bir titreşimi başlatması olayıdır. Çalgı ve insan sesindeki ilk titreşimler genellikle müziksel bir ses oluşturacak niteliğe sahip değildirler. Bu seslerin müziksel bir nitelik kazanması dışarıya verilmeden önce titreşimlerin zenginleştirilmesi, düzenli ve uyumlu hale getirilmesiyle mümkündür... Ses kaynağından çıktıktan sonra çevrenin akustik özellikleriyle de şekillenerek nitelik kazanır. Bu olaya rezonans denir (Helvacı, 2012, s.58).

Rezonatörler ses şiddetinin kontrolünü sağlamakla beraber sesin niteliğini de belirlerler. Kişilerin farklı ses özelliklerine sahip olmaları da bu yüzdendir.

Rezonatörler göğüs ve kafa rezonatörleri olmak üzere ikiye ayrılırlar. Göğüs rezonatörleri; soluk borusu ve göğüs kafesi, kafa rezonatörleri; farenks, ağız boşluğu, damak ve sinüs boşluklarıdır.

Töreyin (2008, s.100) ses eğitiminde rezonans geliştirici çalışmaların önemini şöyle ifade etmiştir, “sesin güçlü, ergonomik ve doğru oluşturulup kullanılması açısından gerekli ve önemlidir. Hangi ses eğitimi türünde olursa olsun sesin kaliteli oluşturulması ve ergonomik kullanımında rezonansın katkısı büyüktür.”

Artikülasyon: “Fransızca kökenli bir kelimedir. Türkçede “boğumlama” olarak ifade edilmektedir. Dilimize Arapçadan geçen “telaffuz” sözcüğü daha yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Seslerin anlam kazanması için, ilgili organların fiziksel ayarlama ve dengeleme faaliyeti şeklinde de tanımlanabilir” (Töreyin, 2008, s.35). Buradan yola çıkarak, konuşma ve şarkı söyleme eylemlerinde sözcüklerin ait olduğu dilin karakteristik yapısına ve icra edilen müzik türünün özelliklerine uygun bir şekilde seslendirilmesinin, artikülasyonun yani boğumlamanın doğru bir şekilde yapılması ile mümkün olabileceğini söyleyebiliriz.

Sanatsal alanlarda insan sesinin kullanımında estetik beklentiler söz konusudur. Bu beklentiler, edinilmiş kültürel birikime ve var olan beğeni düzeyine göre değişiklik gösterebilir. Örneğin; seslendirilen müzik türünün özellikleri ve ortaya çıktığı kültür hakkında dinleyiciler tarafından yeterli bilgiye sahip olunmaması, diğer müzik türleri üzerindeki yetkinlik düzeyleri ne kadar olursa olsun, o müzik türünün icrasının değerlendirilmesinde eksikliklere ve yanlışlıklara sebep olacaktır. Bu durum, eğitim-öğretim faaliyetlerinde ve değerlendirilmesinde de söz konusudur. Bir ses eğitmeninin,

herhangi bir türü, özelliklerini bilmediği halde öğrencisine çalıştırması veya bu türü icra edenleri değerlendirmesi eksik sonuçlar ortaya çıkarabilir.

Dil, Kültür, Müzik ve Seslendirme İlişkisi

Farklı coğrafyalarda, farklı dillerin konuşulması, farklı kültürlerin varoluşu, beraberinde çeşitli müzik türlerinin de ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu durum dikkate alındığında dil, kültür, müzik ve seslendirme arasındaki ilişki göz ardı edilmemelidir. Özellikle sözlü müzik türlerinin icrasında, ortaya çıkmış olduğu dilden, yani anadilden ve bu dilin özelliklerinden uzaklaşmaması, kültürün devamı ve yaşatılması açısından önemlidir.

Dış yönüyle, ses açısından incelenecek olursa anadili, belli seslerden, belli ses eğilimlerinden oluşan, kendine özgü bir dizgedir. Örneğin, dilimizdeki / ı / sesi ancak kimi dillerde görülürken Arapçadaki ayın, hemze, gayın gibi değişik sesler dilimizde yoktur. Bir Türk'ün ses dizgesindeki / a / ünlüsüyle bir İranlının dilindeki / a / ayrılır. Kimi dillerde ünlü kimi dillerde ünsüz boldur. Küçüklüğümüzden başlayarak kazandığımız, kendi ulusumuza özgü dizge, başka dillerle karşılaştığımızda birtakım güçlükler doğurur (Aksan, 2007, s.82).

Yukarıdaki paragraftan anlaşıldığı üzere, dillerin ses dizgelerindeki ünlüler birbirlerine göre farklılık göstermektedirler. Bunun sebebi aynı zamanda kültürel farklılıklardır. Buradan farklı kültürlerin farklı sesletimleri olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Çeşitli kültürlerde sesletim farklılıklarının olduğu gibi müzik icrasında da teknik unsurlar ve ses sistemi bakımından farklılıklar söz konusudur. Örneğin; napoliten şarkılar, doğası gereği tampere sistemde icra edilirken, türküler makamsal ses sisteminde icra edilmektedir. Özellikle şarkı söyleme boyutunda ön plana çıkan ünlülerin seslendirilmesinin, kültürlere göre farklılık gösterdiği dikkate alındığında, ortaya çıkan söyleme biçimlerinin de farklı olması doğal bir sonuçtur. Sözlü eserlerin bu doğrultuda seslendirilmesi, kültürel ve tabii bir gerekliliktir.

Türkü

“Dünya üzerinde yaşayan bütün halkların, kendi duygu ve düşüncesi, sosyal yaşamı, tarihî ve coğrafi konumu ile şekillenen müzik türüne o ulusun halk müziği denir” (Hakalmaz, 2014, s.995). Türklerin kendi halk müziğine verdiği isim Türkü’ dür.

Türkü kelimesinin kaynağı Türk kelimesidir. Türk kelimesinin sonuna ilgi eki eklenerek Türk’e ait anlamında türkî yapılmış ve bu kelime zamanla türkü biçimine girmiştir (Birdoğan’dan aktaran Ekici, 2009, s.23).

Türkü, halk edebiyatında bir nazım biçimi ve Türkiye’de de halk şarkılarına verilen genel bir isimdir. “Türkü, kendine özgü ve belirli bir ezgi ile söylenen, hece ölçüsüyle yazılan ve zamanla anonimleşen bir nazım biçimidir. Türküler ana dörtlüklerle, onu izleyen nakaratlardan oluşur. Türkülerdeki dörtlüklere (üçlük veya ikilik de olabilir) bent adı verilir” (www.wikipedia.org, 19.12.2013). “Nakaratlar ise halk dilinde bağlama ve kavuştak olarak adlandırılır. Kavuştaklar her ezgiden sonra tekrar edilen ikilik (ya da daha çok) dizelerdir” (Cangal, 2008, s.63). Türküler ortaya çıktığı bölgelere göre çeşitlilik göstermektedir. “Bölgelerle konulara ilişkin özel hallerde ya da ezginin ve sözlerin çeşitlenmesine göre, türkü kelimesi yerine şarkı, deyiş, deme, hava, ninni ve ağıt adları da verilir” (Cangal, 2008, s.63). Seslendirilme durumu; türkü çıkırmak (çağırmak), türkü tutturmak, türkü söylemek, türkü yakmak gibi deyimlerle ifade edilmektedir. Ortaya çıktığı bölgenin coğrafi, tarihi, kültürel ve dil özellikleriyle bağlantılı olarak kendine özgü ritimleri, usulleri, ezgi yapıları ve içinde bulunduğu lehçeye bağlı olarak yöresel ağızları vardır.

Türkülerin genel anlamda üreticileri olan şahsiyetlerin (kamlar, ozanlar, aşıklar, ağıtçıları vb.) yanında, çeşitli acı (depresyon, sel, ölüm, kaza, savaş vb.) veya sevinç veren durumları dile getiren diğer kişiler de türkü yakıcılar olarak bilinmektedir. Şamanlar ve onların Müslüman Türk Toplumu’ndaki devamı olarak nitelendirilen türkü yakıcı aşıklar yanında, herhangi bir acıyı, derdi, sıkıntıyı dile getiren ve adına; “sığıtçı, ağıtçı” denilen kişiler de türküler yakmıştır (Güven, 2009, s.24).

Türküler ritmik yapılarına göre kırık hava, uzun hava ve oyun havaları olmak üzere 3’e ayrılırlar.

Kırık Hava: “Belirli bir ölçüsü ve ritmi olan, belirli ezgi kalıpları içerisinde belirli kurallara göre seyreden, düzenli bir ritim özelliği gösteren ezgilerdir” (Ekici, 2009, s.24).

Uzun Hava : “Ölçü ve ritim bakımından serbest olduğu halde, dizisi bilinen ve dizi içerisindeki seyri belli kalıplara bağlı bulunan, konuşur gibi bir yöntemle söylenen ezgilere uzun hava denir” (Ekici, 2009, s.24).

Oyun Havası: “Oyun havaları diye adlandırılmalarının sebebi; oynamaya elverişli bir müzikle söylenmeleri ya da çalınmaları, coşturucu ve neşelendirici olmalarıdır. Müzikleri genellikle oynak ve hızlıdır. Sözlü ya da sözsüz olmak üzere iki özellik gösterirler. Çoğunlukla kadın oyunları türküdür. Kadınlar oynadıkları oyunlara kendileri türkü (söz) söyleyerek eşlik ederler” (Tuna, 2001, s.3).

Bu araştırmanın çalışma evreni içinde yer alan Elazığ (Harput) müziği, esasında karakteristik yapıları itibarıyla hem T.S.M., hem de T.H.M. unsurlarını içinde

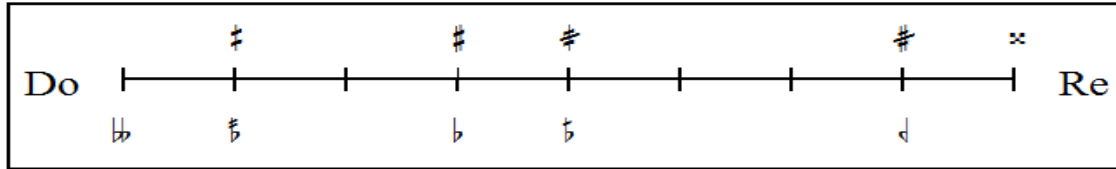
barındırmaktadır. Özçelik (2002, s.15), bu durumu şöyle ifade etmiştir; “Harput müziğinde hem Klasik Türk Müziği, hem de Türk Halk Müziği öğelerini görmek mümkündür. Dolayısıyla yöre müziği, Türk geleneksel müziklerinin her iki dalını da bünyesinde bulundurmakta, bunun sonucunda yöreye özgü bir yapı ve üslûp ortaya çıkmaktadır.”

Harput – Elazığ türküleri, genel olarak usûl bakımından ağır, ezgi özelliği bakımından çok etkili ve köklü türkülerdir. Nağmelerinin çok özlü ve çok derin bir kültürel anlayışın ürünü olduğu hemen anlaşılır... Güfteleri, ezgileri ve usûlleri konularına göre uyumludur. Mahallinde bir türkü için her seferinde farklı güftelerin okunduğu da görülmektedir. Güfteler hayatın çok çeşitli konularından bahsetmektedir. Türküleri; Ağır türküler, meşk türküleri şıkıldım (hareketli) ve oyun türküleri olarak tasnif etmek mümkündür (Taşbilek ve Turhan, 2014,s.19).

Araştırmanın örneklem grubunda yer alan Elazığ (Harput) türküleri, yöresel tasnife göre meşk türküleri ve ritmik yapılarına göre kırık havalar sınıfına girmektedir.

Türk Müziğinde Makam Kavramı

T.S.M. ve T.H.M.’ni dünyadaki diğer müzik türlerinden ayıran en baştaki özellik makamsal bir yapıda olmalarıdır. Tampere sistemde bir tam ses aralığı iki eşit aralığa bölünürken, makamsal ses sisteminde ise 9 eşit aralığa, bölünmektedir (bununla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır). Bu aralıklara “koma” denmektedir.

Şekil 2. T.S.M. ve T.H.M.’nde bir tam ses aralığındaki koma değerleri

Örneğin, tampere ses sisteminde la ve si sesleri arasında yer alan si bemol sesi, hangi ton içerisinde yer alırsa alsın, bir tizleştirme veya pesleştirme yapılmadan her zaman aynı frekansta kullanılmaktadır. Ancak T.S.M. ve T.H.M.’nde kullanılan si bemol sesinin, içinde bulunduğu makama göre daha tiz veya pes bir frekansta icra edilmesi durumu söz konusudur.

Ayrıca tampere sistemde, iki ses arasındaki yarım sesin, sadece diyez ve bemol işaretleri ile ifade edilebilmesi mümkün iken, makamsal sistemdeki iki tam ses arasının 9’a bölünmesinden dolayı, ses değiştirici işaretler de tampere sisteme göre daha fazladır.

Tablo 1. T.S.M. ve T.H.M.'nde Kullanılan Ses Değiştirici İşaretler

ARALIĞIN ADI	KOMA DEĞERİ	DİYEZİ	BEMOLÜ	SİMGESİ
Koma	1	#	♭	F
Bakiye	4	#	♭	B
Küçük Mücenneb	5	#	♭	S
Büyük Mücenneb	8	#	♭	K
Tanini	9	×	♭	T
Artık İkili	12 - 13			A - A

(Feyzi, 2013, s.22)

Belirtilen bu ses değiştirici işaretler her ne kadar tür olarak TSM'de kullanılıyor olsa da yukarıdaki rumuzlandırma sistemiyle kullanılan aralıkların bir çoğu farklı bir rumuzlandırma sistemiyle THM'de de kullanılmaktadır. Kuramsal olarak farklıymış gibi görünen bu iki (TSM, THM) rumuzlandırma sistemi işitsel olarak aslında birbiriyle birçok benzerlik göstermektedir. THM'de kullanılan numaralandırılmış ses değiştirici işaretlere ilişkin rumuzlar her ne kadar farklı olsa da, son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalar (Yener:2000, Sümbüllü:2009, Pelikoğlu:2011) THM'de kullanılan bu rumuzların TSM'de sıklıkla kullanılan bu rumuzlarla da ifade edilebileceğini ve THM'de bulunan eserlerin bu rumuzlandırma sistemiyle notalanabileceğini ortaya koymuştur (Feyzi, 2013, s.22).

Yukarıda belirtildiği gibi, T.H.M. 'deki ses değişimleri, T.S.M.'de kullanılan ses değiştirici işaretlerle gösterilebilmekle beraber, farklı bir simgeleme sistemi de kullanılmaktadır. Bu araştırmada, iki koma si bemol sesi; alıştırılmalarda ve türkülerde görüldüğü şekilde bemol işaretinin yanına 2 rakamı konularak, iki koma fa diyez sesi de, yine diyez işaretinin yanına 2 rakamı konularak belirtilmiştir.

Bu bağlamda, makam kavramı üzerine yapılan çeşitli açıklamalar ve tanımlamalar aşağıda belirtilmiştir;

Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdeleridir. İşte makam; bir dizide durak ve güçlü'nün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir. Dizi, makamın esasını teşkil eder. Fakat dizide belli kurallarla gezinilmezse makam meydana gelmez. Yani dizi statik, makam aktiftir (Özkan'dan aktaran Ekici, 2009, s.24).

Zeren ise makam kavramını şöyle ifade etmiştir;

Belirli bir özel dizinin sesleri üzerinde rastgele değil belirli bir örgü kalıbına göre dolaşılması, belirli bir duygu elde edilmesini sağlar. Bu duyguyu sağlayan örgü kalıbı makamdır. Dizide örgü kalıbına uygun olarak dolaşırsa (bu dolaşmaya seyir deniyor), hep aynı duygu elde edilir. Dolayısıyla makam teriminin belirli bir duyguyu anlattığı da söylenebilir. Yaygın olan görüşe göre, bir makamda hangi seslerin kullanılacağı, hangilerinin üzerinde durulacağı, hangilerine önem verileceği, dolaşmanın hangi seste bitirileceği gibi hususlar kesinlikle saptanmış olmalıdır. Aksi halde farklı farklı duygular elde edilir ve makam kavramının anlamı kalmaz (Zeren'den aktaran Ekici, 2009, s.24).

Karadeniz, “Türk musikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan, mülayim seslerden kurulu bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir” şeklinde bir tanım yapmıştır. (Karadeniz’ den aktaran Ekici, 2009, s.24)

Öztuna’ya göre makam;

Bir durak ile bir güçlünün etrafında onlara bağlı olarak bir araya gelmiş seslerin umumi heyeti. Bu kelime “mod” ve “tonalite” mefhumlarının her ikisini de içine alır, fakat ekseriya “tonalite” karşılığı kullanılır (s.16).. Anadolu’da en çok, Hüseyini, Muhayyer, Uşşak, Hicaz, Hicazkâr, Segâh gibi makamlar kullanılır (Öztuna’dan aktaran Ekici, 2009, s.24).

Tura, “belli perdelerden teşekkül eden, belli cinsler üzerinde, belli noktalardan veya sahalardan başlamak, belli sahalarda, belli istikametlerde gezinmek, belli perdelerde duraklamak ve belli bir perdede karar vermek suretiyle ortaya konan melodi kalıbına makam adı verilmektedir” diye bahsetmiştir (Tura’dan aktaran Ekici, 2009, s.25).

Say’ın müzik ansiklopedisinde (1985, c.23, s.791);

Belirli bir veya birkaç dizi üzerinde belirli bir seyir. Her makamın bir dizisi vardır. Ancak dizi ile makamı karıştırmamak gerekir. Dizi, makamın çatısını teşkil eder. Dizinin, makam olarak adlandırılması, seslerin dereceli ve seyir özelliklerini ihtiva ederek kullanılmasına bağlıdır. Makamların melodik seyir özellikleri dolayısı ile her birinin adeta bir tadı, bir kokusu vardır

şeklinde bir ifade yer almaktadır.

Türk Halk Müziğinde Ayak Kavramı

“Türk Halk Müziğinde makam anlamına gelmektedir. Bir parçadan önce, kulağı ezgiye alıştırmak amacıyla genellikle doğaçtan çalınan ezgi veya açış da denir. Belli ezgisi olan ayaklar da vardır (Ankara Divan Ayağı gibi) Yöresel üslup, tavır” (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt.3, s.1084 İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş.).

Hakalmaz (2014, s.998) ‘a göre ayak;

Okunacak eserden önce çalınan seyri, ritmi ve dizisi belli olan bir melodidir. Mesela Urfa Divân Ayağı dendiğinde çalınacak melodi aynıdır. Kerkük Divânı söz konusu olduğunda onun da melodisi, ritmi, usûlü bellidir. Hangi divânın giriş melodisi yani “ayağı” çalınıyorsa

peşinden mutlaka o divâna girilir. Ayak terimi başlamak, yürümek, yola çıkmak (koyulmak) anlamından dolayı kendiliğinden oluşmuş olabilir.

Hoşsu, “Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı” kitabında ayak kavramını şöyle ifade etmiştir;

Üvertür bir müziktir. Kendinden sonra gelecek ana bölüm için giriş müziğidir. Geleneksel Halk Müziğinin uzun hava şeklindeki geleneksel türlerinde önce, kırık hava türünde bir bölüm vardır. Bu bölüme ayak denilir. Her formun ayağı kendine özgüdür. ... Bir halk ezgisinden önce, bir saz ile yapılan başlama müziğidir. Bu bölüme açış veya gezinti denilir. Bu ayak bölümü ritimsizdir. Ana bölümün ses dizisini belirtir ve seyrini hazırlar. Ancak bu ayak bölümü bir taksim (doğaçlama) değildir. Kendinden sonra gelecek olan ana bölümün dizisine, seyrine ve tavrına sıkı sıkı bağlıdır (Hoşsu’dan aktaran Ekici, 2009, s.26).

Makam ve ayak kavramlarının izahlarına bakıldığında birbirlerinden farklı oldukları ancak “ayak” kavramının “T.H.M.’deki makam” anlamında da kullanıldığı görülmektedir. Halk arasında, Türk Halk Müziği eserlerinin makamını, üslubunu ve tavrını ifade etmek için de ayak kavramı kullanılmaktadır. Ancak, Ekici (2009, s.27) ’nin de belirttiği üzere Harput, Şanlıurfa ve Diyarbakır’da makamlar olduğu gibi kullanılmakta ve makam tabiriyle ifade edilmektedir.

Bu araştırmada da, Elazığ (Harput) yöresi türkülerinin kullanılmasından dolayı makam kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Elazığ’da, diğer bölgelerde de bilinen makamların yanı sıra, yöreye özgü makamlar ve makam isimleri kullanılmaktadır. Yöreye özgü bu makamlar Özçelik (2002, s.16) tarafından şöyle belirtilmiştir; Nevruz Makamı, Muhalif Makamı, Müstezat Makamı, Beşiri Makamı, Elezber Makamı, İbrahimi (İbrahimîyye) Makamı, Tatyan Makamı, Kürdi Makamı, Tecnis Makamı, Kesük Makamı, Bağrıyanık Makamı ve Varsağı Makamı.

Makamsal açıdan incelendiğinde, Elazığ Türkülerinde en çok kullanılan ses değiştirici işaretler, sibemol-2 ve fa-diyez işaretleridir. Bu nedenle araştırmada, hüseyinî ile muhayyer makamında türküler kullanılmıştır. Uygulanan alıştırmalar da hüseyinî ve muhayyer makamında yazılmıştır.

Hüseyinî Makamı

Arel (1993, s.45)’e göre hüseyinî makamı çıkıcı bir makamdır. Bir hüseyinî beşlisinin tiz ardına bir uşşak dörtlüsü eklenmek suretiyle oluşmaktadır. Beşli ve dörtlünün birleştiği yerdeki ses olan beşinci derece makamın güçlü sesidir. Durak sesi düğâh (la) perdesidir.

Donanımında “si” perdesi için T.S.M. de bir koma bemolü ve “fa” perdesi için bir bakiyye diyezi yer alır. T.H.M. de ise, “si” 2 koma bemolü ve “fa” için 2 bakiyye diyezi yer alır.

Hüseyni makamının dizisi aşağıdaki şekildedir;

Şekil 3. Hüseynî makamı dizisi

Muhayyer Makamı

“Hüseyni makamının inici şekline muhayyer adı verilir. Tiz durak civarında başlar, dizinin tiz tarafındaki sekizli sahası içinde dolaştıktan ve güçlüde bir asma karar yaptıktan sonra tıpkı hüseyni gibi inerek düğâh perdesinde kalır. Dizisi hüseyni makamı ile aynıdır” (http://www.eksd.org.tr/makamlar/muhayyer_makami_yeni.php).

Türk Halk Müziğinde Usûl Kavramı

Türk Halk Müziğinde usûl kavramı, tempo, ölçü ve ritim kavramları yerine kullanılmakla beraber, müziğin icrasında takip edilecek yol, yordam, adap ve tavır kavramları yerine de kullanılmaktadır. Örneğin; 5/8 lik veya 9/8 lik bir usûl, farklı bölgelerde, tavır ve üslûp açısından birbirlerinden ayrılabilirler.

Türk Halk Müziğinde usûller üçe ayrılmaktadır.

1. Ana usûller (2,3 ve 4 birim vuruşlu),
2. Bileşik usûller (5,6,7,8,ve 9 birim vuruşlu),
3. Karma usûller (10 ve daha fazla birim vuruşlu) ‘dir.

Harput-Elazığ müziği, usûl yönünden incelendiğinde 2/4, 4/4, 6/4 ve 6/8’lik gibi aksamayan usûller görülmekle birlikte, ölçüsü 10/8’lik olan aksak usûller daha fazla bulunmaktadır. Usûlü 10/8’lik olan aksak usûllerdeki 3’lülerin zaman zaman yer değiştirmesi ise yöreye has bir özelliktir. Yapılan incelemeler sırasında 7/8’lik ve 8/8’lik usûllere rastlanmamıştır (Ekici, 2009, s.53).

Ekici (2009, s.57) tarafından incelemeye alınan 91 adet türkünün usûl açısından sayısal dağılımı şu şekilde verilmiştir.

Tablo 2. Elazığ Yöresi Türkülerinin (91 adet) usûl yönünden dağılımı

Usûlü	Adedi
2/4	17
4/4	15
6/4	2
5/8	1
6/8	9
9/8	7
10/8	40
Toplam	91

Ekici tarafından incelenen 91 adet türkünün sayı itibariyle evreni temsil ettiği düşünülerek, Elazığ Yöresi türkülerinin usûl bakımından sayısal oranları dikkate alındığında en yüksek sayısal orana 10/8'lik ve ardından 2/4'lük usûllü türkülerin sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle bu araştırmada ele alınan 2 türkünden birisi 10/8'lik, diğeri 2/4'lük usûllüdür.

Türk Halk Müziğinde Tavır Kavramı

Türkülerin ortaya çıktığı bölgenin coğrafi, tarihî, kültürel ve dil özellikleriyle bağlantılı olarak kendine özgü ritimleri, usûlleri, ezgi yapıları ve içinde bulunduğu lehçeye bağlı olarak yöresel ağızları vardır. İşte bahsedilen bu unsurların, sözlü T.H.M. eserlerinin yani türkülerin icrasında uygulanması durumuna “tavır” denir. Yöresel tavırların ayırt edilmesinde özellikle “ağız (şive)” kavramı öne çıkmaktadır.

Ağız

Türkçe lehçe bakımından, Oğuz ve Uygur Lehçesi olmak üzere iki ana kola ayrılır. Uygur Lehçesi, Kaşgarlı Mahmut tarafından lûgatı da yazılan Kaşgar Lehçesi olarak devam etmiştir. Oğuz Lehçesi de kendi içinde Anadolu Lehçesi ve Azeri Lehçesi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Ağız ise, “aynı lehçe içinde, daha küçük yerleşim bölgelerine özgü olan ve daha küçük ayrımlara dayanan konuşma biçimidir. Örneğin Türkiye Türkçesinde, Anadolu’nun çeşitli yörelerinin konuşma biçimleri, ağız olarak nitelenebilir. Orta Anadolu ağızları, Ankara ağızı, Sivas ağızı, Van ağızı gibi (Aksan, 2007, s.142).

Araştırmanın konusu gereği burada Elazığ (Harput) Ağızı ele alınacaktır.

Harput (Elazığ) Ağızı

Memişoğlu (1988, s.171-172), Harput Ağızı’nın Anadolu Lehçesi’ne bağlı olduğunu ancak Azeri ve Çağatay Lehçesi’nin tesir ve izlerine de rastlandığını belirtmiştir. Mesela, bazı köylerde “onlar” yerine “olar”, “al” yerine “aladır” “gelir” yerine “gelüptür” denilmektedir. Türkiye alfabesinde bulunmayan kaf, kef, gayın, hı harfleri ve sesletimleri kullanılmaktadır. “Bak” yerine “bağ” veya “bah” denilerek bu harflerin yerleri değişebilmektedir.

Örneğin;

Bu dere baştan başa ayvalı bağ
Ayvalar sararıyor dön geri bak

Bu dere baştan başa hayvalı bağ
Hayvalar sararıyor dön geri bah

Harput’un konuşma ağızını da küçük farklarla ikiye bölmek mümkündür;

1.Harput’un içinde ve yakın köylerinde konuşulan dil,

2.Harput’un uzak köylerinde konuşulan dil.

Harput’ta “geliyorum” yerine “gelim” denildiği halde, uzak köylerde “gelerim”, “gelirem” denilmektedir.

Araştırmada ele alınan türkülerden biri olan Tevekte Üzümlü Kara türküsünde de, belirtilen şu kelimeler; “yangınım” yerine “yangınam”, “yanına” yerine “yanan”, “geleyim” yerine “gelem”, “vurgunum” yerine “vurgunam” şeklinde yöresel seslendirilişi ile görülmektedir.

Harput Ağzı’nda Vokaller (Sesli harfler)

Farklı lisanlarda farklı sesletimleri olan aynı vokaller, aynı lisan içinde de çeşitli coğrafi bölgelerde oluşan lehçelere ve yöresel ağızlara göre farklılık göstermektedir. Elazığ (Harput) ağzında vokallerin söylenişi Memişoğlu (1998, s.174) tarafından aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

“A” vokali; başta kapalı, sonda açık söylenir: “anâ,” “bacı” ve “gardâş” kelimelerinde olduğu gibi.

“E” vokali ise, başta ve sonda ekseriyetle kapalı söylenir. Ancak “sevecêm,” “ölêm” gibi bazı kelimelerin sonda da açık söylendiği olur.

Bir de “e” ile “i” arasında söylenen bir harf vardır ki, birçok kelimedede hem kısa hem de uzun olarak kullanılır. Bu harfi burada (é) şeklinde, aksanlı yazacağız. Mesela él, éyi, éle, béle gibi kelimelerde kısa; né’disin gibi fiillerde uzun söylenir.

“ İ ” vokali ekseriyetle dar söylenir. Bazen “ü” ile yer değiştirir. “Ceviz” yerine “cevüz” gibi.

“ I “ vokali mat’tır. “O” ve “Ö” harfleri de, ekseriyetle kapalı söylenir.

Harput Ağzı’nda Konsonlar (Sessiz harfler)

Vokallerde olduğu gibi sessizlerin söylenişinde de, aynı dil içinde olmasına rağmen çeşitli coğrafi bölgelerde oluşan lehçelere ve yöresel ağızlara göre farklılıklar görülmektedir. Memişoğlu (1998, s.175), Elazığ (Harput) yöresinde sessiz harflerin söylenişini aşağıdaki şekilde belirtmiştir;

Sessiz vokallerden “k”, kelimenin başında daima “g”, sonunda “ğ” veya “kh” olarak telâffuz edilir. Ancak “kimi” ya da “kimin” gibi bazı kelimelerde İstanbul şivesinde olduğu gibi söylenir.

(R) harfinden evvel (İ) getirilir. (N) konsonu yerine (V), (M) yerine (N) de söylenebilir. Örneğin; “yalnız” yerine “yalavuz”, “şimdi” yerine “şindi”, (Y) harfi sonda ise düşebilir. “Buğday” yerine “buğda” denildiği gibi. Bazen de (Y) yerine (V) gelir; “köy” yerine “köv”, “tüy” yerine “töv” gibi.

(J) konsonu yerine (C) kullanılır. “Capon”, “candarma” gibi... Ortada olunca, (C) konsonu yerini (J) ye bırakır. “Vijdan”, “ejdad” gibi...

(D) yerine (T) kullanılabilir. “Diken” yerine “tiken”, “dut” yerine “tut” gibi.

Bazen de, (İ) ve (Y) konsonları yer değiştirebilir. “İnmek” yerine “yenmek”, “yılan” yerine “ılan” kelimelerinde olduğu gibi.

(Ç) konsonu bazen yerini (C) ‘ye terkeder. “Kırac”, “yamaç” gibi.

(Z) ve (S) konsonları da, “çerkes” yerine “çerkez”, “nergis” yerine “nergiz” kelimelerinde de görüldüğü gibi yer değiştirebilmektedirler.

(L) konsonu da, yerini (N) konsonuna terkedebilir. “Anlamak” yerine “annamak”, “almı” yerine “annı” gibi.

Bazen (L) ile (G) ve (V) konsonları yer değiştirir. “Şalvar” yerine “şavvar”, “bulgur” yerine “buğlur” gibi.

Harput Ağzında görülen diğer bazı hususiyetler aşağıdaki gibidir;

1. Ahenk kaidesine kesin olarak uyulur. Kalın hece ile başlayan söz, yine kalın hece ile biter. “Merhaba” yerine “maraba” gibi.
2. Harput konuşmasında imâle (kısa heceyi uzun okuma) yoktur. Ancak istisnai olarak yabancı kelimelerde (a) ile gelen (ayın) ve (ha) harfleri yutularak, bunun yerine imale yapılır. “Saat” yerine “sât”, “kabahat” yerine “kabât” gibi.
3. Diyarbakır, Bitlis, Siirt gibi vilayetlerde olan şedde, Harput konuşmasında yoktur. Ancak “küllah”, “zoppa”, “eşşek” gibi birkaç kelime müstesna.
4. Harputta, umumiyetle, kelimeler ve fiilleri, inceltme ve kısaltma fonetiği kulağa çarpar. “Çekirdek” yerine “çegürdek”, “mahalle” yerine “mehle”, “kilitli” yerine “kitli”, “geleceğim” yerine “gelecem”, “geliyor musun” yerine “gelimisin” denilir.
5. Konuşmada, ağız yaygın ve telaffuz sert olmadığı gibi, gırtlaktan da konuşulmaz. (Kh=Hı) harfi bile, damaktan telaffuz edilir.

Vokallerin söylenişinde hiçbir keskinlik ve tizlik görülmez, bilakis ağız oldukça kapalıdır. Vokalin ses değeri hançereden çok, dudak ve damakla tayin edilir. Konsonlar da aynı söyleyiş kaygısı ile ilişkili olarak, sözlerin her yerinde bir çınlamaya bağlı kalırlar ve oldukça önemli kısaltmalara, benzeşmelere uğrarlar (Bahaeddin'den aktaran Memişoğlu, 1988, s.176).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi ve modeli, evren ve örnekleme, veri elde etmek için kullanılan araçlar ve bu araçların geliştirilmesi, verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler, bu yöntem ve tekniklerden elde edilen verilerin yorumlanmasında izlenen yollar kapsamlı bir şekilde anlatılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma uygulamalı araştırma yöntemlerinden biri olan ar-ge (araştırma-geliştirme) araştırmasıdır.

Uygulamalı araştırmalar, üretilen bilgilerin değerlendirilmesi ile, problemlerin fiilen çözümünü gerçekleştirmeyi, bilimin olayları denetim altına alma işlevini gerçekleştirmeyi amaçlayan araştırmalardır. Uygulamalı araştırmalarda değerlendirilecek bilgiler, ya temel araştırmalarla ayrıca üretilmiş olabilir ya da uygulamalı araştırma bünyesinde elde edilebilir. Ancak her uygulamalı araştırmanın, öngörülen çözümlerin uygulamaya aktarılması ile sınırlı olsa bile, bir yeni bilgi üretme işlevi de vardır. Bu tür araştırmalarda önemli olan, varolan uygulamaları iyileştirme yönünde somut katkılarda bulunabilmektir (Karasar, 2014, s.27).

Ar-ge araştırması, yaygın olarak kullanılan araştırma yöntemlerindendir. “Ar-ge araştırmaları uzman araştırmacıların sorumluluğunda, üretilmiş bilginin denemeli uygulaması ile, problemin çözümünde etkili olabilecek nitelikte, geçerliği denenmiş somut ürünler geliştirmeyi amaçlayan araştırmalardır” (Karasar, 2014, s.28).

Borg ve Gall (1971, s.30-32)’e göre ar-ge araştırmaları genellikle şu aşamaları içerir;

- a. Ürün ya da uygulama ile gerçekleştirilmek istenen ayrıntılı davranış ya da kullanım amaçlarının (özlenen durumun) kararlaştırılması,
- b. Varolan ürün ya da zayıflıklarının (mevcut durumun) ve bu zayıflıkların giderilmesi için düşünülebilen çözüm yollarının (yeni kuram ve uygulamaların) araştırılması,
- c. Amacı gerçekleştirebileceğine inanılan yeni bir ürün ya da uygulamanın geliştirilmesi,
- ç. Ürün ya da uygulamanın gerçek durumlarda denenmesi, amacı ne ölçüde gerçekleştirdiğinin değerlendirilmesi,
- d. Deneme sonucuna göre gerekirse ürün ya da uygulamada değişiklikler yapılması,

- e. Ürünün istenen amacı gerçekleştireceği ya da bu yaklaşımın başarılı olup olamayacağı anlaşılncaya kadar c ve d maddelerinde belirtilen işlemlerin yinelenmesi,
- f. Deneme başarılı ise, ürün ya da uygulamanın, uygulamaya konabileceğinin kararlaştırılması, değilse işlemlere c aşamasından yeniden başlanması,
- g. Uygulamaya konan ürün ya da uygulamanın başarılı olabilmesi için gerekli hizmet-içi eğitim ve alıştırmanın yapılması (Borg ve Gall'den aktaran Karasar, 2014, s.29).

Makamsal ses sisteminde ve Elazığ Yöresi esas alınarak, ses eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanan alıştırmaların türkü söylemeye etkilerinin incelendiği bu araştırma, mevcut durumu ve zayıflıklarını ortaya koyması ve alıştırmalar yoluyla yapılan uygulama ile bu uygulamanın etkilerini ortaya koyması nedeniyle bir araştırma-geliştirme (ar-ge) araştırmasıdır.

Araştırmada, tek gruplu ön test / son test modeli uygulanmıştır. Bu model şöyle tanımlanmıştır; “gelişigüzel oluşturulmuş bir deney grubu bulunur ve bu gruba deneysel bir müdahale yapılmadan önce ön test, deneysel müdahale yapıldıktan sonra ise son test uygulanır. Ön test ve son testte aynı ölçme araçları kullanılır” (Özmen'den aktaran Metin, 2014, s.56). “Ön test ve son test sonucunda elde edilen veriler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varsa, bu farkın yapılan müdahaleden kaynaklandığı kabul edilir” (Baştürk'ten aktaran Özmen, (Ed. Metin, M.), 2014, s.56).

Araştırmanın İşlem Basamakları

Bu araştırmada, konu seçiminin ardından alanyazın taraması yapılmaya başlanmış ve mütakiben araştırmanın yöntemi belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen yöntem doğrultusunda, ön-test uygulamasıyla çalışma grubunun türkü söylemedeki mevcut durumu uzman görüşüne sunularak ortaya konulmuştur. Elde edilen veriler ışığında yapılan planlama doğrultusunda, araştırmanın konusu gereği seçilen Elazığ Yöresi türkülerine yönelik ses alıştırmaları hazırlanmış ve çalışma grubuna uygulanmıştır. Son olarak, son-test yapılarak uygulama sonrası değerlendirme işlemi gerçekleştirilmiş ve araştırma süresince elde edilen veriler raporlaştırılmıştır.

Araştırmanın işlem basamakları şu şekilde özetlenmiştir;

Şekil 4. Araştırmanın genel deseni

Alanyazın Tarama

Alanyazın taraması araştırmanın her aşamasında devam etmiş, yazılı, işitsel ve görsel kaynaklardan ulaşılan yeni bilgiler ışığında düzenlemelere gidilmiştir. Bu aşamada, ses eğitimi, söyleyiş biçimleri, Türk Halk Müziği, makamlar, Elazığ Yöresi Halk Müziği ve yöresel tavır üzerine çeşitli kaynaklara ulaşılmış, elde edilen bulgular, belirlenen yöntem doğrultusunda işlenmiş ve bu bulgulara araştırmada yer verilmiştir.

Araştırma-Geliştirme

Bu aşamada, ses eğitiminde türkü icrasına yönelik alanyazın taraması yapılmış; öğretim modelinin hazırlanma kriterleri ve safhaları tespit edilmiştir. Alanyazın taraması ile öğretim modelinin, kazanımları, içeriği ve öğretme-öğrenme süreci ile ilgili bilgiler tespit edilmiştir.

Elde edilen veriler, alanında uzman kişiler tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler neticesinde ve varolan veriler ışığında model önerisi üzerinde gerekli görülen düzeltmeler yapılmıştır.

Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırma evreni “genel ve çalışma evreni” olarak ikiye ayrılmıştır. Karasar (2013, s.110) ’ın belirttiği üzere; “genel evren; soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür, çalışma evreni ise; ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirilebilecek evrendir.”

Bu araştırmada genel evreni, türküler ve eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmacının Ankara’da bulunması sebebiyle, araştırmanın etkili bir şekilde yürütülebilmesi ve deney aşamasında uygulama kolaylığı sağlaması açısından, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı çalışma evreni olarak belirlenmiştir.

“Örneklem, belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, çoğun, örneklem kümeler üzerinde yapılır ve alınan sonuçlar, ilgili evrenlerine genellenir” (Karasar, 2013, s.110).

Yukarıda verilen çalışma evreni içerisinde bir örneklem grubu (çalışma kümesi) belirlenmiştir. Bu çalışma kümesi belirlenirken olasılık dışı örneklem oluşturma yöntemlerinden biri olan “monografik örneklem seçme yöntemi” kullanılmıştır. “Monografik örnekleme yönteminde araştırmacı, evren ile ilgili bilgilerine ve öngörülerine dayanarak, evreni temsil edebileceğini düşündüğü bir küme ya da bir-birkaç denek üzerinde çalışır” (Ural ve Kılıç, 2013, s.41).

Buradan hareketle örneklem grubunu (çalışma kümesini); Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü’nde bireysel ses eğitimi dersi almış 3 öğrenci ve yöre olarak T.H.M. ile T.S.M. unsurlarını içermesinden dolayı uygulama materyali olarak Elazığ Yöresine ait “Tevekte Üzüm Kara” ve “Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül” türküleri ile bunların seslendirilmesine yönelik yazılan alıştırmalar oluşturmuştur.

Uygulama

“Eğitim öğretim çalışmalarında; ünitelendirilmiş yıllık plân ve ders plânı olmak üzere iki çeşit plân hazırlanır” (Demirel, 2004, s.24). Ünitelendirilmiş yıllık plân, belli ünite ve konuların yıl içerisinde ne zaman işleneceğini gösteren bir çalışma planıdır. Ders plânı ise; “belli bir ders için bir ya da birden çok ders saati içerisinde işlenecek konuların plânlamasıdır” (Demirel, 2004, s.25). Bu araştırmanın konusu olan türkü öğretiminin, ses eğitimi programı içinde düşünülen bir konu olmasından dolayı, yapılan uygulamaların plânlaması, ders plânı şeklinde yapılmıştır.

Alanyazın taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan türkü söylemeye yönelik öğretim modeli, Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü lisans öğrencilerinden rastgele seçilen 3 katılımcıyla uygulanmıştır.

Hazırlanan öğretim modelinin uygulanma süresi, düzeylerinin farklı olması sebebiyle öğrenciler arasında farklılık göstermiştir. Modelin uygulanmasında, örneklemelerde koma seslerin çalınabilmesi amacıyla eşlik sazı olarak bağlama kullanılmıştır.

Uygulamalar, 3 öğrencinin ayrı ayrı katılımıyla gerçekleştirilmiş ve her bir türkü için, öğrencilerden ikisi ile 4, biri ile 6 ders süresinde yapılmıştır.

Değerlendirme

Öğretim modelinin değerlendirilmesinde kullanılan veriler;

- a. Öğretim süreci öncesinde öğrencilerin türkü söyleme davranışlarını ölçmek ve değerlendirmek için uygulanan performans ölçümlerinden elde edilen,
- b. Öğretim modelinin uygulanması sırasında süreç değerlendirme formuyla elde edilen,
- c. Uygulamanın ardından, modelin araştırma-geliştirme safhasında tespit edilmiş olan ve öğrenciler tarafından seslendirilen 2 türkünün, 3 uzman tarafından değerlendirilmesiyle elde edilen verilerdir.

“Değerlendirme bir karar verme işlemi olup bu yönüyle ölçmeden ayrılmaktadır. Ölçmenin temel özelliği, sonuçların sayısal olarak ifade edilmesi, değerlendirme ise, ölçme sonuçlarının belirli ölçütlere göre yorumlanarak yargılara varılmasıdır” (Özçelik ve Özgüven’den aktaran Sönmez, s.235).

Bu araştırmada, yönelik olduğu amaca göre uygulama öncesi “tanılayıcı değerlendirme”, uygulama sürecinde “biçimlendirici değerlendirme” ve uygulama sonrası “düzey belirleyici değerlendirme” yapılmıştır.

Tanılayıcı değerlendirmede öğrenciyi mevcut duyuşsal ve devinişsel davranışları yönünden tanımak, biçimlendirici değerlendirmede öğrencilerin öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmak, düzey belirleyici değerlendirmede ise öğrencilerin kazanılmış duyuşsal ve devinişsel becerilerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Raporlaştırma

Bu aşamada, elde edilen bütün veriler yorumlanmış ve Gazi Üniversitesi Tez Önerisi Yazım Klavuzu’na uygun şekilde doktora tezi olarak rapor haline getirilmiştir.

Ölçme Araçları

Araştırmanın deneysel boyutunun ilk aşamasında, çalışma grubunun uygulama öncesi düzeyini belirlemek amacıyla, ses alıştırmaları uygulamaları öncesi yapılan görüntü kayıtları uzman görüşlerine sunulmuş ve değerlendirmede performans değerlendirme formu kullanılmıştır. Araştırma sürecinde, sürecin işleyişini takip etmek ve gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla her konunun sonunda ders öğretmeni tarafından

hazırlanan süreç değerlendirme formları kullanılmıştır. Uygulama sonrasında ise, yapılan görüntü kayıtları tekrar uzman görüşüne sunulmuş ve ön-test aşamasında ölçme aracı olarak yer alan performans değerlendirme formu tekrar kullanılmıştır.

Ölçüm Güvenirliği

Bir araştırmanın niteliği ölçme araçlarının niteliğiyle doğru orantılıdır. Karasar (2009, s.147), kötü bir ölçmenin her türlü bilimsel çabayı değersiz kılacağını belirtmiş ve iyi bir ölçmede bulunması gereken üç özelliği şu şekilde sıralamıştır; “güvenirlik”, “geçerlik” ve “kullanışlık.”

“Güvenirlik, tesadüfi hataların olası kaynaklarına göre çeşitli anlamlar almaktadır. Bunlar duyarlılık, kararlılık ve tutarlılık anlamındaki güvenilirliklerdir... Güvenirlik, güvenilirlik katsayısı adı verilen bir katsayı ile ifade edilir ve korelasyona dayalı olarak hesaplanır” (Demirel, 2004, s.195).

Çalışma grubu, ön test ve son test aşamasında aynı ölçme aracı (araştırmanın değerlendirme aşamalarında kullanılmak üzere, 5’li likert tipi değerlendirme ölçeği hazırlanmıştır) üzerinden, üç farklı uzman tarafından puanlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini saptamak için ön test puanlamaları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Bunun için öğrencilerin her biri için yapılan 3 uzman puanlamasının diğerleriyle ayrı ayrı olmak üzere pearson momentler çarpımı ile korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplama için <http://www.alcula.com/calculators/statistics/correlation-coefficient/> internet adresindeki online korelasyon hesaplama motoru kullanılmıştır. Hesaplama sonuçları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 3. Tevekte Üzüm Kara Türküsü İçin Öğrenci 1 Ön Test Puanları

Öğrenci 1 (Tevekte Üzüm Kara)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	30	35	50
2. Perde doğruluğu	45	45	55
3. Artikülasyon-Telaffuz	50	40	45
4. Müzikalite	45	45	45
5. Toplam Puan	170	165	195

Yukarıdaki tabloda belirtilen Tevekte Üzüm Kara türküsü için öğrenci 1'in ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99554357654032

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,98698699301686

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99563823414294

Tablo 4. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 1 ön test puanları

Öğrenci 1 (Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	35	35	55
2. Perde doğruluğu	40	40	45
3. Artikülasyon-Telaffuz	45	45	50
4. Müzikalite	40	40	40
5. Toplam Puan	160	160	190

Yukarıdaki tabloda belirtilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 1'in ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 1

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99220334148375

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99220334148375

Tablo 5. Tevekte Üzüm Kara türküsü için öğrenci 2 ön test puanları

Öğrenci 2 (Tevekte Üzüm Kara)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	30	30	35
2. Perde doğruluğu	45	40	25
3. Artikülasyon-Telaffuz	35	40	20
4. Müzikalite	40	35	25
5. Toplam Puan	150	145	105

Yukarıdaki tabloda belirtilen Tevekte Üzüm Kara türküsü için öğrenci 2'nin ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99661598229696

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,97353717458829

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,97299444816742

Tablo 6. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 2 ön test puanları

Öğrenci 2 (Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	20	30	40
2. Perde doğruluğu	40	35	30
3. Artikülasyon-Telaffuz	40	30	35
4. Müzikalite	30	30	30
5. Toplam Puan	130	125	135

Tablo 6'da belirtilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 2'nin ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,98611978385102

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,96746479474463

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99205402595262

Tablo 7. Tevekte Üzüm Kara türküsü için öğrenci 3 ön test puanları

Öğrenci 3 (Tevekte Üzüm Kara)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	50	45	45
2. Perde doğruluğu	50	50	50
3. Artikülasyon-Telaffuz	70	65	40
4. Müzikalite	60	60	45
5. Toplam Puan	230	220	180

Tablo 7’de belirtilen Tevekte Üzüm Kara türküsü için öğrenci 3’ün ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99947015308478

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,98724516384562

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,9884315334707

Tablo 8. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 3 ön test puanları

Öğrenci 3 (Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül)	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
1. Ses üretimi	50	45	45
2. Perde doğruluğu	60	50	50
3. Artikülasyon-Telaffuz	75	60	40
4. Müzikalite	50	45	45
5. Toplam Puan	235	200	180

Tablo 8’de belirtilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için öğrenci 3’ün ön test puanları doğrultusunda, uzman puanlamaları arasındaki korelasyon katsayıları şöyledir;

Uzman 1 ile uzman 2 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99924696464587

Uzman 1 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,98608317555645

Uzman 2 ile uzman 3 puanlamaları arasındaki korelasyon katsayısı; 0,99108761466412

Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değişen değerler almakla birlikte güvenilirlik katsayısı hemen her zaman 0 ile +1 arasında değişen değerler almaktadır. Bir ölçme aracı ya da ölçme sonuçları, bu katsayının +1'e yakınlığı oranında tesadüfi hatalardan arınık yani güvenilir olarak kabul edilir" (Demirel, 2004, s.195). Buna göre, araştırmada kullanılan performans değerlendirme formunun uzman puanlamalarına göre elde edilen güvenilirlik katsayıları, 0.90 ile 1 arasında yer aldığı için güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Ölçüm Yorumlarının ve Kullanımlarının Geçerliği

Ölçüm yorumlarının ve kullanımlarının geçerliğini ifade etmek için, testin görünüş, kapsam ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Uygulanan modelin ve ölçme aracının kullanışlı olup olmadığı elde edilen veriler doğrultusunda ifade edilmiştir.

Geçerlik

"Geçerlik, genel anlamda, bir ölçme aracının ya da ölçme yönteminin ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellik ile karıştırmadan, doğru olarak ölçebilme derecesi olarak tanımlanabilir" (Demirel, 2004, s.200).

Sönmez (2004, s.420), geçerliği bir testin ölçmek istediği niteliği gerçekten ölçme derecesi olarak tanımlamıştır.

"Geçerliği kanıtlamada ve ölçümlerin geçerliğini nicelemede kullanılan yolların farklılaşması farklı geçerlik ölçülerinin geliştirilmesine yol açmıştır... Bu geçerlik türleri; görünüş geçerliği, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve bir ölçüte dayalı (yordama ve uygunluk) geçerliktir" (Demirel, 2004, s.200).

"Eğer bir test ölçmek üzere hazırlanmış olduğu özelliği ölçüyor görünüyorsa (hem testi hazırlayanlar hem de testi alanlar aynı kaniya sahipse) o test görünüş geçerliğine sahiptir denebilir" (Turgut'tan aktaran Demirel, 2004, s.200). Bu hususta uzman ve öğrenci görüşleri alınmış ve testin görünüş geçerliğine sahip olduğu tespiti yapılmıştır.

"Kapsam geçerliği, testin ölçmek istediği davranış evrenini temsil etme derecesidir" (Özoğlu'dan aktaran Demirel, 2004, s.200). Sönmez (2004, s.420), bu hususun uzman görüşlerine göre belirlenebileceğini belirtmiştir.

Buradan hareketle hazırlanan performans değerlendirme formu, uygulayıcının türkü söylemede ortaya çıkarmayı amaçladığı sonuçların gerçekleşip gerçekleşmediğini doğru

bir şekilde ortaya koymalıdır. Bu özelliğin sağlanması amacıyla formdaki tüm maddeler için uygun olup olmadığı hususunda 3 uzmanın görüşü alınmıştır. Buna göre; uzmanlar değerlendirme formunda bulunan 4 maddenin uygun ve formun kapsam yönünden geçerli olduğu noktasında uyuşma göstermişlerdir.

“Eğer bir test, temelini oluşturan kuramsal yapıyı gerçekten ölçüyorsa, bu testin yapı geçerliğine sahip olduğu söylenebilir... Testlerin yapı geçerliğini belirlemede kullanılan yollardan biri de; test maddelerinin uzman kişilerce incelenmesidir” (Turgut’tan aktaran Demirel, 2004, s.201). Görünüş ve kapsam geçerliğinde olduğu gibi burada da uzman görüşlerine başvurulmuş ve kullanılan performans değerlendirme formunun yapı geçerliğine sahip olduğu kabul edilmiştir.

“Yordama geçerliğinde, test puanı ile gelecekte ölçülecek davranış arasındaki ilişki incelenerek test sonuçlarının gelecekteki davranışı ne derece yordadığı araştırılır” (Büyüköztürk, 2013, s.181). Buna göre; yapılan ön test ve değerlendirmeler, deneklerin gelecekteki özelliklerini kestirme amacı gütmeyeceği için bu araştırmada yordama geçerliğine bakılmamıştır.

Kullanışlık

“Bir ölçme aracının kullanışlı olmasının ölçütleri; kolay hazırlanabilir, uygulanabilir, değerlendirilebilir, geliştirilebilir ve ekonomik olma başlıkları altında ele alınabilir” (Sönmez, 2004, s.421).

Belirtilen ölçütler doğrultusunda araştırma sürecinde uygulanan ses alıştırmalarının, öğrencilerin türküyü tavrına uygun olarak söyleyebilme hususunda etkili olup olmadığı denenmiştir. Etkili olduğu sonucu ortaya çıktığı için uygulanan modelin ve ölçme aracının kullanışlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın ar-ge aşamasında, problem durumu, amacı ve modeli paralelinde, türk, türk halk müziği, ses eğitimi anahtar kelimeleri ile alanyazın taraması yapılmış, basılı ve internet tabanlı kaynaklara ulaşılmıştır. Yararlanılan ve araştırma sürecinde ulaşılan kaynaklar, Ulakbim (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) tarafından yayınlanan Akademik Yazma İhlalleri ve Gazi Üniversitesi Tez Yazım Klavuzu’ na göre belirtilmiştir.

Daha sonra, müzik eēitimi anabilim dalı ses eēitimi uygulamalarında türkülerin eēitim materyali olarak kullanım durumuna ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla ses eēitimi ēretim elemanları ile görüşülmüş ve bireysel ses eēitimi sınavları iki eēitim-ēretim dönemi boyunca takip edilmiştir. Ayrıca belirtilen amaç doērultusunda hazırlanan ērenci görüşme formu vasıtasıyla ērencilerin de görüşleri alınmıştır.

Yapılan tespitler sonrasında, araştırmada kullanılan trklere yönelik ses alıştırmaları oluşturulmuştur.

Araştırmanın uygulama boyutunda ilk olarak, çalışma grubunun uygulama öncesi durumları kaydedilmiş ve daha sonra bu kayıtlar uzman deēerlendirmesine sunulmuştur. Bu deēerlendirmeler ile ērencilerin düzeyleri belirlenmiş ve tespit edilen eksiklikler doērultusunda ses alıştırmaları oluşturulmuştur. Uygulamanın ardından, ses ve görüntü kayıtları tekrar alınarak, bu kayıtlar aynı performans deēerlendirme formu ile aynı uzmanlar tarafından tekrar deēerlendirilmiř ve bu deēerlendirmeler ıřıēında çalışma grubunun uygulama sonrası türkü söyleme düzeyleri ortaya konulmuştur.

Verilerin çözümlenmesi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen nitel veriler, nitel araştırma veri analiz yaklaşımlarından olan betimsel veri analizi ile işlenmiştir. lme araçları ile toplanan verilerin çözümlenmesinde istatistik, yani sayılama kullanılmıştır.

Veri analizi işlemlerinin ilk aşamasında; müzik eēitimi anabilim dalı ses eēitimi uygulamalarında türkülerin eēitim materyali olarak kullanım durumuna ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla ses eēitimi ēretim elemanları ile yapılan görüşmeler ve takip edilen bireysel ses eēitimi sınavları yorumlanmıştır. Ayrıca ērenci görüşme formu ile alınan ērenci görüşleri de yorumlanmıştır.

Daha sonra, uygulama öncesi kayıt altına alınan ērenci performanslarına ilişkin veriler diēer bir ifadeyle ön-test sonuçları, hazırlanan performans deēerlendirme formu ile uzman deēerlendirmesine sunulmuştur. Elde edilen veriler tablo haline getirilerek analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Veri analizinin son aşamasında; son-test sonuçları aynı performans deēerlendirme formu ile tekrar aynı uzmanların deēerlendirmesine sunulmuştur. Elde edilen veriler tablo haline getirilerek analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan alt problemlere ilişkin bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ses Eğitimi Uygulamalarında Türkülerin Eğitim Materyali Olarak Kullanım Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı güncel lisans programı incelendiğinde, ses eğitimi alanında, bireysel ses eğitimi, anadal ses eğitimi, çoksesli koro, T.S.M. koro ve T.H.M. koro uygulamalarının olduğu görülmektedir.

Bireysel ses eğitimi dersleri, 1'nci sınıf ilk dönemde başlayıp, 2'nci sınıf ikinci dönemi de kapsayacak şekilde 4 dönem, anadal ses eğitimi dersleri de, 3'ncü sınıf birinci dönemde başlayıp, 4'ncü sınıf son dönemi de kapsayacak şekilde 4 dönem süresince devam etmektedir.

Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler ve takip edilen ses eğitimi sınavları neticesinde, bireysel ses eğitimi derslerinde, kendi dillerinde ve Türkçeye çevrilmiş olarak “aria antiche” ler, “lied” ler, “aria” lar ve bu müzik formlarına benzer şekilde Türk besteciler tarafından bestelenmiş eserlerin yanı sıra türkülerin eğitim materyali olarak kullanıldığı görülmüştür. Buna ek olarak, hazırlanan öğrenci görüşme formunda sorulan sorular neticesinde, kullanılan türkülerin tamamının, koma aralıkların yerine, tam ve yarım aralıklar kullanılmak suretiyle tampere sistemde ve derslerde öğretilen diğer müzik türleri ve formlarında da uygulandığı gibi opera söyleme biçiminde seslendirildiği, türkü ile ilgili kavramsal bilgilere yer verilmediği ve tavır konusu üzerinde durulmadığı tespit edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersleri, şarkı söyleme ile ilgili temel davranışları kazandırmayı amaçlar. Anadal şan ve koro uygulamalarına katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimi sürecinden geçmesi sebebiyle şarkı söylemede temel davranışları kazandığı varsayılır. Bu bakımdan, bireysel ses eğitimi aynı zamanda anadal şan ve koro dersleri için bir hazırlık aşamasıdır. Buradan hareketle, bireysel ses eğitimi uygulamalarının, anadal şan ve koro uygulamaları ile ilişkili olduğunu göz ardı etmemek gerekir.

Çoksesli koro dersleri, 2'nci sınıf birinci yarıyılıda başlayıp, 4'ncü sınıf son yarıyılı da kapsayacak şekilde 6 dönem, T.H.M. koro dersleri, 1'nci sınıf ilk yarıyıl başlayıp, 2'nci sınıf ikinci yarıyılı da kapsayacak şekilde 4 dönem ve T.S.M. koro dersleri, 3'ncü sınıf birinci yarıyıl başlayıp, 4'ncü sınıf son yarıyılı da kapsayacak şekilde 4 dönem boyunca devam etmektedir.

Bireysel ses eğitiminin şarkı söylemede temel davranışları kazandırmayı amaçlamasının yanı sıra, diğer ses eğitimi uygulama alanlarına da bir hazırlık aşaması olduğu düşünüldüğünde ve bu bağlamda müzik eğitimi güncel lisans programı incelendiğinde; T.H.M. ve T.S.M. koro derslerinin olduğu, ancak bahsedilen türlerdeki eserlerin seslendirilmesi öncesi bu türlere özgü temel söyleme davranışlarını kazandırmaya yönelik bir ses eğitimi sürecinin olmadığı görülmektedir. Ayrıca, uygulanan bireysel ses eğitimi derslerinde, T.H.M. ve T.S.M. türlerini, özelliklerine uygun şekilde seslendirmeye yönelik eğitim uygulamalarının olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma Grubunun Türkü Söylemedeki Uygulama Öncesi Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uygulama öncesi çalışma grubu öğrencileri ile yapılan görüşmeler ve kendi dönemlerine ait 1 ve 2'nci sınıf ders programlarının incelenmesi neticesinde, öğrencilerin Türk Halk Müziği'ne ilişkin Geleneksel Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Müziği Uygulaması derslerini birer dönem süresince almış oldukları tespit edilmiştir. Bu derslerde, teori, çalma ve söyleme boyutlarında uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ancak, söyleme boyutunda, türkü söylemeye yönelik belirli bir modelin uygulanmamasından dolayı, çalışma grubunun, ses eğitimi kapsamında türkü söylemeye yönelik herhangi bir plânlı eğitimden geçmediği belirlenmiştir.

Çalışma grubunun homojen olması açısından, 1 ve 2'nci sınıflarda aynı dersleri almış olmaları ve bireysel ses eğitimi derslerini tamamlamak suretiyle şarkı söylemedeki temel

davranışları kazandıkları varsayımından hareketle, uygulamalar 3'ncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun türkü söylemedeki uygulama öncesi durumunu ortaya koymak amacıyla, belirlenen türkülerin notaları kendilerine verilmiş ve deşifre etmeleri için bir süre verilmiştir. Deşifre sürecinin ardından, her bir öğrenciden, belirlenen türküleri, bu zamana kadar şarkı söylemeye yönelik edinmiş oldukları kazanımları dikkate alarak ve uygulayarak seslendirmeleri istenmiştir. Bu işlemlerin görüntü ve ses kaydı alınmış, bu kayıtlar, hazırlanan performans değerlendirme ölçeği kullanılarak 3 uzman tarafından puanlanmıştır. Yapılan değerlendirmeler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrenci 1'in Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 9. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 1			Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		30				
Perde doğruluğu			45			
Artikülasyon ve Telaffuz			50			
Müzikalite			45			
Toplam Puan	170					42,5

Öğrenci 1'in, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 42,5 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 10. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 1				Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi		35					
Perde doğruluğu			45				
Artikülasyon ve Telaffuz			40				
Müzikalite			45				
Toplam Puan	165						41,25

Öğrenci 1'in, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 41,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 11. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 1				Değerlendirici 3		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		50				
Perde doğruluğu			55			
Artikülasyon ve Telaffuz			45			
Müzikalite			45			
Toplam Puan	195					48,75

Öğrenci 1'in, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 48,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 12. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 1				Değerlendirici 1		
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		35				
Perde doğruluğu		40				
Artikülasyon ve Telaffuz			45			
Müzikalite		40				
Toplam Puan	160					40

Öğrenci 1'in, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 40 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 13. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 1			Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		35				
Perde doğruluğu		40				
Artikülasyon ve Telaffuz			45			
Müzikalite		40				
Toplam Puan	160					40

Öğrenci 1'in, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 40 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 14. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 1			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			55			
Perde doğruluğu			45			
Artikülasyon ve Telaffuz			50			
Müzikalite		40				
Toplam Puan	190					47,5

Öğrenci 1'in, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 47,5 puan aldığı görülmektedir.

Öğrenci 2'nin Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 15. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 2				Değerlendirici 1		
Türkünün Adı:						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		30				
Perde doğruluğu			45			
Artikülasyon ve Telaffuz		35				
Müzikalite		40				
Toplam Puan	150					37,5

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 37,5 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 16. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 2				Değerlendirici 2		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		30				
Perde doğruluğu		40				
Artikülasyon ve Telaffuz		40				
Müzikalite		35				
Toplam Puan	145					36,25

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 36,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 17. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 2			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		35				
Perde doğruluğu		25				
Artikülasyon ve Telaffuz		20				
Müzikalite		25				
Toplam Puan	105					26,25

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 26,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 18. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 2		Değerlendirici 1				
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi	20					
Perde doğruluğu		40				
Artikülasyon ve Telaffuz		40				
Müzikalite		30				
Toplam Puan	130					32,5

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 32,5 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 19. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 2		Değerlendirici 2				
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		30				
Perde doğruluğu		35				
Artikülasyon ve Telaffuz		30				
Müzikalite		30				
Toplam Puan		125				31,25

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 31,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 20. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 2			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi		40				
Perde doğruluğu		30				
Artikülasyon ve Telaffuz		35				
Müzikalite		30				
Toplam Puan		135				33,75

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 33,75 puan aldığı görülmektedir.

Öğrenci 3'ün Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 21. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 3			Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			50			
Perde doğruluğu			50			
Artikülasyon ve Telaffuz				70		
Müzikalite			60			
Toplam Puan	230					57,5

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 57,5 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 22. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 3				Değerlendirici 2		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			45			
Perde doğruluğu			50			
Artikülasyon ve Telaffuz				65		
Müzikalite			60			
Toplam Puan	220					55

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 55 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 23. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 3			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			45			
Perde doğruluğu			50			
Artikülasyon ve Telaffuz			40			
Müzikalite			45			
Toplam Puan	180					45

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 45 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 24. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 3			Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			50			
Perde doğruluğu			60			
Artikülasyon ve Telaffuz				75		
Müzikalite			50			
Toplam Puan	235					58,75

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 58,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 25. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 3			Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			45			
Perde doğruluğu			50			
Artikülasyon ve Telaffuz			60			
Müzikalite			45			
Toplam Puan	200					50

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 50 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile ön-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 26. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Ön Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 3			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi			45			
Perde doğruluğu			50			
Artikülasyon ve Telaffuz			40			
Müzikalite			45			
Toplam Puan	180					45

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin ön değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 45 puan aldığı görülmektedir.

Hazırlanan Türkü Öğretim Modelinin Öğrenme İçeriğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Eğitim öğretim çalışmalarında; ünitelendirilmiş yıllık plân ve ders plânı olmak üzere iki çeşit plân hazırlanır” (Demirel, 2004, s.24). Ünitelendirilmiş yıllık plân, belli ünite ve konuların yıl içerisinde ne zaman işleneceğini gösteren bir çalışma planıdır. Ders plânı ise; “belli bir ders için bir ya da birden çok ders saati içerisinde işlenecek konuların plânlamasıdır” (Demirel, 2004, s.25). Bu araştırmanın konusu olan türkü öğretimi, ses eğitimi programı içinde yer alan bir konu olmasından dolayı yapılan uygulamaların plânlaması, ders plânı şeklinde yapılmıştır.

Öğretim modeli, öğrenme alanları ve içeriği aşağıda yer alan Türkü Öğretimi Ders Planı’nda belirtildiği üzere her türkü için 4 bilişsel ve 4 uygulama olmak üzere 8 öğrenme alanından oluşmaktadır.

Bilişsel öğrenme alanlarının işlendiği bölüm, uygulama için bir ön bilgi ve hazırlık aşamasıdır. Burada, türkünün yöresi, formu, makamı ve usûlü hakkında teorik bilgiler verilmiş ve öğrencilerin, ilgili bilişsel kazanımları gerçekleştirip gerçekleştiremediği değerlendirilmiştir.

Uygulama alanında ise; öğrencilerin türküleri, yöresine, formuna, makamına ve usûlüne uygun seslendirmeleri amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak hazırlanan alıştırma, uygulama safhasında, ders plânında belirtildiği şekilde uygulanmıştır. Süreç içerisindeki öğrenci performansları öğretmen tarafından değerlendirilmiş, tablolar halinde verilmiştir. Hazırlanan türkü öğretim modeli aşağıda verilmiştir.

Türkü Öğretimi Ders Plânı I

Bilişsel Alan:

1. Türkünün yöresi
2. Türkünün formu
3. Türkünün makamı
4. Türkünün usûlü

Süre: 15 dk.

İlgili kazanımlar:

1. Türkünün ait olduğu yöreyi öğrenebilme
2. Türkünün THM formlarından “kırık hava” olduğunu öğrenebilme
3. Türkünün hangi makamda olduğunu ve bu makamın özelliklerini öğrenebilme
4. Türkünün usûlünü öğrenebilme

Strateji: Sunuş yoluyla öğretim stratejisi

Metot: Anlatma, sunma, gösterme/yaptırma yoluyla öğretim metotları

Araç ve gereçler:

- Tevekte Üzüm Kara türküsü
- İlgili görsel, işitsel ve kuramsal materyaller

Öğrenme-öğretme süreci:

1.Etkinlik: Türkülerin ortaya çıktıkları bölgelere göre farklı özelliklere sahip oldukları ve buradan hareketle ait oldukları coğrafi bölgelere gönderme yapılarak tanımlandıkları (Burdur-Teke Yöresi Türküsü, Elazığ-Harpur Yöresi Türküsü, Urfa Yöresi Türküsü gibi) anlatılır. Tevekte Üzüm Kara türküsünün Elazığ Yöresi'ne ait olduğu belirtilir. Son olarak bu bilgilerin öğrenci tarafından tekrar ifade edilmesi istenir.

2.Etkinlik: Türkülerin yapı bakımından Uzun ve Kırık Hava'lar diye ikiye ayrıldığı ifade edilir. Belli bir ölçü içinde düşünilemeyen ve serbest tartımlı türkülere genel olarak Uzun Hava dendiği, ancak farklı bölgelerde, Bozlak, Maya, Garip, Kerem, Hoyrat, Divan, Yanık, Müstezat, Aydos, Eğin, Türkmeni gibi farklı isimlerle tanımlandığı, Kırık Hava'nın ise, ölçüsü ve tartımı belli türküler olduğu söylenir. Tevekte Üzüm Kara türküsünün kırık hava olduğu belirtilir. Son olarak öğrenci tarafından tekrar edilmesi istenir.

3.Etkinlik: Tevekte Üzüm Kara türküsünün muhayyer makamında olduğu ifade edilir. Muhayyer makamının Hüseyinî makamının inici hali olduğu söylenir. Tiz duraktan başlayıp, dizinin tiz tarafındaki sekizli sahası içinde dolaştıktan ve güçlüde bir asma karar yaptıktan sonra tıpkı hüseyinî gibi inerek düğâh perdesinde kaldığı seslendirilerek gösterilir. Seslendirme sırasında koma seslerin makamın karakterini yansıtabilmek açısından doğru icrasının önemine dikkat çekilir. Verilen bilgilerin öğrenci tarafından tekrar edilmesi istenir. Türkünün dizisi nota halinde verilir.

Şekil 5. Tevekte Üzüm Kara türküsünün dizisi

4.Etkinlik: Türk Halk Müziği'nde usûllerin, ana usûller (2,3 ve 4 birim vuruşlu), bileşik usûller (5,6,7,8,ve 9 birim vuruşlu) ve karma usûller (10 ve daha fazla birim vuruşlu) şeklinde üçe ayrıldığı ifade edilir. Harput-Elazığ Müziği'nde, usûl yönünden incelendiğinde 2/4, 4/4, 6/4 ve 6/8'lik gibi aksamayan usullerin yanında, ölçüsü 10/8'lik olan aksak usûllerin daha fazla bulunduğu belirtilir. Usûlü 10/8'lik olan aksak usûllerdeki 3'lülerin yer değiştirmesinin yöre müziğinde çok sık görüldüğü vurgulanır. Tevekte Üzüm

Kara türküsünün 2/4'lük usûlde olduğu söylenir. Son olarak anlatılanların öğrenci tarafından tekrar edilmesi istenir.

Ölçme-Değerlendirme: Ders sonrasında öğrencilerin bilişsel öğrenme durumlarını değerlendirmek amacıyla, belirtilen kazanımlarla ilişkili olarak aşağıdaki süreç değerlendirme formu kullanılmıştır. İlgili öğrenme alanına ilişkin kazanımların gerçekleşme oranını ölçmek için 4 soruluk bir test hazırlanmıştır. Her soru 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 27. Tevekte Üzüm Kara Türküsü Bilişsel Öğrenme Alanına İlişkin Sorular ve Öğrencilerin Aldıkları Puanları Gösteren Süreç Değerlendirme Formu

Sorular	Öğrenci 1	Öğrenci 2	Öğrenci 3
1. Adı geçen türkü hangi yöreye aittir?	25	25	25
2. Adı geçen türkü hangi THM formundadır ?	25	25	25
3. Adı geçen türkü hangi makamdadır?	25	25	25
4. Adı geçen türkünün usûlü nedir?	25	25	25
Toplam Puan	100	100	100

Bilişsel öğrenme alanı, aynı zamanda uygulama öncesi bir hazırlık aşaması olduğundan, öğrencilerin seslendirecekleri türkülerle ilgili temel kavramsal bilgilere sahip olmaları amaçlanmıştır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, her bir öğrenci bilişsel alan sorularına eksiksiz cevap vermek suretiyle 100 tam puan almıştır.

Uygulama Alanı:

- 1.Ses üretimi
- 2.Ses aralıkları
- 3.Artikülasyon (telaffuz)
- 4.Tavır ve usûl

Süre: 30 dk.

İlgili kazanımlar:

- 1.Türkü türüne ve türkünün yöresine uygun ses üretebilme
- 2.Türküdeki ses aralıklarını (tam, yarım, koma ses gibi) doğru seslendirebilme
- 3.Türkünün sözlerini anlaşılır ve yöre ağızına yakın bir şekilde telaffuz edebilme
- 4.Türküyü tavrına uygun müzikal bütünlük içerisinde usûlüne uygun söyleyebilme

Strateji: Sunuş yoluyla öğretim stratejisi

Metot: Anlatma, sunma, gösterme/yaptırma yoluyla öğretim metotları

Araç ve gereçler:

- Görsel ve işitsel materyaller
- Tevekte Üzümlü Kara türküsü ve bu türküyü seslendirmeye yönelik yazılan alıştırma
- Eşlik sazı (bağlama)

Öğrenme-öğretme süreci:

1.Etkinlik: Tevekte Üzüm Kara türküsü, Elazığ Yöresi sanatçılarına ait görsel ve işitsel kayıtlardan dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Ses üretiminin türkü türüne uygun olması gerektiği vurgulanır ve öğretmen tarafından örneklemeler yapılır. Daha sonra öğretmen tarafından seslendirilen alıştırma öğrenci tarafından bağlama eşliğinde tekrar edilir ve gerekli düzeltmeler yapılır.

2.Etkinlik: Tevekte Üzüm Kara türküsünde yer alan ses aralıklarına yönelik hazırlanan alıştırma, öğretmen tarafından örneklenir ve öğrenci tarafından bağlama eşliğinde tekrar edilir. Koma seslerin doğru seslendirilmesinin kritik öneme sahip olduğu vurgulanır.

3.Etkinlik: Yöre insanına ait görüntülü ve işitsel kayıtlar dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Tevekte Üzüm Kara türküsünün sözleri müziksiz olarak ve yöre ağzına yakın bir şekilde öğretmen tarafından telaffuz edilmeye çalışılarak örneklenir ve öğrenci tarafından tekrarı yapılır.

4.Etkinlik: Tevekte Üzüm Kara türküsü, TRT ve Elazığ Yöresi sanatçılarına ait görsel ve işitsel kayıtlardan dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Türkünün tavrına yönelik hazırlanan alıştırma, usûlüne uygun bir şekilde müzikal bütünlük içinde öğretmen tarafından örneklenir ve öğrenciye tekrar ettirilir. Gerekli düzeltmeler yapılır ve yeterli sonuç alınıncaya kadar örnekleme ve tekrar süreci devam eder. Alıştırma yapıldıktan sonra türkü söylemeye geçilir.

Türküdeki motifleri ve cümleleri içeren, türkünün makamına ve yöresel tavrına uygun söylemeye yönelik alıştırma aşağıda verilmiştir. Alıştırmanın uygulanmasında hecelerin bağlanması sırasında ve uzayan hecelerde (ğ) sessizinin yöreye uygunluğu açısından belirgin olarak vurgulanmasına dikkat edilmelidir.

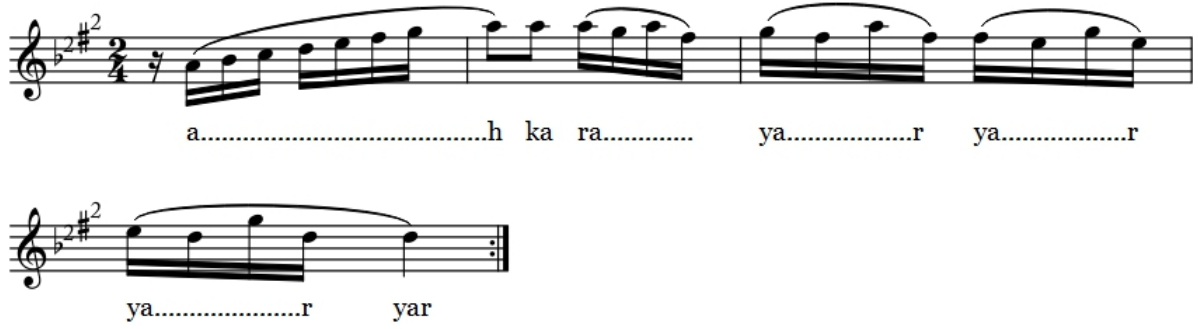
Alıştırma 1

Şekil 6. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 1. alıştırma

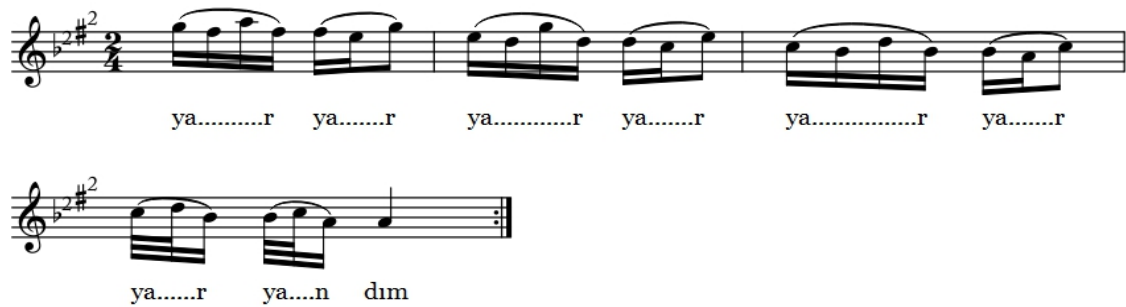
*Alıştırma 1, türküde yer alma sıklığı doğrultusunda a,e ve ü vokallerini çalıştırmaya yöneliktir.

Alıştırma 2

Şekil 7. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 2. alıştırma

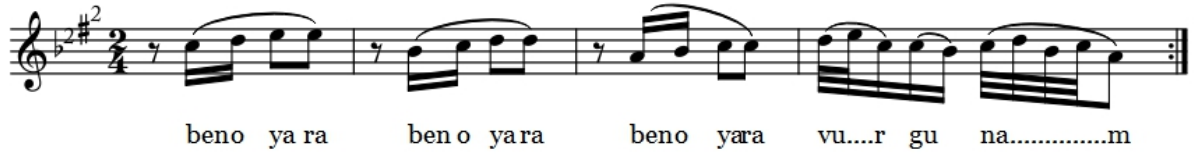
Alıştırma 3

Şekil 8. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 3. alıştırma

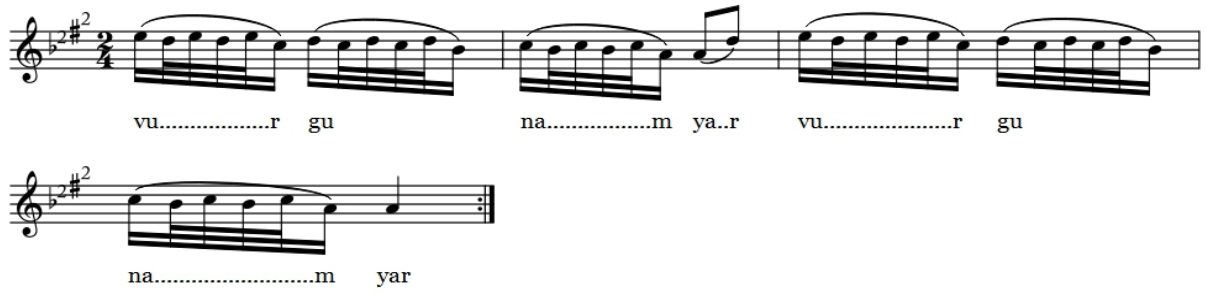
*Alıştırma 2 ve 3, makamı çalıştırması yanında, türküde yer alan bir pasajdaki söz, ses aralıkları ve bağları çalıştırmaya yöneliktir.

Alıştırma 4

Şekil 9. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 4. alıştırma

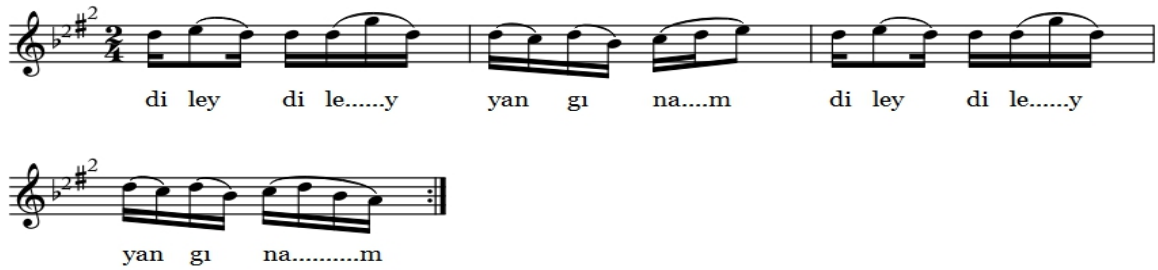
Alıştırma 5

Şekil 10. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 5. alıştırma

*Alıştırma 4 ve 5, türkünün makamını, sözlerini ve otuzikilik nota hareketlerini tavıra uygun çalıştırmaya yöneliktir.

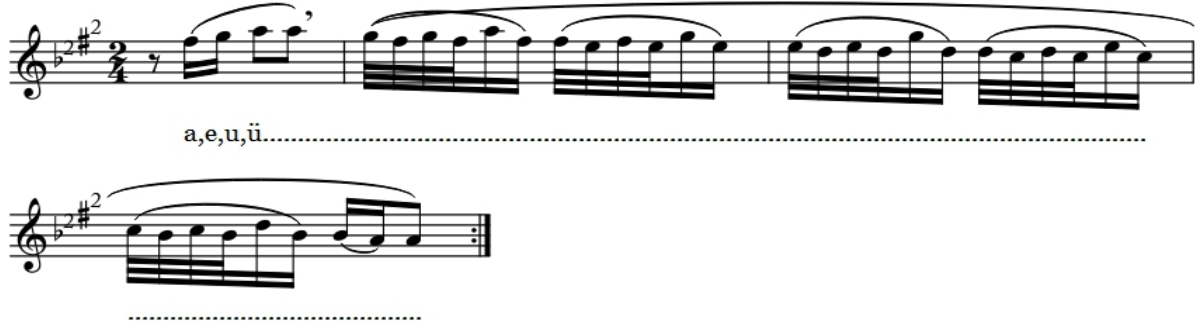
Alıştırma 6

Şekil 11. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 6. alıştırma

*Alıştırma 6, türküde yer alan bir pasajdaki söz, ses aralıkları ve bağları çalıştırmaya yöneliktir.

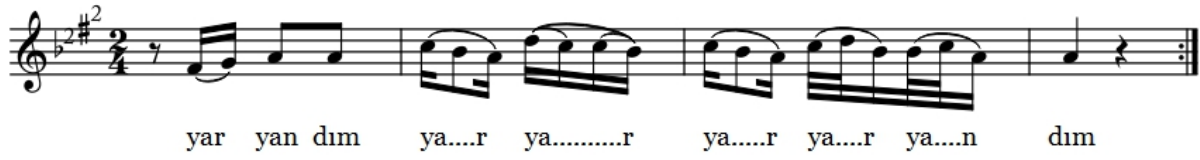
Alıştırma 7

Şekil 12. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 7. alıştırma

*Alıştırma 7, a,e,u,ü vokallerini ve otuzikilik nota hareketlerini tavıra uygun çalıştırmaya yöneliktir.

Alıştırma 8

Şekil 13. Tevekte Üzüm Kara türküsüne yönelik 8. alıştırma

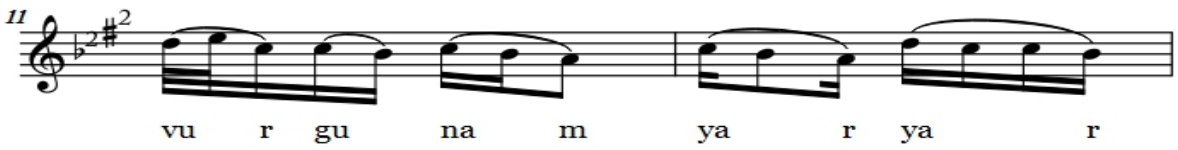
*Alıştırma 8, türkünün içinde yer alan sözlere ve tartımlara yöneliktir.

Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara

Türkünün Yöresi: Elazığ

Türkünün Makamı: Muhayyer

Türkünün Ses Aralığı:

Tevekte arı gördüm (Yar, yar, yar, yar)	Keşke görmez olaydım (Yar, yar, yar, yar)
Ben bugün yârî gördüm	Benzini sarı gördüm
Diley diley yangınam	Diley diley yangınam
Ben o yara vurgunam	Ben o yara vurgunam
Yar, yar, yar yandım	Yar, yar, yar yandım

Şekil 14. Tevekte Üzüm Kara türküsünün notası ve sözleri

Ölçme-değerlendirme: Ders sonrasında öğrencilerin performanslarını değerlendirmek amacıyla, belirtilen kazanımlarla ilişkili olarak aşağıdaki süreç değerlendirme formu kullanılmıştır. İlgili öğrenme alanına ilişkin kazanımların gerçekleşme oranını ölçmek için 4 maddelik bir form hazırlanmıştır. Her madde 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 28. Uygulama Alanları ve Uygulama Sürecinde Öğrencilerin Aldıkları Puanlar

Sorular	Öğrenci 1	Öğrenci 2	Öğrenci 3
1. Türkü türüne uygun ses üretebilme	20	15	22
2. Türküdeki ses aralıklarını doğru seslendirebilme	23	22	24
3. Türkünün sözlerini anlaşılır ve yöre ağzına yakın bir şekilde telaffuz edebilme	22	20	23
4. Türküyü tavrına ve usûlüne uygun müzikal bütünlük içerisinde söyleyebilme	22	20	22
Toplam Puan	87	77	91

Ders öğretmeni tarafından yapılan süreç değerlendirmesi sonucunda, öğrenci 1 ve 3'ün 81-100 aralığında bir puan alarak çok iyi, öğrenci 2'nin ise 61-80 aralığında bir puan almak suretiyle iyi olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Türkü Öğretimi Ders Plânı II

Bilişsel Alan:

1. Türkünün yöresi
2. Türkünün formu
3. Türkünün makamı
4. Türkünün usûlü

Süre: 15 dk.

İlgili kazanımlar:

1. Türkünün ait olduğu yöreyi öğrenebilme
2. Türkünün THM formlarından “kırık hava” olduğunu öğrenebilme
3. Türkünün hangi makamda olduğunu ve bu makamın özelliklerini öğrenebilme
4. Türkünün usûlünü öğrenebilme

Strateji: Sunuş yoluyla öğretim stratejisi

Metot: Anlatma, sunma, gösterme/yaptırma yoluyla öğretim metotları

Araç ve gereçler:

- Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbul türküsü
- İlgili görsel, işitsel ve kuramsal materyaller
- Eşlik sazı (bağlama)

Öğrenme-öğretme süreci:

1.Etkinlik: Türkülerin ortaya çıktıkları bölgelere göre farklı özelliklere sahip oldukları ve buradan hareketle ait oldukları coğrafi bölgelere gönderme yapılarak tanımlandıkları (Burdur-Teke Yöresi Türküsü, Elazığ-Harput Yöresi Türküsü, Urfa Yöresi Türküsü gibi) anlatılır. Ne Feryâd Edersin Divâne Bûlbûl türküsünün Elazığ Yöresi'ne ait olduğu belirtilir. Son olarak bu bilgilerin öğrenci tarafından tekrar ifade edilmesi istenir.

2.Etkinlik: Türkülerin yapı bakımından Uzun ve Kırık Hava'lar diye ikiye ayrıldığı ifade edilir. Belli bir ölçü içinde düşünölemeyen ve serbest tartımlı türkölere genel olarak Uzun Hava dendiği, ancak farklı bölgelerde, Bozlak, Maya, Garip, Kerem, Hoyrat, Divan, Yanık, Müstezat, Aydos, Eğin, Türkmeni gibi farklı isimlerle tanımlandığı, Kırık Havaaların ise, ölçüsü ve tartımı belli türkölör olduğu söylenir. Ne Feryâd Edersin Divane Bülbul türküsünün kırık hava olduğu belirtilir. Son olarak öğrenci tarafından tekrar edilmesi istenir.

3.Etkinlik: “Ne Feryâd Edersin Divane Bûlbûl” türküsünün hüseyinî makamında olduğu ifade edilir ve makam hakkında bilgi verilir; “Çıkıcı bir makamdır. Bir hüseyinî beşlisinin tiz ardına bir uşşak dörtlüsü eklenmek suretiyle oluşmaktadır. Beşli ve dörtlünün birleştiği yerdeki ses olan beşinci derece makamın güçlü sesidir. Durak sesi düğâh (la) perdesidir. Donanımında “si” perdesi için T.S.M. de bir koma bemolü ve “fa” perdesi için bir bakiyye diyezi yer alır. T.H.M. de ise, “si” 2 koma bemolü ve “fa” için 2 bakiyye diyezi yer alır.” Hüseyinî makamının dizisi aşağıdaki şekildedir;

Şekil 15. Hüseyinî makam dizisi

Seslendirme sırasında koma seslerin (bu türküde sibemol 2) makamın karakterini yansıtabilmek açısından doğru icrasının önemine dikkat çekilir. Anlatılan bilgilerin öğrenci tarafından tekrar edilmesi istenir. Türkünün dizisi nota halinde verilir.

Sekil 16. Ne Feryâd Edersin Divane Bûlbûl türküsünün dizisi

4.Etkinlik: Türk Halk Müziği'nde usûllerin, ana usûller (2,3 ve 4 birim vuruşlu), bileşik usûller (5,6,7,8,ve 9 birim vuruşlu) ve karma usûller (10 ve daha fazla birim vuruşlu) şeklinde üçe ayrıldığı ifade edilir. Harput-Elazığ Müziği'nde, usûl yönünden incelendiğinde 2/4, 4/4, 6/4 ve 6/8'lik gibi aksamayan usullerin yanında, ölçüsü 10/8'lik olan aksak usûllerin daha fazla bulunduğu belirtilir. Usûlü 10/8'lik olan aksak usûllerdeki 3'lülerin yer değiştirmesinin yöre müziğinde çok sık görüldüğü vurgulanır. Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsünün 10/8'lik usûlde olduğu söylenir. Son olarak, anlatılanların öğrenci tarafından not alınması ve tekrar edilmesi istenir.

Ölçme-Değerlendirme: Ders sonrasında öğrencilerin bilişsel öğrenme durumlarını değerlendirmek amacıyla, belirtilen kazanımlarla ilişkili olarak aşağıdaki süreç değerlendirme formu kullanılmıştır. İlgili öğrenme alanına ilişkin kazanımların gerçekleşme oranını ölçmek için 4 soruluk bir test hazırlanmıştır. Her soru 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 29. Bilişsel Öğrenme Alanlarına İlişkin Sorular ve Öğrencilerin Aldıkları Puanlar

Sorular	Öğrenci 1	Öğrenci 2	Öğrenci 3
1. Adı geçen türkü hangi yöreye aittir?	25	25	25
2. Adı geçen türkü hangi THM formundadır ?	25	25	25
3. Adı geçen türkü hangi makamdadır?	25	25	25
4. Adı geçen türkünün usûlü nedir?	25	25	25
Toplam Puan	100	100	100

Bilişsel öğrenme alanı, aynı zamanda uygulama öncesi bir hazırlık aşaması olduğundan, öğrencilerin seslendirecekleri türkülerle ilgili temel kavramsal bilgilere sahip olmaları amaçlanmıştır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, her bir öğrenci bilişsel alan sorularına eksiksiz cevap vermek suretiyle 100 tam puan almıştır.

Uygulama Alanları:

- 1.Ses üretimi
- 2.Ses aralıkları
- 3.Artikülasyon (telaffuz)
- 4.Tavır ve usûl

Süre: 30 dk.

İlgili kazanımlar:

- 1.Türkü türüne ve türkünün yöresine uygun ses üretebilme
- 2.Türküdeki ses aralıklarını (tam, yarım, koma ses gibi) doğru seslendirebilme
- 3.Türkünün sözlerini anlaşılır ve yöre ağızına yakın bir şekilde telaffuz edebilme
- 4.Türküyü tavrına uygun müzikal bütünlük içerisinde usûlüne uygun söyleyebilme

Strateji: Sunuş yoluyla öğretim stratejisi

Metot: Anlatma, sunma, gösterme/yaptırma yoluyla öğretim metotları

Araç ve gereçler:

- Görsel ve işitsel materyaller
- Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsü ve bu türküyü seslendirmeye yönelik yazılan alıştırmalar
- Eşlik sazı (bağlama)

Öğrenme-öğretme süreci:

1.Etkinlik: Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsü, TRT ve Elazığ Yöresi sanatçılarına ait görsel ve işitsel kayıtlardan dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Ses üretiminin türkü türüne uygun olması gerektiği vurgulanır ve öğretmen tarafından örneklemeler yapılır. Daha sonra öğretmen tarafından seslendirilen alıştırma öğrenci tarafından bağlama eşliğinde tekrar edilir ve gerekli düzeltmeler yapılır.

2.Etkinlik: Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsünde yer alan ses aralıklarına yönelik hazırlanan alıştırma, öğretmen tarafından örneklenir ve öğrenci tarafından bağlama eşliğinde tekrar edilir. Sibemol 2 sesinin doğru seslendirilmesinin kritik öneme sahip olduğu vurgulanır.

3.Etkinlik: Yöre insanına ait görüntülü ve işitsel kayıtlar dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsünün sözleri müziksiz olarak ve yöre ağzına yakın bir şekilde öğretmen tarafından telaffuz edilmeye çalışılarak örneklenir ve öğrenci tarafından tekrarı yapılır.

4.Etkinlik: Ne Feryâd Edersin Divane Bülbül türküsü, TRT ve Elazığ Yöresi sanatçılarına ait görsel ve işitsel kayıtlardan dinlenir ve 1. konuda edinilen kazanımlar ışığında öğrencilerin yorumları alınır. Türkünün tavrına yönelik hazırlanan alıştırma, usûlüne uygun bir şekilde müzikal bütünlük içinde öğretmen tarafından örneklenir ve öğrenciye tekrar ettirilir. Gerekli düzeltmeler yapılır ve yeterli sonuç alınıncaya kadar örnekleme ve tekrar süreci devam eder.

Türküdeki motifleri ve cümleleri içeren, türkünün makamına ve yöresel tavrına uygun söylemeye yönelik alıştırma aşağıda verilmiştir. Alıştırma uygulanırken hecelerin bağlanması sırasında ve uzayan hecelerde “ğ” sessizinin yöredeki kullanımına uygun olarak belirgin biçimde vurgulanmasına dikkat edilmelidir.

Alıştırma 1

Şekil 17. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbul türküsüne yönelik 1. alıştırma

*Alıştırma 1, türküde yer alma sıklığı doğrultusunda a,e,i,u ve ü vokallerini ve ses aralıklarını çalıştırmaya yöneliktir.

Alıştırma 2

Şekil 18. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbul türküsüne yönelik 2. alıştırma

*Alıştırma 2, makamı çalıştırması yanında, türküde yer alan söz, ses aralıkları ve bağları çalıştırmaya yöneliktir.

Alıştırma 3

Şekil 19. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbul türküsüne yönelik 3. alıştırma

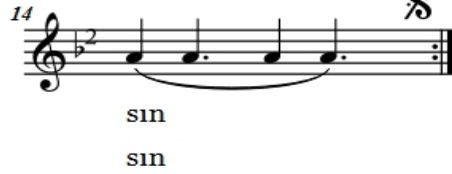
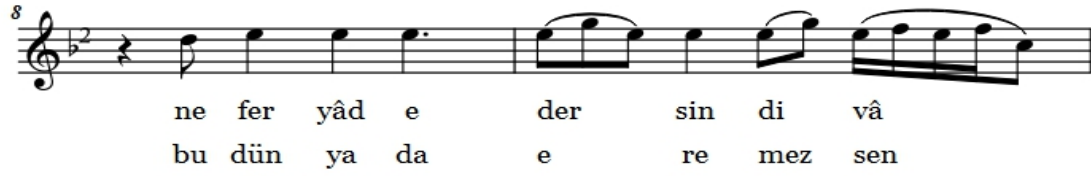
*Alıştırma 3, türkünün makamını, sözlerini, bağları ve usulünü türkünün tavrına uygun çalıştırmaya yöneliktir.

Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbul

Türkünün Yöresi: Elazığ

Türkünün Makamı: Hüseyinî

Türkünün Ses Aralığı:

Nesin methedeyim bir kaşı kare	Bir can için geçti can'û serinden
Şu sineme açtı (anam) onulmaz yâre	Vücudum kül oldu (anam) aşkın nârinden
Dünya tabip gelse derdime çare	Emrah bûse ister nazlı yârinden
Derdimin dermanı (anam)	Bu bayram olmazsa (anam)
Lokman'a kalsın	Kurban'a kalsın

Şekil 20. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün notası ve sözleri

Ölçme-değerlendirme: Ders sonrasında öğrencilerin performanslarını değerlendirmek amacıyla, belirtilen kazanımlarla ilişkili olarak aşağıdaki süreç değerlendirme formu kullanılmıştır. İlgili öğrenme alanına ilişkin kazanımların gerçekleşme oranını ölçmek için 4 maddelik bir form hazırlanmıştır. Her madde 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 30. Uygulama Alanları ve Uygulama Sürecinde Öğrencilerin Aldıkları Puanlar

Sorular	Öğrenci 1	Öğrenci 2	Öğrenci 3
1. Türkü türüne uygun ses üretebilme	20	18	22
2. Türküdeki ses aralıklarını doğru seslendirebilme	20	20	22
3. Türkünün sözlerini anlaşılır ve yöre ağzına yakın bir şekilde telaffuz edebilme	20	18	20
4. Türküyü tavrına ve usûlüne uygun müzikal bütünlük içerisinde söyleyebilme	20	19	21
Toplam Puan	80	75	85

Ders öğretmeni tarafından yapılan süreç değerlendirmesi sonucunda, öğrenci 1 ve 2'nin 61-80 aralığında bir puan alarak iyi, öğrenci 3'ün 81-100 aralığında bir puan almak suretiyle çok iyi olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Çalışma Grubunun Türkü Söylemedeki Uygulama Sonrası Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışma grubunun türkü söylemedeki son durumunu ortaya koymak amacıyla; uygulama sonrasında kayda alınan öğrenci performansları, uygulama öncesinde kullanılan performans değerlendirme formlarının yeniden kullanılması suretiyle tekrar aynı uzmanlar tarafından puanlanmıştır. Her bir uzmanın yaptığı değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan puanlar tüm öğrenciler ve her bir türkü için ayrı ayrı olmak üzere tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrenci 1'in Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 31. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 1				Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz					85		
Müzikalite				80			
Toplam Puan	330						82,5

Öğrenci 1'in, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 82,5 puan aldığı görülmektedir.,

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 32. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 1		Değerlendirici 2				
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi					85	
Perde doğruluğu					85	
Artikülasyon ve Telaffuz				80		
Müzikalite					85	
Toplam Puan	335					83,75

Öğrenci 1'in, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 83,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 33. Öğrenci 1 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 1			Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				80		
Perde doğruluğu				75		
Artikülasyon ve Telaffuz					85	
Müzikalite				80		
Toplam Puan	320					80

Öğrenci 1'in, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 80 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 34. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 1				Değerlendirici 1		
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				78		
Perde doğruluğu					85	
Artikülasyon ve Telaffuz					85	
Müzikalite				80		
Toplam Puan	328					82

Öğrenci 1'in, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 82 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 35. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 1				Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz				80			
Müzikalite				80			
Toplam Puan	325						81,25

Öğrenci 1'in, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 81,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 1'in seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 36. Öğrenci 1 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 1				Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz					90		
Müzikalite					85		
Toplam Puan	340						85

Öğrenci 1'in, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 85 puan aldığı görülmektedir.

Öğrenci 2'nin Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 37. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 2				Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				70			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz				75			
Müzikalite				75			
Toplam Puan	305						76,25

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 76,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 38. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 2				Değerlendirici 2		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				70		
Perde doğruluğu					85	
Artikülasyon ve Telaffuz				70		
Müzikalite				70		
Toplam Puan	295					73,75

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 73,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 39. Öğrenci 2 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 2				Değerlendirici 3		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				80		
Perde doğruluğu					85	
Artikülasyon ve Telaffuz				80		
Müzikalite					95	
Toplam Puan	340					85

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 85 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 40. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 2				Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				65			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz				75			
Müzikalite				75			
Toplam Puan	300						75

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 41. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 2				Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				75			
Perde doğruluğu					85		
Artikülasyon ve Telaffuz				70			
Müzikalite				75			
Toplam Puan	305						76,25

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 76,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 2'nin seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 42. Öğrenci 2 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 2				Değerlendirici 3			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu				80			
Artikülasyon ve Telaffuz				75			
Müzikalite							85
Toplam Puan	320						80

Öğrenci 2'nin, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 80 puan aldığı görülmektedir.

Öğrenci 3'ün Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 43. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 3				Değerlendirici 1		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				80		
Perde doğruluğu					90	
Artikülasyon ve Telaffuz					90	
Müzikalite					85	
Toplam Puan	345					86,25

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 1 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 86,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 44. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 3				Değerlendirici 2		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi				75		
Perde doğruluğu					90	
Artikülasyon ve Telaffuz					85	
Müzikalite					85	
Toplam Puan	335					83,75

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 2 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 83,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Tevekte Üzüm Kara türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 45. Öğrenci 3 için Tevekte Üzüm Kara Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 3				Değerlendirici 3		
Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi					95	
Perde doğruluğu					90	
Artikülasyon ve Telaffuz					90	
Müzikalite					90	
Toplam Puan	365					91,25

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 3 tarafından verilen Tevekte Üzüm Kara türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 91,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 1. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 46. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 1

Öğrenci 3				Değerlendirici 1			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu					90		
Artikülasyon ve Telaffuz					90		
Müzikalite				85			
Toplam Puan	345						86,25

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 1 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 86,25 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 2. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 47. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 2

Öğrenci 3				Değerlendirici 2			
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül							
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test	Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)		
Ses üretimi				80			
Perde doğruluğu					95		
Artikülasyon ve Telaffuz					90		
Müzikalite					90		
Toplam Puan	355						88,75

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 2 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 88,75 puan aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, öğrenci 3'ün seslendirdiği Elazığ Yöresi'ne ait Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünün, görüntü ve ses kaydı üzerinden 3. uzman tarafından yapılan puanlaması görülmektedir. Bu puanlamaya göre, her maddenin % 25 eşit ağırlıkta olması sebebiyle, ortaya çıkan toplam puanın 4'e bölünmesi ile son-test puanı elde edilmiştir.

Tablo 48. Öğrenci 3 için Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül Türküsü Son Değerlendirme Formu 3

Öğrenci 3				Değerlendirici 3		
Türkünün Adı: Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül						
Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi						95
Perde doğruluğu						95
Artikülasyon ve Telaffuz						90
Müzikalite						95
Toplam Puan	375					93,75

Öğrenci 3'ün, değerlendirici 3 tarafından verilen Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsünü seslendirmesine ilişkin son değerlendirme puanları incelendiğinde 100 üzerinden 93,75 puan aldığı görülmektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan sonuçlar, araştırmanın alt problemlerine göre belirtilmiştir.

Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ses Eğitimi Alanında Yapılan Uygulamalarda Türkülerin Eğitim Materyali Olarak Kullanım Durumuna İlişkin Sonuçlar

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı geçmiş yıllara ait lisans ders programında (2012-2014 eğitim-öğretim yılları arası), ses eğitimi alanında, bireysel ses eğitimi, anadal ses eğitimi, çoksesli koro ve güncel lisans ders programında (2014-2015) bunlara ek olarak T.S.M. koro ve T.H.M. koro uygulamalarının olduğu görülmüştür.

Öğretim elemanları ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ile takip edilen ses eğitimi sınavları neticesinde, tüm ses eğitimi alanlarında türkülerin eğitim materyali olarak yer aldığı görülmüştür. Ancak, bireysel ses eğitimi ve anadal ses eğitiminde derslerinde yer verilen türkülerin, yöresel tavrılarından uzak bir şekilde tampere ses sisteminde ve opera söyleme biçimiyle seslendirilmeye çalışıldığı, türkü ile ilgili kavramsal bilgilere yer verilmediği ve tavrı konusu üzerinde durulmadığı tespit edilmiştir.

Şarkı söylemede temel davranışları kazandırmayı amaçlayan bireysel ses eğitiminin, aynı zamanda diğer ses eğitimi uygulama alanlarına da bir hazırlık aşaması olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda müzik eğitimi güncel lisans programı (2014-2015) incelendiğinde; T.H.M. ve T.S.M. koro derslerinin olduğu, ancak bu derslerde, belirtilen

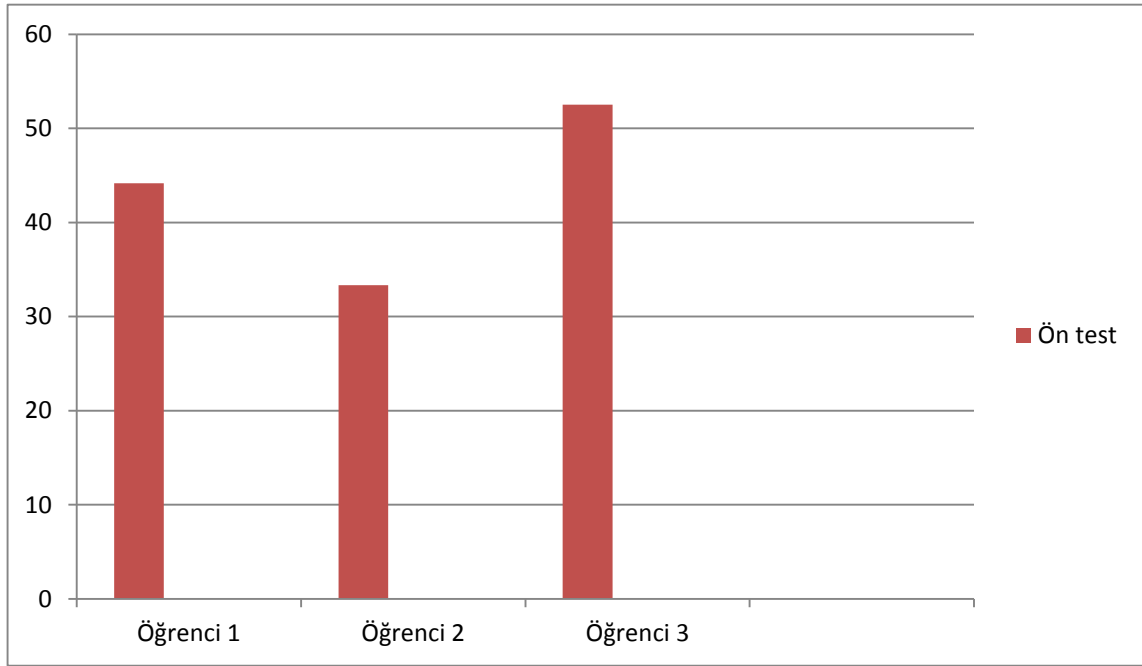
türlere ilişkin şarkı söylemede temel davranışları kazandırmaya yönelik bir ses eğitimi sürecinin olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda, uygulanan bireysel ses eğitimi derslerinde, T.H.M. ve T.S.M. türlerini, özelliklerine uygun şekilde seslendirmeye yönelik eğitim uygulamalarının da olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma Grubunun Uygulama Öncesi Türkü Söyleme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Uygulama öncesinde, çalışma grubu öğrencileri ile yapılan görüşmeler ve kendi dönemlerine ait 1 ve 2'nci sınıf ders programlarının incelenmesi sonucunda, öğrencilerin Türk Halk Müziği'ne ilişkin Geleneksel Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Müziği Uygulaması derslerini birer dönem süresince almış oldukları tespit edilmiştir. Bu derslerde, teori, çalma ve söyleme boyutlarında uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ancak, söyleme boyutunda, türkü söylemeye yönelik belirli bir modelin uygulanmadığı ve çalışma grubunun, ses eğitimi kapsamında türkü söylemeye yönelik herhangi bir plânlı eğitimden geçmediği belirlenmiştir.

Uygulama grubu öğrencilerinden, örnekleme yer alan türküleri, o zamana kadar edinmiş oldukları ses eğitimi kazanımları ışığında seslendirmeleri istendiğinde, her 3 öğrencinin de, türküleri, opera söyleme stili ile seslendirmeye çalıştığı ve türkülerde yer alan koma ses aralıklarını tam olarak uygulayamadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin uygulama öncesinde, uzman değerlendirmeleri sonucunda almış oldukları ön test puanlarının ortalamaları aşağıda verilmiştir.

Şekil 21. Tevekte Üzüm Kara türküsü için ön test puan ortalamaları

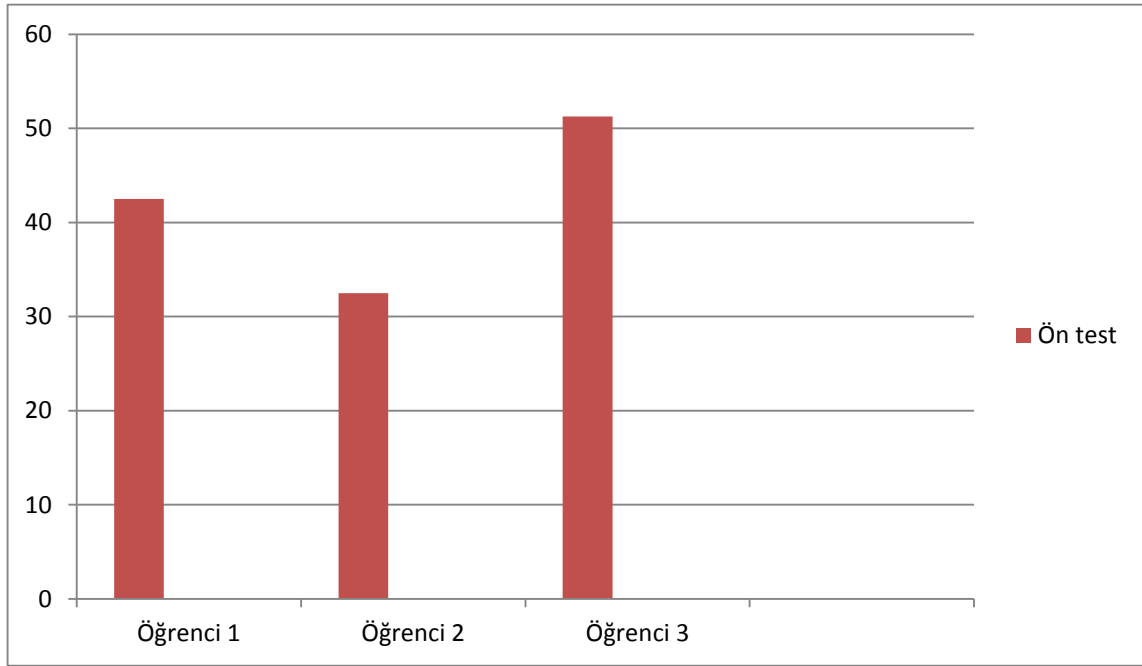
Tevekte Üzüm Kara türküsü için 3 uzman tarafından değerlendirilen öğrencilerin grafikte belirtilen ortalama puanları aşağıdaki gibidir;

Öğrenci 1: 44,16

Öğrenci 2: 33,33

Öğrenci 3: 52,5

Ön test sonuçlarına göre; öğrencilerden ikisinin 41-60 puan arasında, yani orta seviyede olduğu değerlendirilmişken, birinin ise 21-40 arasında bir puan ile ortanın altında olduğu değerlendirilmiştir.

Şekil 22. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için ön test puan ortalamaları

Grafikte görüldüğü üzere, Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için 3 uzman tarafından değerlendirilen öğrencilerin ortalama puanları aşağıdaki gibidir;

Öğrenci 1: 42,5

Öğrenci 2: 32,5

Öğrenci 3: 51,25

Ön test sonuçlarına göre; öğrencilerden ikisinin 41-60 puan arasında, yani orta seviyede olduğu değerlendirilmişken, birinin ise 21-40 arasında bir puan ile ortanın altında olduğu değerlendirilmiştir.

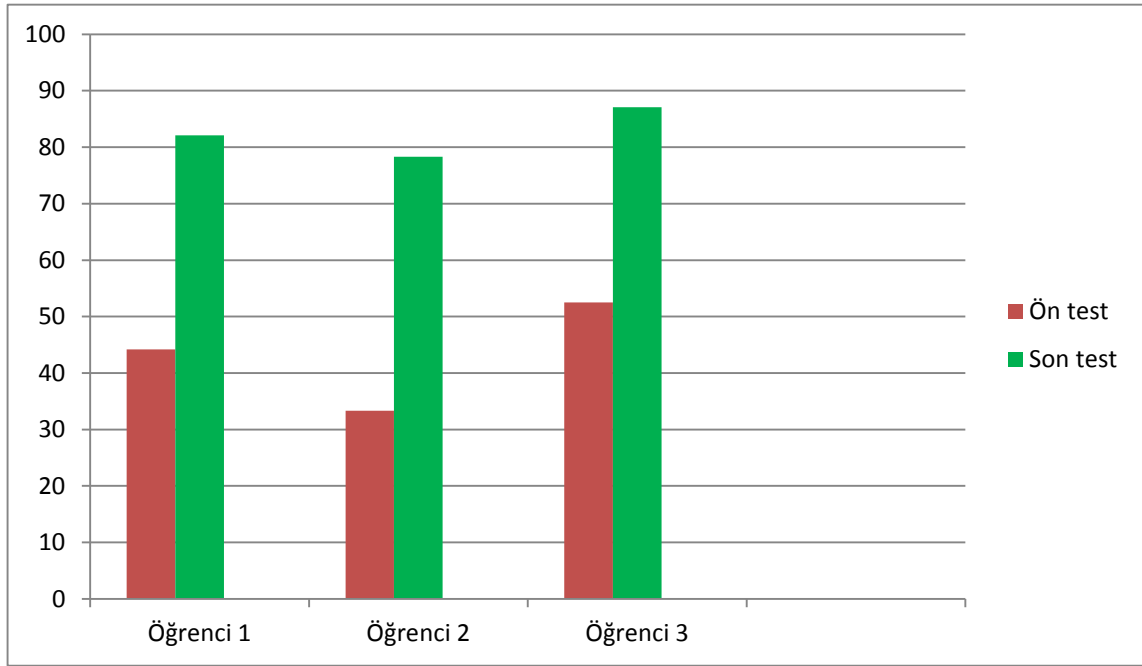
Türkü Söylemeye Yönelik Hazırlanan Ses Eğitimi Modeli ve Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

Uygulama alanında ele alınan alıştırmalar vasıtasıyla, öğrencilerin türküleri, yöresine, formuna, makamına ve usûlüne uygun seslendirmeleri amaçlanmıştır. Belirtilen ölçütleri sağlamak için; alıştırmalar, bu ölçütler doğrultusunda ve tanılayıcı değerlendirme aşamasında görülen eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak her bir türkü için hazırlanmıştır.

3 uzman tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde elde edilen ön test ve son test puanları (bir sonraki başlık altında sunulmuştur) karşılaştırıldığında, aralarında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, kullanılan alıştırmaların uygulanan ders plânı içinde, belirtilen amaca hizmet ettiği sonucuna varılmıştır. Öğretmen tarafından yapılan süreç değerlendirme puanları ile uzman değerlendirme puanlarının uyuşma göstermesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Çalışma Grubunun Uygulama Sonrası Türkü Söyleme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin performansları, uygulama öncesi ve sonrasında, türküleri, yöreye, formuna, makamına ve usûlüne uygun seslendirip seslendiremediklerini ortaya koymak amacıyla uzman değerlendirmesine sunulmuştur. Bu değerlendirmelere göre uygulama öncesi ve sonrası almış oldukları puanları gösteren grafikler her bir türkü için aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 23. Tevekte Üzüm Kara türküsü için çalışma grubu öntest-sontest karşılaştırması

Yukarıdaki grafikte belirtildiği üzere Tevekte Üzüm Kara türküsü için;

Öğrenci 1'in ön test puanı 44,16; son test puanı 82,08

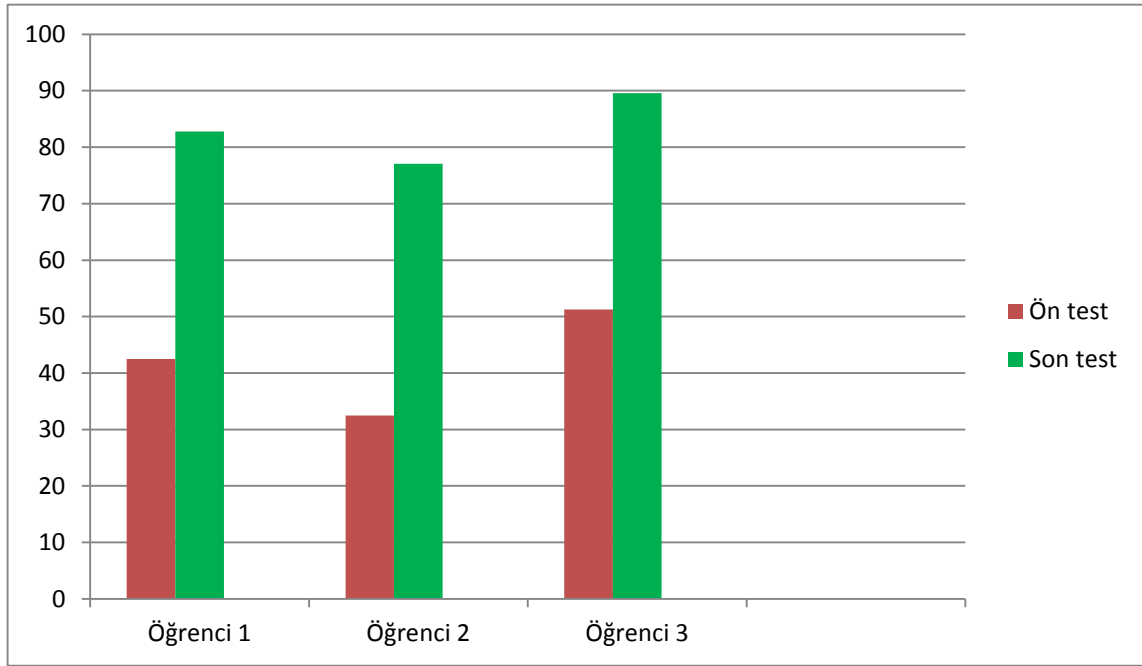
Öğrenci 2'nin ön test puanı 33,33; son test puanı 78,33

Öğrenci 3'ün ön test puanı 52,5; son test puanı 87,08 'dir.

Ön test sonuçlarına göre; öğrencilerden ikisinin 41-60 puan arasında, yani orta seviyede olduğu değerlendirilmişken, birinin ise 21-40 arasında bir puan ile ortanın altında olduğu görülmektedir.

Son test puanlarına göre; öğrencilerden ikisinin 81-100 puan arasında, yani çok iyi seviyede olduğu değerlendirilmişken, birinin ise 61-80 aralığında bir puan ile iyi seviyede olduğu görülmektedir.

Buna göre, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Şekil 24. Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için çalışma grubu öntest-son test karşılaştırması

Yukarıdaki grafikte belirtildiği üzere Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül türküsü için;

Öğrenci 1'in ön test puanı 42,5; son test puanı 82,75

Öğrenci 2'nin ön test puanı 32,5; son test puanı 77,08

Öğrenci 3'ün ön test puanı 51,25; son test puanı 89,58 'dir.

Ön test sonuçlarına göre; öğrencilerden ikisinin 41-60 puan arasında, yani orta seviyede olduğu görülürken, birinin ise 21-40 arasında bir puan ile ortanın altında olduğu görülmektedir.

Son test sonuçlarına göre; öğrencilerden ikisinin 81-100 puan arasında, yani çok iyi seviyede olduğu görülürken, birinin ise 61-80 aralığında bir puan ile iyi seviyede olduğu görülmektedir.

Buna göre, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Bu bölümde, araştırma neticesinde ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

- ✓ Bireysel ses eğitimi ve anadal ses eğitimi derslerinde eğitim materyali olarak yer alan türkülerin, türün özelliklerine uygun olarak seslendirilmesini sağlayabilmek için;
- Türkülerle ilgili kavramsal bilgilere yer verilmesinin,
- Tampere ses sistemi yerine makamsal ses sisteminde seslendirilmesinin (bu bağlamda koma seslerin uygulanmasının),
- Tavır konusunun, yöresel farklılıkları (Teke yöresi, Urfa yöresi, Orta Anadolu yöresi gibi) da gözeterek ele alınmasının,
- Opera söyleme biçimi yerine yöresel tavrının dikkate alınarak seslendirilmesinin,
- Ses eğitiminde türkü söylemede, makamsal sisteme kulağı alıştırması ve perde doğruluğunu pekiştirmesinin yanı sıra, eşlikli söylemeyi geliştirmesi açısından, eşlik sazı olarak bağlama veya koma seslerin uygulanabildiği yöreye uygun çalgıların kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- ✓ Yukarıda belirtilen maddeleri gerçekleştirebilmek amacıyla; türkülerin seslendirilmesinde, uygulanması gereken temel davranışları kazandırmaya yönelik eğitim modellerinin geliştirilmesi, uygulanması ve lisans programlarında yer almasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- ✓ Ses eğitimi programlarının içeriğinde, eğitim materyali olarak kullanılan türkülerin, yöresel anlamda çeşitlendirilmesinin eğitim repertuarını zenginleştireceği düşünülmektedir.
- ✓ Bunların yanı sıra, müzik öğretmenliği programlarında sadece belirli bir tür üzerinde değil de, öğretmenlik uygulamalarında yer bulması muhtemel diğer müzik türlerine de, bu araştırmada olduğu gibi, tür özelliklerine uygun öğretim modelleri geliştirilerek yer verilmesinin, eğitim programlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- ✓ Müzik Öğretmenliği Programlarında uygulanan ses eğitiminin çeşitli müzik türleri ve eğitim modelleri ile zenginleşmesini sağlamak için, alan uzmanları, müzik

öğretmenleri ve öğrenci görüşlerine daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkaş, S. (2005). *Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümleri İçin Müzik Eğitimi*. Ankara: Bilge Ders Kitapları.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil* (4. baskı). Ankara: TDK.
- Ayas, G. (2014). *Mûsiki İnkılâbı'nın Sosyolojisi, Klasik Türk Müziği Geleneğinde Süreklilik ve Değişim*. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1994). *Genel Öğretim Metodları*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Demirel, F., Akgün, Ö. E. ve Karadeniz Ş, (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. baskı) . Ankara: Pegem Akademi.
- Cangal, N. (2008). *Müzik Formları*. (2. baskı). Ankara: Arkadaş.
- Çevik, S. (2013). *Koro Eğitimi ve Yönetimi*. Ankara: Müzik Eğitimi.
- Demirel, İ. H., Erol, B. ve Saraç, C. (2011). *Akademik Yazım İhlalleri*. Ankara: Tübitak Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Ekici, S. (2009). *Elazığ Harput Müziği*. Ankara: Akçağ.
- Ekici, T. (2008). *Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitime Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ertürk, S. (1991). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.

- Feyzi, A. (2013). *Keman Öğretiminde Addie Yaklaşımı Esas Alınarak Hazırlanan Öğretim Modelinin Uşşak Ezgilerin Kemanla Seslendirilmesine Etkileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Garretson, R. L. (1993). *Conducting Choral Music* (7th. Edition). New Jersey: Prentice Hall
- Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Tez Yazım Klavuzu. 20 Temmuz 2014 tarihinde <http://egtbil.gazi.edu.tr/posts/view/title/yeni-lisansustu-tez-ve-tez-onerisi-yazim-kilavuzu-99616> sayfasından erişilmiştir.
- Gazimihal, M. R. (2006). *Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz*. (M. S. Ergan, A. Ş. Ak, Çev.). İstanbul: Ötüken.
- Güven, M. (2009). *Türküler Dile Geldi*. İstanbul: Ötüken.
- Hakalmaz, O. (2014, Nisan). *Türkülerini Tanıyalım*. Yeni Türkiye Dergisi Türk Müsîkîsi Özel Sayısı (57). Ankara: Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi.
- Helvacı, A. (2012). *Şarkı Söyleme Eğitimi Temel Konular ve Uygulamalar*. Bursa: Ekin .
- İtil, F. M. (2011). *Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında Okutulan Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Öğretim Modeli Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Judetz, E. P. (2007). *Türk Müsîkî Kültürünün Anlamları* (3. Baskı). (B. Aksoy, Çev.). İstanbul: Pan.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri* (11. Baskı). Ankara: Pegem.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (25. baskı). Ankara: Nobel.
- Kekeç, D. Y. (2006). *Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında Uygulanan Ses Eğitimi Derslerinde Türk Müziğine Dayalı Ezgilerin Kullanımına İlişkin Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, M. A. (2006). *Türkü Türü ve Doğu Karadeniz Türkü Kültürü*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Memişoğlu, F. (1988). *Harput Âhengi*. Ankara: Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı.
- Metin, M. (Ed.). (2014). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Özcan, Ö. A. (2010). *Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Uygulanan Ses Eğitimi Yöntemlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Özçelik, S. (2002). *An Example of The Local Music in Turkey-Harput Music*. Journal of the Institute of Folklor, Volume 61.
- Özçelik, S. (2002, Kasım). *The Influence of The Process of Our World On The Music Culture of Societies*. The International Congress of The Music Culture and Education in Europe and Turkish Republics, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özkan, İ. H. (1994). *Türk Müziği Nazariyatı ve Usûlleri, Kudüm Velveleleri*. İstanbul: Ötüken.
- Say, A. (1985). *Müzik Ansiklopedisi (C.23)*. Ankara: Sanem.
- Say, A. (2001). *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Sazak, N. (2001). *Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekaniğine ve Türkçe Fonetik Uygunluğunun İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, V. (2004). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı.
- Şenyayla, R. S. (2006). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Klasik Türk Müziği Bölümü Ses Eğitimi Anasanat Dalı Ses Eğitimi Dersinde Uygulanan Ses Alıştırmalarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Tarman, S. (2006). *Müzik Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi.
- Taşbilek, T., Turhan, S. (2014). *Elazığ-Harput Havaları – Kürsübaşı Meşikleri CD Kitapçığı*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- T.C. Kültür Bakanlığı. (2000). *Türk Halk Ezgileri III*. Ankara: Kılıçaslan.
- T.C. Kültür Bakanlığı. (2002). *Türk Halk Kültüründen Derlemeler*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Tonya, A. (2008). *Eēitim Fakültesi Müzik Eēitimi Bölümlerinde Bireysel Ses Eēitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunların Öēretmen ve Öērenci Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eēitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Töreyin, A. M. (2008). *Ses Eēitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*. (1. baskı). Ankara: Sözkesen.
- Tuna, K. (2001). *Erzurum Türküleri ve Nazariyatı*. Ankara: Semih.
- Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*. 16 Aralık 2013 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.543e3613b023c7.72128543 sayfasından erişilmiştir.
- Türkmen, E. F. (2007). *Ulusaldan Evrensele Ses Eēitiminde Kütahya Türküleri*. Kütahya: Ekspres.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eēitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eēitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (2001). *İlkēretimde Müzik Öēretimi*. Ankara: T.C. Meb Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eēitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum*. (3. basım) Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uçan, A. (2005). *Türk Müzik Kültürü*. (2. Basım) Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Ural, A. Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi* (4. baskı). Ankara: Detay.

V. Milletlerarası Türk Halk Kùltürü Kongresi (1997). Ankara: T.C. Kùltür Bakanlığı

Vikipedi. 19 Aralık 2013 tarihinde <http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk%C3%BC> sayfasından erişilmiştir.

Yarar, B. (2010). *Mùzik Öğretmenliği Lisans Programındaki Bireysel Ses Eğitime Yönelik Performans Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Zeren, A. (2003). *Mùzik Sorunlarımız Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Pan

EKLER

Öğrenci

Değerlendirici

Türkünün Adı: Tevekte Üzüm Kara

Ölçütler	Zayıf	Ortanın Altında	Orta	İyi	Çok iyi	Ön-test/Son-test Puanı
	(0-20)	(21-40)	(41-60)	(61-80)	(81-100)	
Ses üretimi						
Perde doğruluğu						
Artikülasyon ve Telaffuz						
Müzikalite						
Toplam Puan						

Ses üretimi : Türkü türüne uygun ses üretimi durumu

Perde doğruluğu (Entonasyon) : Türküdeki ses aralıklarının (tam, yarım, koma vb.) seslendirilmesindeki doğruluk durumu

Artikülasyon ve Telaffuz : Sözlerin anlaşılabilirliği ve yöre ağızına yakınlık durumu

Müzikalite : Türkünün tavrına uygun müzikal bütünlük, ifade gücü

EK 2

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Bu form, ses eğitimi derslerinde türkülerin yer alma ve icra durumlarını tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. Açık uçlu ve çoktan seçmeli 6 adet soru bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı öğrencilerine uygulanacaktır. Formu doldurduğunuz için teşekkür ederim.

Sınıfınız?

1. Ne kadar süre ses eğitimi derslerine katıldınız?
2. Ses eğitimi derslerinde türkülere yer verilmekte midir?
() Evet () Hayır
3. Türkülere yer veriliyorsa uygulanan söyleme biçimi nasıldır?
() Opera söyleme biçimi (şan) () Yöresel tavrına uygun(yakın) söyleme biçimi
4. Ses eğitimi derslerinde türkülerin icra edildiği ses sistemi hangisidir?
() Tonal () Makamsal
5. Ses eğitimi derslerinde, türkü icrasında tavrı konusu üzerinde duruluyor mu?
() Evet () Hayır () Bilgim yok

EK 3

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK EĞİTİMİ 2014 LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ SINIF							
1.YARIYIL DERSLERİ							
OP.Kod	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME101A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME103A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME105A	A	Bireysel Piyano-I	1	0	1	2
	ME107A	A	Bireysel Çalgı-I	1	0	1	2
	ME109A	A	Bireysel Ses Eğitimi-I	1	0	1	2
	ME113A	A	Türk Halk Müziği Koro-I	0	2	1	2
	ME115A	A	Okul Çalgıları -I (Blok Flüt)	0	2	1	1
	ME121A	A	Bireysel Bağlama -I	1	0	1	2
	ME119A	A	Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları - I	0	2	1	1
	ME111MB	MB	Eğitim Bilime Giriş	3	0	3	3
	ME123GK	GK	Müzik Kültürü	2	0	2	2
	ME117GK	GK	Türkçe -I Yazılı Anlatım	2	0	2	2
	TAR101	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	2
	İNG101	GK	İngilizce-I	3	0	3	3
	ALM101	GK	Almanca-I	3	0	3	3
	FRA101	GK	Fransızca-I	3	0	3	3

			TOPLAM	20	6	23	30
			2.YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME102A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	4
	ME104A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	4
	ME106A	A	Bireysel Piyano-II	1	0	1	1
	ME108A	A	Bireysel Çalgı-II	1	0	1	1
	ME110A	A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1	1
	ME112A	A	Okul Çalgıları-II (Gitar)	0	2	1	2
	ME114A	A	Bireysel Bağlama -II	1	0	1	2
	ME118A	A	Türk Halk Müziği Koro-II	0	2	1	3
	ME120MB	MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	3
	ME116GK	GK	Türkçe -II Sözlü Anlatım	2	0	2	2
	TAR102	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi -II	2	0	2	2
	İNG102	GK	İngilizce-II	3	0	3	3
	ALM102	GK	Almanca-II	3	0	3	3
	FRA102	GK	Fransızca-II	3	0	3	3
	ME124GK	GK	Seçmeli-I (Halkbilimi, Müzik ve Kültür Felsefesi)	2	0	2	2
	ME126GK	GK	Seçmeli-I (Felsefeye Giriş)	2	0	2	2

	ME122MB	MB	Seçmeli (Erasmus Stajı)	2	0	3	4
			TOPLAM	20	4	22	30
			İKİNCİ SINIF				
			3.YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME201A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	4
	ME203A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	4
	ME205A	A	Bireysel Piyano-III	1	0	1	1
	ME207A	A	Bireysel Çalgı-III	1	0	1	1
	ME209A	A	Bireysel Ses Eğitimi -III	1	0	1	1
	ME211A	A	Çoksesli Koro -I	0	2	1	1
	ME213A	A	Türk Halk Müziği Koro- III	0	2	1	2
	ME215A	A	Armoni Kontrpuan Eşlik-I	2	0	2	2
	ME219A	A	Okul Çalgıları-III (Gitar)	0	2	1	1
	ME221A	A	Bireysel Bağlama -III	1	0	1	2
	ME223GK	GK	Eğitimde Bilişim Teknolojileri	3	0	3	6
	ME217MB	MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	3
	ME227A	A	Seçmeli-I (Türk Çalgı Bilgisi)	2	0	2	2
	ME229A	A	Seçmeli-I (Aşıklık Geleneği ve Aşık Müziği)	2	0	2	2

			TOPLAM	18	6	21	30
			4.YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME202A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	2
	ME204A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	2
	ME206A	A	Bireysel Piyano-IV	1	0	1	2
	ME208A	A	Bireysel Çalgı- IV	1	0	1	2
	ME210A	A	Bireysel Ses Eğitimi -IV	1	0	1	2
	ME212A	A	Çoksesli Koro -II	0	2	1	2
	ME214A	A	Türk Halk Müziği Koro- IV	0	2	1	2
	ME216A	A	Armoni-Kontrpuan-Eşlik- II	2	0	2	3
	ME220A	A	Bireysel Bağlama -IV	1	0	1	2
	ME222A	A	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi	2	0	2	2
	ME224A	A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2	2
	ME218MB	MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	3
	ME226A	A	Seçmeli-II (Elektronik Org Eğitimi)	0	2	1	2
	ME228A	A	Seçmeli-II (Akordeon)	0	2	1	2
	ME230A	A	Seçmeli-II (Mandolin)	0	2	1	2
	ME232A	A	Seçmeli-II (Müzik Eğitiminde Bilgisayar	0	2	1	2

			Uygulamaları-II)				
	ME234GK	GK	Seçmeli-II (Türk Eğitim Tarihi)	2	0	2	2
	ME236GK	GK	Seçmeli-II (Türk Müzik Edebiyatı)	2	0	2	2
			TOPLAM	19	6	22	30

		3. Sınıf	5 YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME301A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-V	2	0	2	3
	ME303A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME305A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -I	1	0	1	2
	ME307A	A	Bireysel Çalgı- V	1	0	1	2
	ME309A	A	Çoksesli Koro -III	0	2	1	3
	ME311A	A	Türk Sanat Müziği Koro - I	0	2	1	3
	ME313A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra - Oda Müziği -I	0	2	1	2
	ME315A	A	Piyano İle Eşlik Çalma	0	2	1	2
	ME317A	A	Batı Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	2
	ME321A	A	Genel Müzik Tarihi	2	0	2	2
	ME319MB	MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	2

	ME323A	A	Seçmeli-III (Armoni-Kontrpuan-Eşlik-III)	2	0	2	2
	ME327A	A	Seçmeli-III (Alanda Müzik Derleme Teknikleri)	2	0	2	2
	ME325GK	GK	Seçmeli-III (Güncel ve Popüler Müzikler)	2	0	2	2
	ME331GK	GK	Seçmeli-III (Türk Dünyasında Müzik)	2	0	2	2
	ME329GK	GK	Seçmeli-III (Sanat Tarihi)	2	0	2	2
	ME335GK	GK	Seçmeli-III (İşaret Dili)	2	0	2	2
	ME333GK	GK	Seçmeli-III (Topluma Hizmet Uygulaması)	2	0	2	2
			TOPLAM	16	10	21	30
			6 YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME302A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-VI	2	0	2	3
	ME304A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	3
	ME306A	A	Türk Halk Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	3
	ME308A	A	Bireysel Çalgı- VI	1	0	1	2
	ME310A	A	Çoksesli Koro -IV	0	2	1	2
	ME312A	A	Türk Sanat Müziği Koro -	0	2	1	2

			II				
	ME314A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra- Oda Müziği -II	0	2	1	2
	ME316A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -II	1	0	1	1
	ME318A	A	Türk Müziği Çok Seslendirme	2	0	2	2
	ME324A	A	Türk Müzik Tarihi	2	0	2	2
	ME320MB	MB	Özel Öğretim Yöntemleri -I	2	2	3	3
	ME322MB	MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
	ME326A	A	Seçmeli-IV (Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri)	2	0	2	2
	ME328A	A	Seçmeli-IV (Armoni- Kontrpuan-Eşlik-IV)	2	0	2	2
	ME330A	A	Seçmeli-IV (Sosyal ve Mesleki Grup Müzikleri)	2	0	2	2
			TOPLAM	18	8	22	30
			DÖRDÜNCÜ SINIF				
			7 YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME401A	A	Çoksesli Koro-V	0	2	1	2
	ME403A	A	Türk Sanat Müziği Koro - III	0	2	1	2
	ME405A	A	Batı / Türk Müziği	0	2	1	2

			Orkestra - Oda Müziği -III				
	ME407A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	2
	ME409A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -III	1	0	1	1
	ME411A	A	Bireysel Çalgı - VII	1	0	1	1
	ME419A	A	Türk Sanat Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	2
	ME429A	A	Özel Öğretim Yöntemleri -II	2	2	3	4
	ME413MB	MB	Okul Deneyimi	1	4	3	3
	ME415MB	MB	Rehberlik	3	0	3	3
	ME417GK	GK	Bilimsel Araştırma Teknikleri	2	0	2	2
	ME421GK	GK	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1	2
	ME427GK	GK	Seçmeli-IV (Müzik Eğitiminde Kariyer Planlama)	2	0	2	2
	ME425GK	GK	Seçmeli-IV (Türk Halk Kültüründe Müzikli Oyunlar)	2	0	2	2
	ME423A	A	Seçmeli-V (Armoni-Kontrpuan-Eşlik-V)	2	0	2	2
	ME431A	A	Seçmeli-V (Piyano Akordu)	2	0	2	2
			TOPLAM	18	14	25	30

			8 YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME402A	A	Çoksesli Koro ve Yönetimi	0	2	1	3
	ME404A	A	Türk Sanat Müziği Koro - IV	0	2	1	3
	ME406A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra ve Oda Müziği Yönetimi	0	2	1	2
	ME408A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -IV	1	0	1	1
	ME410A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	2
	ME412A	A	Türk Halk Dansları	0	2	1	2
	ME420A	A	Bireysel Çalgı - VIII	1	0	1	2
	ME414MB	MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	7
	ME416MB	MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
	ME418MB	MB	Özel Eğitim	2	0	2	3
	ME422A	A	Seçmeli-VI (Okulöncesi Müzik Eğitimi Uygulamaları)	0	2	1	2
	ME424A	A	Seçmeli-VI (Müzik Eğitiminde Drama Tekniği)	0	2	1	2
			TOPLAM	11	16	18	30

A: Alan ve alan eğitimi dersleri , MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri

YARIYIL

1

2

3

4

5

6

7

8

TOPLAM

T	U	K	ECTS
26	6	23	30
20	4	22	30
18	6	21	30
19	6	22	30
16	10	21	30
18	8	22	30
18	14	25	30
11	16	18	30
146	70	174	240

EK 4

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK EĞİTİMİ 2012-2014 DERS İNTİBAKLARI

1.SINIF									
1.YARIYIL									
ESKİ PROGRAMDAKİ					YENİ PROGRAMDAKİ				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MZ101A	Müziksel İşitme Okuma Yazma	2	2	3	ME101A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2
					ME103A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2
MZ103A	Piyano I	1	0	1	ME105A	Bireysel Piyano-I	1	0	1
MZ105A	Bireysel Çalgı I	1	0	1	ME107A	Bireysel Çalgı-I	1	0	1
MZ107A	Bireysel Ses Eğitimi I	1	0	1	ME109A	Bireysel Ses Eğitimi-I	1	0	1
MZ109A	Okul Çalgıları –I	0	2	1	ME115A	Okul Çalgıları -I (Blok Flüt)	0	2	1
MZ125A	Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları I	0	2	1	ME125A	Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları -I	0	2	1
MZ111MB	Eğitim Bilime Giriş	3	0	3	ME111MB	Eğitim Bilime Giriş	3	0	3
MZ113GK	Müzik Kültürü	2	0	2	ME123A	Müzik Kültürü	2	0	2
MZ121GK	Seçmeli-I (Felsefeye Giriş)	2	0	2	ME1....GK	Seçmeli-I () 1.sınıf 2.yarıyıl	2	0	2
MZ123GK	Seçmeli-I (Folklor, Müzik ve Kültür Felsefesi)	2	0	2	ME1....GK	Seçmeli-I () 1.sınıf 2.yarıyıl	2	0	2
MZ117GK	Türkçe -I Yazılı Anlatım	2	0	2	ME117GK	Türkçe -I Yazılı Anlatım	2	0	2
TAR101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	TAR101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2
ING101	İngilizce-I	3	0	3	İNG101	İngilizce-I	3	0	3
ALM101	Almanca-I	3	0	3	ALM101	Almanca-I	3	0	3
FRA101	Fransızca-I	3	0	3	FRA101	Fransızca-I	3	0	3

2.YARIYIL									
MZ102A	Müziksel İşitme Okuma Yazma- II	2	2	3	ME102A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2
MZ104A	Piyano II	1	0	1	ME104A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2
MZ106A	Bireysel Çalgı II	1	0	1	ME106A	Bireysel Piyano-II	1	0	1
MZ108A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1	ME108A	Bireysel Çalgı-II	1	0	1
MZ110A	Okul Çalgıları -II	0	2	1	ME110A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1
MZ112A	Koro -I	0	2	1	ME112A	Okul Çalgıları-II (Gitar)	1	1	1
MZ122A	Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları II	0	2	1	ME211A	Çoksesli Koro -I	0	2	1
MZ116GK	Türkçe -II Sözlü Anlatım	2	0	2	ME2....A	Seçmeli-II () 2.sınıf 4.yarıyıl	0	2	1
TAR102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi -II	2	0	2	ME116GK	Türkçe -II Sözlü Anlatım	2	0	2
MZ120MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	TAR102GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi -II	2	0	2
ING102	İngilizce-II	3	0	3	ME120MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
ALM102	Almanca-II	3	0	3	ING102	İngilizce-II	3	0	3
FRA102	Fransızca-II	3	0	3	ALM102	Almanca-II	3	0	3
MZ122MB	Seçmeli (Erasmus Stajı)	2	1	3	FRA102	Fransızca-II	3	0	3
					ME122MB	Seçmeli (Erasmus Stajı)	2	1	3

2.SINIF									
3.YARIYIL									
ESKİ PROGRAMDAKİ					YENİ PROGRAMDAKİ				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MZ201A	Müziksel İşitme Okuma Yazma-III	2	2	3	ME201A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2
MZ203A	Piyano -III	1	0	1	ME205A	Bireysel Piyano-III	1	0	1
MZ205A	Bireysel Çalgı -III	1	0	1	ME207A	Bireysel Çalgı-III	1	0	1
MZ207A	Bireysel Ses Eğitimi -III	1	0	1	ME209A	Bireysel Ses Eğitimi -III	1	0	1
MZ209A	Koro -II	2	2	3	ME212A	Çoksesli Koro -II	0	2	1
					ME113A	Türk Halk Müziği Koro-I	0	2	1

[illegible]

3.SINIF									
5.YARIYIL									
ESKİ PROGRAMDAKİ					YENİ PROGRAMDAKİ				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MZ301A	Müziksel İşitme Okuma Yazma -V	2	2	2	ME301A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-V	2	0	2
MZ303A	Piyano V	1	0	1	ME305A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -I	1	0	1
MZ305A	Bireysel Çalgı V	1	0	1	ME307A	Bireysel Çalgı- V	1	0	1
MZ307A	Arm.-Kontrpuan-Eşlik-III	2	0	2	ME3.....A	Seçmeli-III () 3.sınıf 5.yarıyıl	2	0	2
MZ309A	Koro IV	1	2	2	ME310A	Çoksesli Koro -IV	0	2	1
MZ311A	Orkestra Oda Müziği -I	1	2	2	ME311A	Türk Sanat Müziği Koro - I	0	2	1
MZ313A	Geleneksel Türk Sanat Müziği	2	0	2	ME313A	Batı / Türk Müziği Orkestra - Oda Müziği -I	2	0	2
MZ315A	Piyano İle Eşlik Çalma	0	2	1	ME303A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2
MZ317A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2	ME315A	Piyano İle Eşlik Çalma	1	1	1
MZ319MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	ME224A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2
MZ321A	Genel Müzik Tarihi	2	0	2	ME319MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
MZ323A	Seçmeli-II (Okul Müzik Eğitiminde Bağlama)	1	2	2	ME321A	Genel Müzik Tarihi	2	0	2
MZ325A	Seçmeli-II (Okul Müzik Eğitiminde Gitar)	1	2	2	MUAF				
MZ327GK	Seçmeli-III (Güncel ve Popüler Müzikler)	2	0	2	MUAF				
MZ329GK	Seçmeli-III (Türk Dünyasında Müzik)	2	0	2	ME3.....GK	Seçmeli-III () 3.sınıf 5.yarıyıl	2	0	2
MZ331GK	Seçmeli-III (Sanat Tarihi)	2	0	2	ME3.....GK	Seçmeli-III () 3.sınıf 5.yarıyıl	2	0	2
MZ333GK	Seçmeli-III (İşaret Dili)	2	0	2	ME3.....GK	Seçmeli-III () 3.sınıf 5.yarıyıl	2	0	2

6 .YARIYIL									
MZ302A	Müziksel İşitme Okuma Yazma –VI	2	2	2	ME302A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-VI	2	0	2
MZ304A	Piyano -VI	1	0	1	ME316A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -II	1	0	1
MZ306A	Bireysel Çalgı- VI	1	0	1	ME308A	Bireysel Çalgı- VI	1	0	1
MZ308A	Arm.-Kontrpuan-Eşlik-IV	2	0	2	ME3....A	Seçmeli-IV () 3.sınıf 6.yarıyıl	2	0	2
MZ310A	Koro -V	1	2	2	ME401A	Çoksesli Koro-V	0	2	1
MZ312A	Orkestra/ Oda Müziği –II	1	2	2	ME312A	Türk Sanat Müziği Koro - II	0	2	1
MZ314A	Geleneksel Türk Sanat Müziği Uygulaması	0	2	1	ME314A	Batı / Türk Müziği Orkestra- Oda Müziği -II	0	2	1
MZ316A	Türk Müzik Tarihi	2	0	2	ME304A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2
MZ318A	Müzik Biçimleri	2	0	2	ME324A	Türk Müzik Tarihi	2	0	2
MZ320MB	Özel Öğretim Yöntemleri -I	2	2	3	ME306A	Türk Halk Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2
MZ322MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	ME320MB	Özel Öğretim Yöntemleri -I	2	2	3
MZ326A	Seçmeli-III (Çalgı Bakım Onarım Bilgisi)	0	2	1	ME322MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
MZ328A	Seçmeli-III (Piyano Bakım Onarım Bilgisi)	0	2	1	MUAF				
					MUAF				

4.SINIF									
7.YARIYIL									
ESKİ PROGRAMDAKİ					YENİ PROGRAMDAKİ				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MZ405A	Koro -VI	2	2	3	ME401A	Çoksesli Koro-V	0	2	1
					ME403A	Türk Sanat Müziği Koro - III	0	2	1
MZ407A	Orkestra/ Oda Müziği -III	1	2	2	ME405A	Batı / Türk Müziği Orkestra - Oda Müziği -III	0	2	1
MZ409A	Türk Müziği Çok Seslendirme	0	2	1	ME419A	Tür ve Biçim Bilgisi-III (TSM)	0	2	1
MZ411A	Özel Öğretim Yöntemleri -II	2	2	3	ME411A	Özel Öğretim Yöntemleri -II	2	2	3
MZ423A	Eğitim Müziğinde Bağlama Uygulamaları	0	2	1	ME407A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2
MZ413MB	Okul Deneyimi	1	4	3	ME413MB	Okul Deneyimi	1	4	3
MZ415MB	Rehberlik	3	0	3	ME415MB	Rehberlik	3	0	3
MZ417GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	ME417GK	Bilimsel Araştırma Teknikleri	2	0	2
MZ421GK	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1	ME421GK	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1
MZ427A	Seçmeli-IV (Piyano -VII)	1	0	1	ME409A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -III	1	0	1
MZ425A	Seçmeli-IV (Bireysel Çalgı -VII)	1	0	1	ME411A	Bireysel Çalgı - VII	1	0	1
MZ429GK	Seçmeli-IV (Topluma Hizmet Uygulamaları)	1	2	2	ME4....GK	Seçmeli-IV () 4.sınıf 7.yarıyıl	2	0	2
MZ431GK	Seçmeli-IV (Müzik Eğitiminde Kariyer Planlama)	2	0	2	ME4....GK	Seçmeli-IV () 4.sınıf 7.yarıyıl	2	0	2

8. YARIYIL									
MZ402A	Koro ve Yönetimi	0	2	1	ME402A	Çoksesli Koro ve Yönetimi	0	2	1
MZ404A	Orkestra /Oda Müziği ve Yönetimi	1	2	2	ME406A	Batı /Türk Müziği Orkestrası ve Oda Müziği Yönetimi	0	2	1
MZ410A	Eğitim Müziği Besteleme	2	2	3	ME4....A	Seçmeli-VI () 4.sınıf 8.yarıyıl	0	2	1
MZ406A	Eğitim Müziğinde Gitar Uygulamaları	0	2	1	ME408A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -IV	1	0	1
MZ414MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	ME414MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
MZ416MB	Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi	2	0	2	ME416MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
MZ418MB	Özel Eğitim	2	0	2	ME418MB	Özel Eğitim	2	0	2
MZ412A	Türk Halk Oyunları ve Dansları	0	2	1	ME412A	Türk Halk Dansları	0	2	1
MZ420A	Seçmeli-V (Bireysel Çalgı ve Öğretimi)	1	0	1	MUAF				
MZ422A	Seçmeli-V (Piyano ve Öğretimi)	1	0	1	MUAF				
MZ424A	Seçmeli-VI (Okulöncesi Müzik Eğit Genel Yaklaşımlar)	0	2	1	ME4....A	Seçmeli-VI () 4.sınıf 8.yarıyıl	0	2	1
MZ426A	Seçmeli-VI (Müzik Eğitiminde Drama Tekniği)	0	2	1	ME4....A	Seçmeli-VI () 4.sınıf 8.yarıyıl	0	2	1
MZ428A	Seçmeli-VI (Piyano Akordu)	0	2	1	ME4....A	Seçmeli-VI () 4.sınıf 8.yarıyıl	0	2	1